ut qui ex iniquitate nr̄a re
os nos ēe cognoscim⁹: beati
crisogoni mr̄is tui intcessi
one liberem̄. P Secta
Oblatis q̄s dn̄e placare
munib⁹: ⁊ intcedente b̄o cri
sogono mr̄e tuo, a cunctis
nos defende piclis. P p⁹ cō
Tui dn̄e pceptione sac
menti: ⁊ antis mun

cede ppici⁹: ut eī merit̄s ⁊
intcessione admonite in
xp̄e ē puenire valeam⁹. De
epta. Qui glat̄. Gr. Spē tu
a ⁊ pulchritudie tua intende
psp̄e pcede ⁊ regna. V̄ Ppter
iutatē ⁊ mansuetud̄ ⁊ iusti
ciā ⁊ deducet te mirabilit̄ dex
ta tua. Alla V̄ Veni elcā me
a ⁊ ponā inte thronū meū q̄

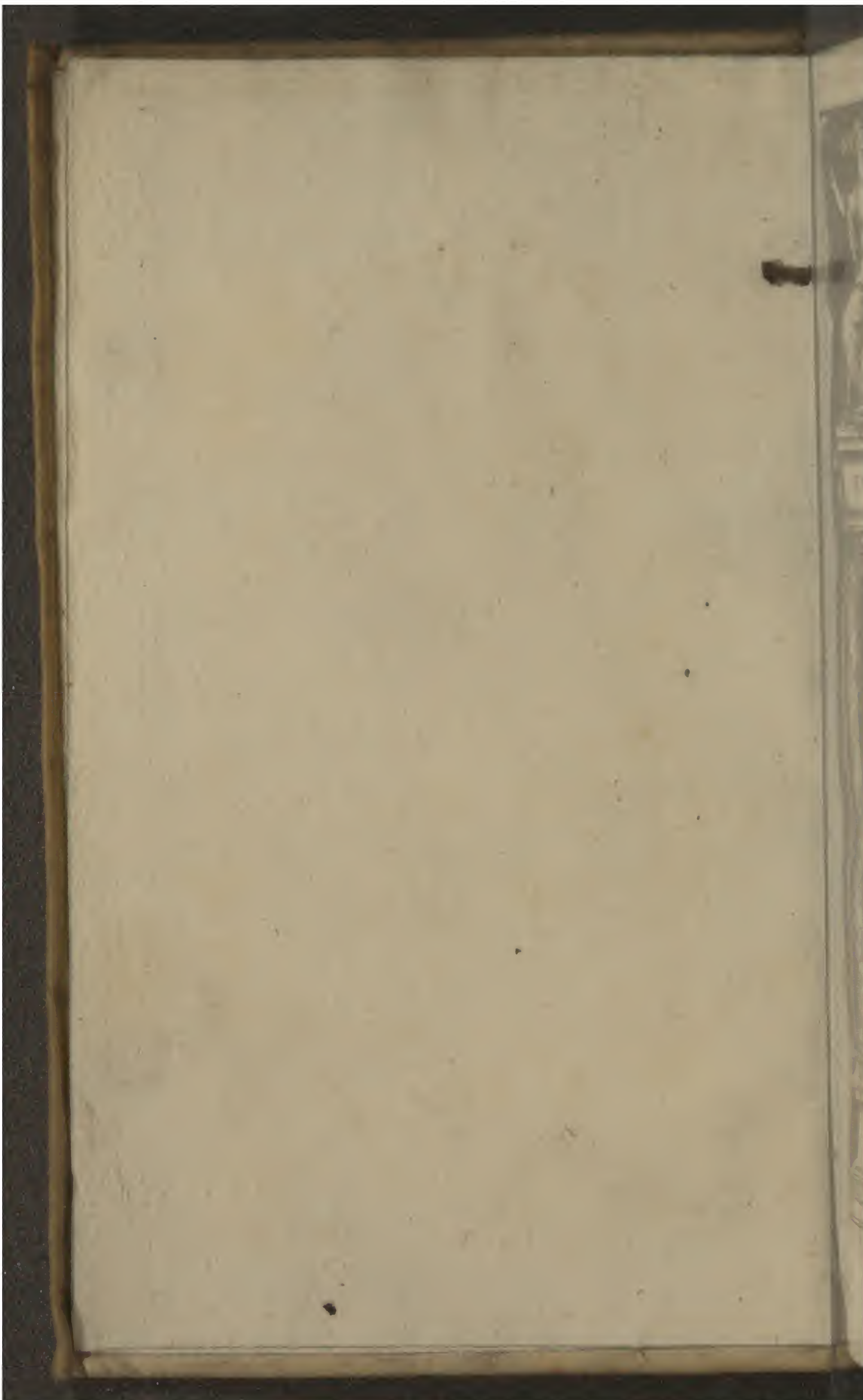
Munera tibi dñe Sec.
dicata sc̄ifica ⁊ inter
cedente b̄o clemente inte
tuo phec nos apccoꝝ nrõꝝ
maculis emunda. ꝑ. cõ Bs
s̄uus quē cū uenit dñs inuene
rit uigilantē amē dico uob̄ sup
oīa bona sua ꝯstituet eū. pᵒ cõ.
Corpis sacri ⁊ ꝑciosi sā
guinis repleti lyba
mine q̄s dñe ds nr̄: ut qđ

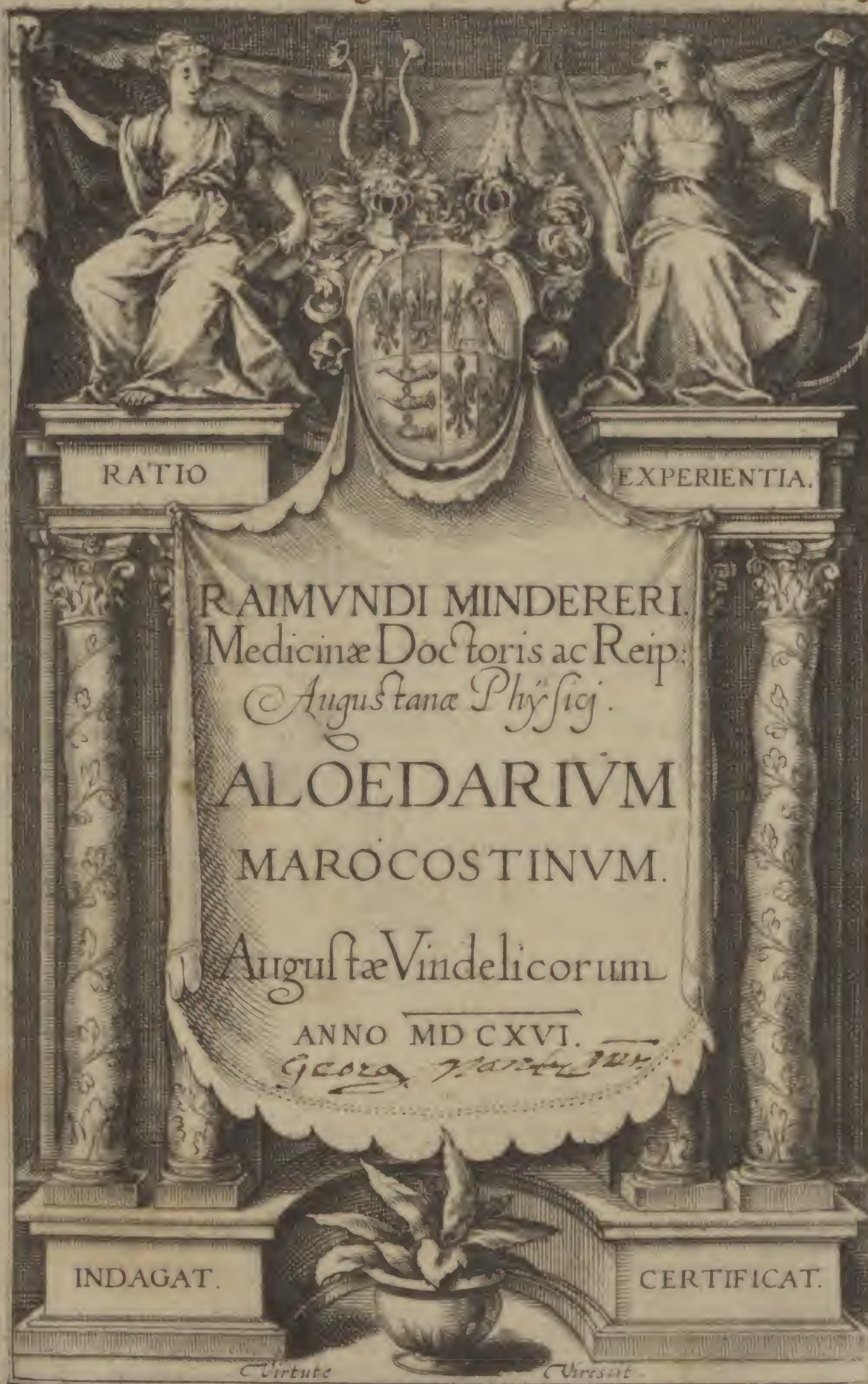
demur ꝯgratias. ⁊ ...
tuū iuuemur insidiis. ꝑ.
Loquebar katherine ...
de testimoniis tuis in cõ
spcu regū ⁊ nō ꝯfundebar et
meditabar inmandatis tuī
que dilexi nimis. V̄ Bī ima
culati iuia q̄ amb. ī le. dō. Sta
Ds qui de cõo. Sla ...
disti legem moysi
insummitate montis sy

RATIO
EXPERIENTIA.
RAIMVNDI MINDERERI.
Medicinæ Doctoris ac Reip:
Augustanæ Physici.
ALOEDARIVM
MAROCOSTINVM.
Augustæ Vindelicorum
ANNO MDCXVI.
INDAGAT.
CERTIFICAT.
Virtute
Viresait.

WELLCOME
HISTORICAL
MEDICAL
LIBRARY

ILLVSTRIBVS AC GENEROSIS DOMINIS, DOMINIS FVGGERIS, BARONIBVS IN KIRCHBERG ET VVEISSENHORN, Dominis in Babenhausen,

DOMINO

GEORGIO,

S. Ordinis *Calatrauæ*, Equiti, &c. Inuictissimæ Cæsareæ Maiestatis, necnon Serenissimorum Archiducum Austriæ, MAXIMILIANI, FERDINANDI, LEOPOLDI, & CAROLI, Consiliario & Cammerario, &c. Superioris inferiorisque Sueuiæ Præfecto, & Comitatus Mitterburgensis Præsidi:

Itemq́;

D. IOANNI,

MAXIMILIANI Archiducis Austriæ, Consiliario & Cammerario:

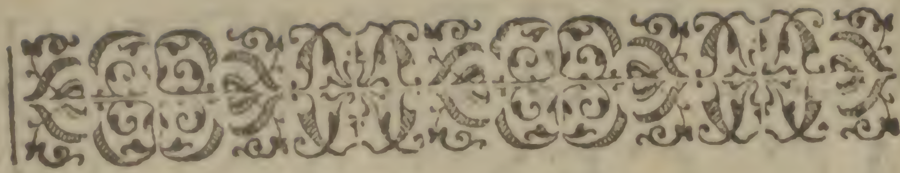
D. HIERONYMO,

Quoque &

D. MAXIMILIANO,

Fratribus germanis, &c. Dominis meis debitâ obseruantiâ meritò colendis, &c.

DEDICATIO.

MEdicinam, quam ſolis quondam dijs acceptam retulit antiquitas, magno ſemper in honore habitam fuiſſe veterum monimenta teſtantur, adeò vt nulla gens tam barbara extiterit, quæ non aliqualem eius partem amplexata, ſi non ingenuè, attamen perfunctoriè in tantæ artis contemplatione fuerit verſata.

Suſpecta autem erat primitùs artis tam prolixæ fides, vt quæ vitâ breui, iudicio difficili, experimento fallaci, ideoq́ue haudquaquam ſecuro, imô etiam periculi

pleno

pleno parabatur, Medicis per mortes experimenta agentibus, quantumuis vix vllus vel magnatũ, vel philoſophorum ſuperfuerit, qui non ad aliquã ſaltem medicationis ſpeciem adſpirans, artem tam præclaram non excoluerit, vel ſuſpiciens non ſit admiratus: vndè plurimi ſeſe eidem ſi nõ inuoluiſſe, ſaltem protinùs applicaſſe ſunt obſeruati, incertis euentibus certâ tandem fide factis, nihilominus ſalutis auxilia confirmantibus.

Vbi autem experimentis fide quoquomodo partâ fiducia facta eſt, tum demùm Medicina non niſi magnatibus, regnorum proceribus, Sacerdotibus ac Philoſophis concredebatur, ac ſi quid hac in parte à plebeis repertum fuit, id

Regibus pro maiestatis augmento aut incremento eorum gloriæ adscriptum, in illorum beneficia, inuenta ac merita referebatur, quando experimēti periculosa tentatio salutarem euētum nacta, in commodam ac salubrem medicaminis actionem deflexit.

Clarent hinc optimates, Imperatores, Reges, Tyranni, Magnates ac Philosophi, Mithridates, Attalus, Iuba, Sabor, Euphorbus, Agrippa, Euax, Gentius, Auicenna, Mesuæ, Adrianus, Esdras, Musa, Crito, Asclepiades, Hera, Apollonius, Heraclides, Soranus, Archigenes, alijq; pænè innumeri, quorū gloriam medicamentorum fama memoria haud vnquam delebili, ac recordatione nō interiturâ in posteras

ſteras ac noſtras quidem ætates tã-
tã temporũ ſerie incolumem pro-
uexit, vt neſcias, an Reges à medi-
camentis, vel hæc à Regibus deno-
minationem auctoritatemq́; ſint
mutuata, à quibus ne ipſi quidem
crudeles Tyranni alieni eſſe volue-
runt, qui (etſi feris ſimiles haberẽ-
tur) attamen in parte hac comita-
tis ſeu humanitatis, quę ad Medi-
cam facultatem ſpectat, manſueſ-
cere viſi fuerint.

Sed & Thebæ, Roma, Pergamus, Troia, Corinthus, Athenæ, aliæq́; ciuitates innumeræ medicamentorum encomijs celebratę maiorẽ abhinc famã & gloriam ſunt adeptæ, quando pharmacorum inuenta, eorundemq́; emolumenta nõ niſi Imperatoribus, Rebuspubl.

 Monar-

Monarchis, aut regnorum domitoribus deferebantur.

Commendat Persiam Triphera, Romam Philonium, Diospoliticō Aegyptum. Seruat nomen suum Alexandria, Aureæ Alexandrinæ titulo solemnis, & Vrbi Benedicta Transtyberina famam æuitatis compotem largitur.

Quod si ad personas deuenias insigni memoriâ dignè habendas, Andronis, Polidę, Philonis, Nechepsonis, Pythagoræ seu Samij senis, cæterorūq; medicamenta vides, quorum pleraque aut Principibus delata, aut Regibus dicata, aut deniq; Imperatoribus concessa fuisse memorat antiquitas.

Qua re cōmotus Andromachus, Neronis Cæsaris Medicus, Theria-

cam ab alijs quidẽ prius aſtructã, à ſe tamen magis excultam, & viperarum ſeu (vt Galenus vocat) belluarum carnibus dotatã, ideoque plus magis perfectam & conſummatam Imperatori ſuo obtulit dicauitq; ſic eum affatus,

Antidotum multis inſignem viribus audi,
Cæſar, qui nobis otia tuta facis,
Tranquilla hæc hilarisq; ſuo pariterq; ſerena
Nomine, Cyaneos non timet vna ſinus.

Andromachi exemplum ſecutus ego, Aloedarium hocce à priſcis quidem, vtpotè Ruffo Epheſio inuentum, ab Auicenna autem Arabum Rege parumper immutatum, attamen ſæculorum ſibi mutuò ſuccedentium traditione ob certã experti cõmodi ſpem translatum ac in poſteros transfuſum, nunc autem ſumpto à die diem

docente incremento pauló locupletius redditum, & pluribus ſic intentionibus valetudinis conſeruandæ auxilia concernentibus diuerſimodè ſeruiturum, nec nō ad vniuerſi corporis primates ac præcipuas partes, quibus anima hærere creditur, directum, inſuperque multorum votis (qui eius fælicem vſum proſperoſucceſſu multoties inierunt) toties expetitum: ſic nunc Vobis (Illuſt. ac Generoſ. Domini) denuò quaſi rediuiuum reſtituo, & quibus plura plurima debeo, offerens, dono, dico ac dedico.

Cùm enim à multis iam annis ſalus mihi veſtra, vt Medico, commiſſa fuerit, atque hoc quidē medicamentum Vobis iam dudum

ſamiliare factum ad vitam tutandam, morbos cum profligandos, tum anteuertendos, ideoque diutinam incolumitatē præſtandam ſtudioſè ſimul & artificioſè ſit cōparatum, non potui, nec volui aliis quàm Vobis, Illuſt. ac Generoſ. Domini, id muneris offerre, cuius beneficio Vos ſaluos diutiſſimè viuere optarem, ac incolumes ad longam ætatē perſeuerare vellem, ſperans, vos nō muneris quantitatem, ſed offerentis animū penſaturos, qui ea dat quę habet, & huc-uſque dedit quæ habuit, potioraq́; dediſſet ſi habuiſſet, plura forſan quandoque daturus, ſi plura ſit habiturus.

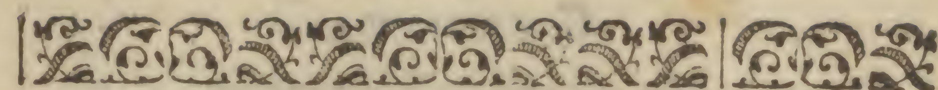
Eapropter, Illuſt. ac Generoſi Domini, me, meumq́; hunc fœtum

tum eâ quæ vobis ingenita est benignitate excipite, ac vtrumque (prout & potestis ac soletis) humanitèr & gratiosè fouete, Pharmacum vestræ sanitati auxiliare ac summè idoneū in vestri (quod Devs faxit) commodum & sanitatem, ideoq́; optimam vitę huius partem tutaturi, Medicaminis porrò ipsius si non auctorem, saltem reductorem, vestram in protectionem accepturi. Augustæ Vindelicorum, Primo Martij. 1616.

Jllust. ac Gen. D. V.

Ad prompta seruitia paratiß:

Raymundus Minderer,
Med. Doct. & Reip. Aug.
Physicus.

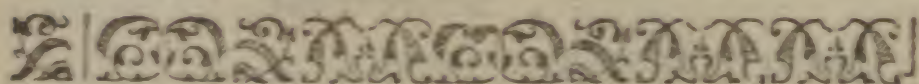
AD CLARISSIMVM D. RAYMVNDVM MINDERER, M D. de Repub. Asclepiadarum passim præclarè meritum,

Amicus.

O Decus Phœbi Vrbis, & Orbis ingens,
Germen ô rarum Hippocratis fidelis?
Quis tuas Doctor celebrare laudes
Carmine posset.
Obstupent sensus, fugit omne robur;
Lingua mutescit, calamus laborat:
Cum tuos partus Medicos potenter
Dicere tento.
Inficit Pestis miseros vbiuis,
Enecat ciues gelido veneno,
Obuios sparsim legit, at voracem
Supprimis Arte.
Iamq; succurris patrijs ab oris
Incolis; extrîs panaceâ: Alexi---
Pharmaco passim valido Cachectis,
Omine fausto.
Cedat hîc tetrum genus inuidorum
Zoili: cesset rabies nefanda,
MINDERER *noster siquidẽ sub omni*
Grandine crescat.

Nec magis linguas temerè strepentûm
Vana per somnum simulacra, quàm vel
Iam vigil, si fors eadem recurrant,
Somnia curat.
Macte? suge Asclepiados liquores;
Dogmatis prisci documenta pande:
Dona virtutis, specimenq; laudis
Auctor habebis.
Interim vultu placido Camœnam,
MINDERER (*nostræ columen salutis*)
Quam tibi plectro cecini retuso,
Carpe Poetæ.

R. F. P. Prior S. C. VVerdeæ.

AD CLARISSIMVM VIRVM D. RAYMVNDVM MINDERER Med. Doctorem, &c.

QVis tuas laudes sterili Camænâ
Magne vir, tentet dare? te Machaon
Ipse Doctores numerauit inter
Vrbis & Orbis.
Dum tot ac tanti rutilant aperto

In foro libri medici, parente
Te ſati, oſtendit Medicina, quis ſis,
Quantus Apollo,
Quando crudeli miſeros in omnes
Morte bacchatur truculenta Peſtis,
Tum vident Parcæ, medicis, triumphes
Quantus in armis.
Ebriam doctis pharetram ſa gittis
Quando ſuſpendis trepidat per vrbem
Turba morborum, veluti tenebræ
Solis ad ignes.
Mome quid gannis? mala Fama, dentes
Quid nouos aptas? ferat æuiterna
Penna quem rodis, tibi rumpat atrox
Viſcera liuor.
Viuat hoc noſtrum Decus vſq; & vſque,
Minderer *viuat. tibi ſit napellus,*
Atque quam nutris, teneas perennem
Zoile peſtem.
Perge virtutis medicæ liquores
Spargere, ac pulchris recreare libris
Pectora: ornabit tua laurus olim
Tempora victrix.
Si minus de te, mea laſſa plectro

Muſa

Musa cant uit, patiaris audax
Illa dum mutet cytharam, atque de te
Tympana pulset.

M. Ioannes Drexel Parochus
in Ginderkingen.

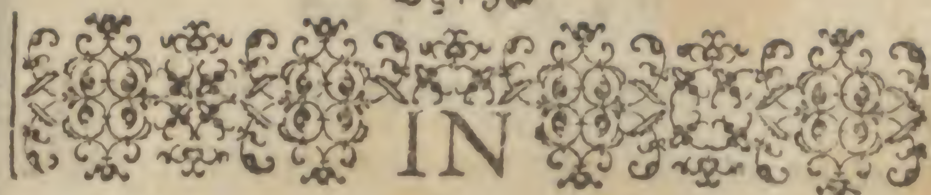

Ad Dominum

RAYMVNDVM MINDERER
Medicinæ Doctorem Reipub.
Augustanæ Physicum, &c.

VVlgata & vetus est multis contentio sit ne
Miles vel Doctor nobilitate prior?
Exanimare pilis studet is; fæliciter iste
Paßim viuaces dat pilulis homines.
Oedipus an Dauus litem determinet istam,
Spondeo, primus honor cedet amice tibi.

IVLIVS Schiller I: V: Doctor,
ac Reip. August: Aduocatus.

IN ALOEDARIVM MAROCOSTINVM.

Auctoris ad candidum Lectorem *PRÆFATIO.*

HVmanæ vitæ breuitatem infirmis fundamentis nixam ac perenni quodam Elementorum prælio constantem, ineuitabilemq; proindè moriendi necessitatem anxiâ dudum sollicitudine contemplata vetustas, in id semper studium incubuit, ut cum irremediabile fatum omnibus omninò obeundum declinari non posse cerneret, dierum saltem numerum viuendi quadam normâ aut medicamentorum ope propagaret, sicq; temporis vitalis defluuium ali-

quantisper retardaret, moriendi verò necessitatem perendinatione quomodolibet factâ procrastinaret: ea enim vitæ nostræ breuitas tam quidem fragilis & caduca fecit, vt in eius termini ignoratione ac dubia sollicitudine sanitatis studio cuncti ferè teneantur, & ea quæ conueniunt administrent. Vndè Poëta,

Mors incertarum rerum certissima: cunctis
 Incertum quando, certum aliquando mori.
Nullus ab occasu procul est homo, nullus ab ortu,
 Nec tamen illius immemor huius homo.

Etenim,

Cor nisi cura nihil, caro nil nisi triste cadauer,
 Nasci ægrotare est, viuere sæpè mori.

Proindè rectè ac melius vitam humanam descripsisse videtur S. Augustinus his verbis in Origin. suprà textum Iacobi 4. inquiens: Vita hæc est vita dubia, vita cęca, vita ærumnosa, quam humores tumidant, dolores extenuant, ardores exiccant,

aërea

aera morbidant, eſcæ inflant, ieiunia macerant, ioci diſſoluunt, triſtitiç conſumunt, ſollicitudo coarctat, ſecuritas hebetat, diuitiæ iactitant, paupertas deijcit, iuuentus extollit, ſenectus incuruat, infirmitas frangit, mœror deprimit, & poſt hæc omnia mors interimit, uniuerſis gaudijs finem imponit, ita ut cum eſſe deſierit, nec fuiſſe putetur, eſtq; heſterna dies & craſtina, quaſi eadem. *Vndè Verſus,*

Hæc quæ adeſt hodie quod nomẽ habebat heri? cras
Cras hodie quod nam nomen habebit? heri.
Cras lentũ ꝙ adeſt nunquã, nec abeſt procul unquã,
Quonam appelletur nomine? cras, hodie.

Fluit enim vita noſtra ut ventus, & tempora dierum noſtrorum præcipiti decurſu inſtar undarum celeritèr feruntur, quod notans Ouid. in Metamorph. temporis defluuium ſic ingenioſè deſcripſit.

Ipsa quoq; assiduo labuntur tempora motu
Non secùs ac flumen; neq; enim cõsistere flumen
Nec leuis hora potest, sed ut unda impellitur unda
Vrgeturq; prior veniente, vrgetq; priorem,
Tempora sic fugiunt pariter, pariterq; sequuntur,
Et noua sunt semper, nam quod fuit ante relictũ est.
Fitq; quod haud fuerat, momentaq; cuncta nouantur.

Proindè cum prisci vitam citiùs desinere quàm venire cernerent, ac ipsos infantes senectutem à tergo insequi obseruassent, remedia quædam excogitanda censuerunt, quibus vitam producerent, ac terminos illos qui amputari penitùs nequeunt, extenderent. Aequiparatur ætas nostra Rosæ, quæ cum nascitur defluere incipit, etenim

Quàm longa una dies, ætas tam longa Rosarum,
Quas pubescentes iuncta senecta premit.
Quam modo nascentem rutilus conspexit Eous,
Hanc rediens sero vespere vidit anum.

Breuius Hieronymus citante Suida.

Verna breui Rosa flore nitet, simul ille recessit,
Non Rosa quærenti sed Rubus asper erit.

Asimi-

Aſſimilatur huic vita noſtra non immeritò, namque

Vt Roſa manè viget, tamē & mox veſpere languet,
Sic modò qui fuimus, cras leuis umbra ſumus.

Itaque Philoſophorum, omniumq́; ad æternitatis ac immortalitatis memoriam adſpirantium ſtudium eò deflexit, ut vitam quamdiu poſſet, tutaretur. Vixit Pythagoras centeſimum decimum ſeptimum annum aceti Scillini beneficio nullâ unquam aduersâ corporis valetudine tentatus, nec Socrati ſeptuageſimum ætatis annum agenti ſenile quid contigit. Cicero ſexagenarius iuuenilia omnia retinuit. Diogenes intùs melle, extra oleo perunctus à morbis ſecurus in longam diem vixit. Cato octoagenarius de ſeipſo gloriari auſus fuit, quod ſenectus ipſum non afflixerit, itemq́ue quod ipſius vires nec curia, nec roſtra, nec amici, non clientes aut hoſpites deſiderauerint. Noſtro porrò æuo Aloiſius Cornarus

ad quadragesimum annum valetudinarius, Diætæ beneficio ad nonagesimum septimum usque peruenit. Plures cum vitam usque adeò produci posse agnouissent, cadauera à putredine vindicanda esse censuerunt, idque adeò illis curæ erat, vt corpora non nisi Balsamica virtute condita sepelirent, quæ ad bis mille ferè annos integra seruata ipsi conspeximus.

Hanc ab interitu corpora tutandi normam ingressus peruetustus ille Ruffus Ephesius, medicamentum ex Aloe, Myrrhâ & Ammoniaco compositum pesti aduersaturum prodidit, quod Auicenna Rex Arabum assumpto Am̄oniaci loco Croco nō nihil immutauit, gaudentque nostra adhuc sæcula tam præstantis ac benefici medicamenti vtilitate perfusa: cui Paracelsus ipsemet Galenicis medicamentis parum alioquin fauens magnam salutis aream adscripsit, & Elixir Proprietatis ex his simpli-

ſimplicibus elidens, humanam naturam ſaluam ad extremum perſiſtere poſſe pollicitus eſt. Paratæ proindè dudum fuêre variæ ſalutis tutelæ ac auxiliares medicaminum ſtructuræ, Antidotus Esdræ, Sal Sacerdotale, Theriaca, Mithridatium, Opopyra, Philonium, pharmaca priſcis celebrata, artificibus immortale nomen adſcribentia, quorum fama nulla prorſus delebili memoria unquam eſt interitura.

Priorum exempla ſecuti poſteri in ſanitatis tutelam non minùs intenti, veterum inuenta amplificanda, & in maiorem ſubſequentium vtilitatem diducenda eſſe ſunt arbitrati, inuentis alia inſuper inuenta addentes, iuxta illud Martialis lib. 8.

Omnis habet ſua dona dies, nec linea diues
Ceſſat, & in populum multa rapina cadit.

Habes hic igitur, candide Lector, noſtro labore partum hoc ſanitatis Aloedarium, ex

ſimplicium quorundam medicamentorum ex omni ferè vegetabilium cenſu delectam congeriem ea ſanè ratione in publicum uſum compaginatam, ut quid, quantúmue in conſeruanda valetudine, præcauendis ægritudinibus, vitâ humanâ proroganda, ac corpore noſtro à præcoci interitu vel præmaturâ corruptione tutando medicamina poſſint, cernere queas, & his ipſis tutò, ſecurè, ac fidentèr uti poßis, quæ firmis omninò rationibus fulcita non ſine grauißimorum auctorum teſtimonijs certificata huc adduximus.

Sunt autem hæc ipſa ſimplicia, quæ ad Alöedarij huius ſtructuram confluxerunt, non ex Animalibus aut eorum partibus, vel quæ ab ipſis deſumuntur, neque ex Mineralibus aut Metallicis, ſed ex meris ac ſolis vegetabilibus deprompta, eáque lectiſſima ex unaquaque eorundem tribu ſeu ſpecie ſelecta, ita ut Herbæ, Radices, Flores, *Aromata*, *Ligna,*

na, Succi, Lacrymæ, Gummata, ipsiq́; adeò fungi ad medicamenti huius apparatum ex sua quælibet familia quidquam contulerint, quando ex omnibus quod præstantißimum erat, aut cum nobilißimo æquiparari potuisset, in hanc œconomiam deductum fuit, siquidem quodlibet sua ex classe præcellentißimum (utpotè ex Herbis Marum, ex Lignis Agallochum, ex Aromatibus Costus, ex Lacrymis Myrrha, ex Floribus Crocus, ex Resinis Am̃oniacum, ex Radicibus Rhabarbarum, ex Succis Aloê, ac denique ex Fungis Agaricus) in hæc comitia demigrauit, solis fructibus seminibusq́; exceptis, quæ suum quoque locum aut ipsamet per se sunt habitura, aut alijs commißione data fidem præstitura.

Et hæc quidem Raymundus vester, iam fermè inclinans ac rerum numerosa vicißitudine defessus, licet adhuc iuuenis videri poßit, attamen laborũ onere senescẽs posteritati sub-

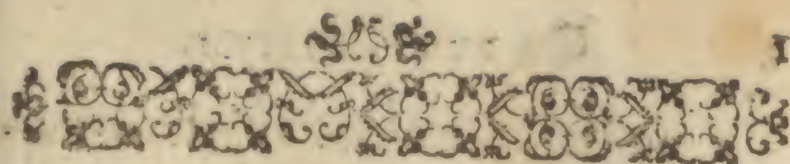
iunxit, ut quibus medicamentis ob temporum & negotioru͂ importunitatem co͂modè quandoque uti sibi non liceret, uniuersa tamen ciuitas per occasionem gaudere posset, Aloedariu͂ hocce in patriæ usum & pij Physici memoriam offerens, ac cum Mantuano exclamans,

Turne quod optanti diuûm promittere nemo,
Auderet, voluenda dies en attulit ultrò.

Quod si DEVS *opt. max. vitam ac salutem dederit, recusum de Pestilentia libellu͂ meum, eundemq́; auctum ac locupletatum adiecto indice, & addita simul de febre porphyroide seu petechiali appendice mox spectabis: tum & alio volumine conscriptas iam Medicinæ lugentis threnas ac vindicem innocentis artis Apologiam breui es habiturus; interim hoc donario nostro utere, fruere, & vale.*

Caput

Caput primum.

ALOEDARII MAROCOSTINI,

Seu

PILVLARVM EX MARO, COSTO, ET ALOE CONFECTARVM DESCRIPTIONEM GENVINAM CONTINENS.

℞. *Mari veri,*
Croci Orientalis. ana. drachmam unam.
Agarici troch.
Costi Indici acris.
Myrrhæ selectæ. ana. drachmam unam semis.

Ammo-

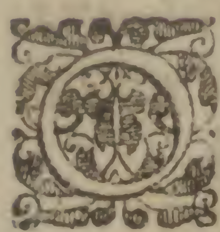
Ammoniaci thymiamatis in ungues concreti, drachmas tres.

Rhabarbari exquisitißimi, drachmas sex.

Ligni Aloes, scrupulum unum semis.

Aloes Soccotrinæ, uncias tres.

MODVS PARANDI HIC SIT.

Mnium primò Ammoniacum thymiama in sufficienti quantitate aceti Scillitici tenuitèr dissoluatur, cui mox iungatur Myrrha aceto Rutaceo diluta. His ambobus admisce Aloën in uncijs sex Muchari Rosarum perfecti, situ defæcati, colati, & translucidi, ac uncijs quatuor succi Limo-

Limoniorum aut Citri distemperatã. Vbi hæc simul probè unita fuerint, in oxypicra hac soluito Agaricũ & Rhabarbarum, utrumque priùs aquâ Cinamomi irroratum, ex quibus Agaricus in succo Apij, Fœniculi, & Absinthij, Rhabarbarum verò in succo Cichorij, Pimpinellæ, ac Fumariæ priùs in formam tenerioris pulticulæ dissolutum sit. Tum verò Crocũ, Costum, Lignum Aloës, ac Marum in æquis partibus aquæ Rosarum odoratissimæ, ac succi Citri recentis diluta medicamini adhibeto, & omnibus simul probè mixtis affunde in cucurbitã vitream,

Aq. Lupuli,
Boraginis,
Betonicæ,
Cardui Benedicti.
ana, uncias quatuor.
Agrimoniæ,

Iuæ

Iuæ Arthetica,
Centaurij minoris,
Rorismarini.
Cerasorum nigrorũ. ana. uncias quatuor.

Stent in infusione probè tecta, loco calente, vel in Balneo B. Mariæ rorido per triduum: postea quod clarum supernatat, per inclinationem separatum filtro diligentèr transmittatur, ac cucurbitæ indatur, abstrahaturq́; ab eo in Balneo omnis humiditas, donec extracti spissitudo in fundo crassioris mellis instar resideat, quę leuitèr postmodùm exili calore penitùs exiccetur, ut in pilulas effingi queat. Fæcibus relictis abstractus humor rursus affundatur, ut residuum tincturę extrahat quod vbi factum fuerit, massa omnis leuitèr exprimatur, ac per rarum linteum transcoletur, pareturq́; exindè lege artis extractũ secundum, ut priùs in usus pilulares asseruandũm.

Artifi-

Artificis nunc indefeſſi negotium ut aſſurgat neceſſe eſt, dextrum enim & affabrem compoſitionis formatorem medicamentum hoc deſiderat, à cuius comparatione plures aut artificij induſtriâ, aut laboris ſedulitate perterriti formidauêre, relicto interim medicamine, nihil hominibus ſolatij præbente, ni doctus id & peritus Pharmacopæus aſtruat. Eſt autem ita Pilularum harum ſtructura delineata, ut ne minimus quidem error in Aloëdarij huius præparatione committi facilè poſſit. Etenim Ammoniacum omniū primò aceto Scillitico diſſolui poſtulat, ut protinus diluatur, ac tenerrimè diſtractum cæteris iungi poſſit. Confunditur huic Myrrha aceto Rutaceo diluta, ut Gummata & lacrymæ propaginis quadam ſorte ſibi familiares ac propinquæ citiùs coaleſcant. His Aloë in Roſacco Mucharo diſſoluta, ut ſuccus Reſinis vicinus iungitur, cui ſuccus Limonum ad calorem eius temperandum miſcetur, cum Ammoniacum

Bdelij locum ſuppleat, & vitia hæmorrhoidas exacerbantia temperet. Nũc verò Agaricus & Rhabarbarum (hoc quidem jecori, illud pulmonibus ac pectori profuturum) ſuis ſuccis perfuſa, de quibus poſteriora Capita rationem ſunt reddituta, compoſitioni iunguntur, ac tandem Aromata quaſi ſales aut condimenta quędam, Crocus nimirum, Coſtus, Xyloaloë ac Marum ſuis quoque liquoribus madefacta compoſitionem perfectura ingrediuntur.

Liquores affuſi, qui vim omnem medicaminis aut præcipuam ſaltem prolexêre, non ſunt primâ vice alitèr niſi ſola inclinatione transcolandi: ubi autem extillatione factâ pharmaci cremor in fundo reſederit, tranſtillatus humor prioribus fæcibus redditus reſiduum virtutis extrahat, cui poſt colaturam factam leuis quoque expreſſio concedenda, & abſtracto liquore chyliſma lege artis in cucurbitæ area cogendum, cuius quidem doſis dupla eſſe

esse poterit; est enim prioris extillationis posterior pedissequa, licet non minus in effectu valeat, dummodo id quod in subtili virtute prioris extractationis secundæ deest, duplicatione ponderis in secunda resarciatur.

Aloëdarium autem istud cùm non commodius quam pilulari formâ effictũ ventrem intrare queat, idcircò eadem effigie id ipsum præstamus integrum, nullis alioquin tam acerba & amara si alitèr ageretur voraturis. Tu autem candide Lector, hæc quæ in præsenti scripsimus, tibi data reputa, vbi nè scrupulum quidem sine ratione, experientiæ autem expertis ne tantillum quidem comperies: attamen tuo consilio hæc ipsa castigare & emendare poteris, si meis curis labores tuos subiunxeris.

Nec sunt suo honore fraudandi cæteri, qui similia Aloëdaria longo ac fælici vsu comperta, in communem vsum transtulêre, inter quæ excellunt Pilulæ Angelicæ Nobilis & Clarissimi

viri Domini D. Baieri Francofurdenſis, itemq; Balſamus Aloëticus Quercetani, nec non maſſa pilolaris à Venetis olim ad nos deportari ſolita quę iam modo in vrbe hac noſtra dextre parari conſueuit. Verùm cedunt hæc omnia in DEI omnipotentis honorem ac proximi vtilitatem, dignum enim & iuſtum eſt, vt largitor omnium bonorum per opera manuum ſuarum, laudetur ac benedicatur cui honor in ſæcula.

Caput ſecundum.

DE MARO.

MARVM, Græcis Μάρον, herba eſt ſurculoſa, flore Origani, ſed folijs multò candidioribus, flore odoratiore natura Siſymbrij, ſubaſtringens, & modicè calefaciens, prout Dioſcor. lib. 3. cap. 4. Oribaſius lib. 11. Collect. Medicinal. in litera M. plurimam eam ad Magneſiam & Tralles naſci ſcripſit. Eſt porrò Magneſia Plinio lib. 5. Nat. hiſt.

Mari natura.

hist. 29. auctore, Mæandri cognomine insignis, in Ionia à Thessalica Magnesia orta quindecim millia passuum ab Epheso distans. Marcellus Virgilius Marum sisymbrion esse voluit, Hieronymus Tragus syluestrem Maioranam, Manardus Sampsuchi speciem non iniquè arbitratur, Auicenna Marrhubium, Apiastrum seu Melissophyllon & Buglossam confundere videtur. Attamen reuera Marum Amaraci species est nobilior, vnde aliqui Amaracum Maioranam magnam, Marum verò alteram nobilem & quàm maximè odoratam statuerunt. Hac de re Galenus lib. 1. de Antid. in conf. Magmatis Hedychroi sic scribit: *Hæc autem Hedychroi Magmatis conficiendi ratio, veluti diximus, ab Andromacho per manus multorum ad nos vsque peruenit, nam quas alij conscripsère aliqua in re ab hac nostra differunt, quæ siquidem Hedychroi descriptiones ab alijs traditæ sunt, qui medicamentorum experientiæ dant operam, rerum iniectarum pondere ab hac euariant, alia*

Galeni locus de Maro lib. 1. de Antidotis

verò neque Marum, neq; Amaracum prorsus habent, quædam alterutrum tantum continent, neque enim duo hæc unguentarij omnes noſcunt, eò quod herbas ſolùm Creta aduectas emant & earum ſemina atque ſuccos. Ego verò & has duas herbas ſcio in Aſia naſci ac in alijs quidem regionibus raras eſſe, ſed in Cyzico frequentes. In Italiâ quoque ut & alias quasdam herbas, ita & Amaracum vidi, qui odore multum à Maro ſuperatur, Marum enim valdè redolet. Hæc Galenus.

Mari vires.

Aromaticam hanc herbam pluribus ijsq; præclaris dotibus inſignem eſſe non odor modò, ſed & ſapor eius patefacit ac oſtendit; eam autem inter Cephalica medicamenta haudquaquam poſtremum locum obtinere quiſquam cenſeat, conducit hæc enim vel aſſumpta, vel maſticata morbis cerebri frigidioribus, Apoplexiæ, Paralyſi, Spaſmo, Vertigni, Tetano, ſenſuum obfuſcationibus, & id generis malis, quibus egregiâ ſuâ vi potentèr reſiſtit, aurium dolores ac ſonitus tollit,

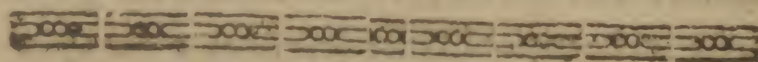
lit, pituitam à capite detrahit ac cerebrum abſtergit, ſpiritusq́; animales reficit ac redintegrat. Aperit inſuper, attenuat, digerit, roborat, & anhelandi difficultatem expedit, ſtomacho quouis modo vel aſſumpta, vel admota ſalutaris ac pectoris morbis aduerſa. Quin etiam hæc ipſa iecinoroſos, hepaticos ac lienoſos adiuuat, præterquã enim quod obſtructiones viſcerum aperit, ea ipſa roborat ac firmat: vteri præterea frigidis malis ſuccurrit, & flatus craſſos ſiue in inteſtinis, ſiue alibi in corpore oberrauerint, diſſipat, auxiliatur proindè ijs quos tormina vexant, aut qui Colicæ tormenta patiuntur; incipientem hydropẽ ac tympanitida prohibet, ac ijs quos vrinæ difficultas tenet, opem fert, poteſtq́; ea omnia longè potentiùs, quæ Maiorana noſtra (quæ à Maro denominationem duxiſſe videtur) efficere valet.

Habet ſanè Marum omnes Amarici vires, quas Poëta ſic carmine complexus eſt.

Torrida si neruis & Amaracus apta cerebro,
Hanc sitiens semper non minus optet hydrops.
Vrinæ & tumidis reserat spiracula ventis,
Hanc cui sit matrix ægra puella colat.

Marum qua de causa Aloedario huic sit inditum.

Itaque & Marum ex omnibus plantis nostro singulari delectu Pilulas has adornat, quibus vires iam commemoratas tribuit, herbula capiti, pectori, stomacho, intestinis, vesicæ, vtero, ac neruosis partibus prospectura, & partes præcipuè animales roboratura, cui & natura amaritudinem quandam eamq; aromaticam indidit, cuius dote putredinibus non minus resistere potest, corpori humano ruinam minaturis.

Caput tertium.

DE COSTO.

CVM variæ Costi species, colore, sapore, ac natiuo solo, aut patriâ seu regionibus in quibus is nasci traditur, differentes, ab auctoribus diuersim descriptæ

descriptæ legantur, fueritq; hucusque magna inter Medicos lis & controuersia de legitimi Costi notis, & quibus indiciis verus à falso dignosci posset: operæ pretium erit, quisnam verus Costus sit Dioscoridi quondam agnitus, disquirere. Extat enim Costus Arabicus, Indicus, Syriacus, itemq; peregrina alia forsitan Helenij Comaginei radix pro Costo sæpiùs diuendi solita, quam præfatus Dioscorides pro Costo emptoribus fraudulentèr obtrudi, ac pro vero Costo supponi scripsit lib. 1. cap. 15.

Diuersæ Costi species.

Duplicem hucusque Costum officinæ Pharmaceuticæ tenuerunt, dulcem nimirum & amarum, cum interim nemo videat, quomodo Costus aliquis dulcis esse queat, utpote in quo insignis amaritudo & acrimonia desideretur, & is à mordicitate cõmendari soleat, prout versus sonat

Costus officinarum duplex.

Nardus odore beans, & mordens Costus Amomũ
Versicolorq; Aloes lignum, &c.

Itaque fatuam quandam radicem,

& ſapore vel acrimoniâ carentem pro dulci Coſto nonnulli hucusque coluerunt, quod ſi autem notas eas, quas Dioſcorides in vero Coſto requirit, diligentèr expendas, omnem certè Coſtum amarum eſſe debere deprehendes: complures hæc indicia in Coſto requirentes Zedoariam maiorem pro Coſto Syriaco aſſumpsêre, quam etiã nosipſi olim loco Coſti veri paulô minori efficaciâ Theriacæ indidimus. Durauit autem hæc cum errore controuerſia tamdiu, donec per longas & prolixas maritimorum itinerum fatigationes, verus nobis Coſtus à paucis nunc annis innoteſceret, quo nũc abundè gaudemus, omnes eas notas habente, quas Dioſcorides loco citato clarè deſcripſit: eſt enim eximiâ odoris ſuauitate præditus, candidus, leuis, amarus, acris, & aromaticus; Hunc præſtant nauigia, ſed corticis magis quam radicis ſpeciem prę ſe ferentem, eſt enim ad modũ Cinamomi in cannas conuolutus, denſior tamen ipſo Cina-

Omnis Coſtus ut amarus ſit neceſſe eſt

Zedoaria maior pro Coſto ſubſtituta.

Coſti veri deſcriptio

Cinamomo ac durior, & ex paucâ flauedine albicans. Eum primo intuitu vulgus Cinamomum candidum aut Canellam albam dixit, adeò ut Germani quoque eum album Cinamomũ nominare hucusque soleant, cum dicunt Weisse Zimetrinden. Veruntamẽ tam amarus & tam acris est hic Costus, ut eius mordicationem lingua masticantis vix ferat; præterea tam odorus ac sapidus, ut omnium aromatum sapores ac odores in se contraxisse videatur, habet enim acrimoniam cum Zingibere & Caryophyllis, amaritudinem cum Zedoaria & Calamo, feruorem cum Pipere, fragrantiam cum Cassia lignea & Cinamomo communem, quorum omnium sapores ac odores manducanti exhibet, à nullo vel vix ullo aromate hucusque superatus. Quondam optimum Costum ex Arabia delatum fuisse Dioscorides innuit, qui nunc in multis Indiæ locis, præsertim verò in Guzarate, & circa Amadabar, quæ in desertis sita est, nascitur, *Costi natales.*
licet

licet etiam olim ex India verùm nigricans fuerit delatus. Vide Garziam ab Horto lib.1.cap.35. Gal.7.Simpl.

Huic igitur Costo, (cui ob notas omnes ab auctoribus priscis ipsoq; Galeno deprædicatas insignes ac varias quoque vires inesse quilibet eius usum expertus agnoscit) meritò in præparatione huius medicamenti fiduciam habemus, is enim præter alias insignes dotes potentèr calefacit, undè flatus crassos promptè discutit, segnitiē coctionis emendat, ciborum in ventriculo corruptionem prohibet, colicos dolores à frigore aut flatibus profectos placat, quin & uterinis malis auxilio est, menses & urinas ciens: viperarum morsibus ac venenis aduersatur, ut proinde antidotis conficiendis semper fuerit idoneus & summoperè ad horum confectiones expetitus. Pectoris inflationes ex Absinthiaco haustus tollit: valet etiam ad rupta & conuulsa, ac ventris insuper tineas pellit, nec non neruorum resolutiones illitu

Costi vires.

per-

persanat, Eo veteres corpora ante febrium accessiones perungere sunt soliti, ut corporis habitus hac unctione calesceret, rigores verò mitescerent.

Eum igitur in compositionem nostri Aloëdarij adduximus, ut non modò eximias suas vires medicamini huic tribueret, sed etiam ut (quoniam non nulla huic pharmaco purgantia, sed leuia valdè ac tardè aluum mouentia insunt) is eorum actiones exstimularet, ac suscitatos ab horum commotione flatus discuteret ac carminaret, quem adeò modestâ dosi medicamini huic indidimus, ut calefacere quidem sed adurere nihil queat, quomodo eũ crudis ventriculis ciborum coctionẽ respuentibus suprà modum auxiliaturum, ac intestinis distentis & exsufflatis præcipuam opem laturum confidimus, quod ipsum experientia ducti hucusque in usu huius Aloëdarij obseruauimus.

Cur Costus huic Aloedario inditus.

Caput Quartum.

DE CROCO.

Croci descriptio.

CRocvs, quem Callimachi Scholiastes παρὰ τὸ ἐν χεύμι θάλλεσθαι, ideò quod bruma vireat, ſic dictum arbitratur, flos eſt plantæ cuiusdam è bulboſa radice, folijs Tragopogoni, anguſtioribus verò & numeroſioribus humi cubantibus poſt æquinoctium Autumnale emergens, Colchico Ephemero haud abſimilis, cuius flammea ſtamina in medio floris emergentia inſtar Antheræ primam inter flores laudem meruerunt. Huius varia ſunt genera natalis ſoli diſcrimine ſolumodo differentia, eſt enim Crocus Corycius, qui olim optimus habebatur, à Coryca, quæ promontorium Cretæ & portus Æthiopiæ eſt, ut Stephanus innuit, denominationē habens, cuius Martialis meminit hoc verſu,

Croci patriæ diuerſæ.

Vltima Corycio quæ cadit aura croco.

Crocus Corycius.

Specum ibidem Corycium aut Corycum,

cum, quem Nymphæ incolerent, extitiſſe, veteres memoriæ prodiderũt, unde & Corycides Nymphæ dici ſolebant. Galen. in carmine Theriaces Androm. lib. 1. de Antidot. Crocum Corycium ſic commendat.

Hinc ſupereſt Myrrhã Coſtumq; ſpecuq; reuulſum
Corycio, fragrans impoſuiſſe Crocum.

Ouid. 1. Metamorph. Corycium antrum Parnaſſo monti (qui biuertex dicebatur) adſcribere viſus eſt, cum ait:

Mons ibi verticibus petit arduus aſtra duobus *Parnaſſi deſcriptio*
Nomine Parnaſſus, ſuperatq; cacumine nubes.
Hic ubi Deucalion, (nam cætera texerat æquor)
Cum conſorte thori parua rate vectus adhæſit,
Corycidas Nymphas & numina montis adorat,
Fatidicamq; Themin, quæ tunc oracla tenebat.

Secundam bonitatis laudem merebatur Crocus Lycius ex Olympo monte decerptus, dein Cyrenaicus ex Cyrene, tum verò Centuripinus ex Sicilia petitus, inde Aquilanus ab Aquila Veſtinorum urbe adferri ſolitus: nunc præſtantiſſimum Orientalem nominatum Germania noſtra ex Auſtriæ & Pan-

Crocus Lycius, Cyrenaicus ac Centuripinus, itẽque Aquilanus.

Crocus Auſtriacus.

Pannoniæ ſeu Hungariæ finitionis regionibus nobis ſuppeditat. Eſt & Crocus διάλευκος, in medio pallidus, ſed minoris efficaciæ ac effætarum virium, ut enim Crocus ſaturato rubore turgeat, & abundè tingat, neceſſe eſt: unde forſitan ſanguis Herculis putatus eſt, ut eſt apud Dioſcorid. lib. 1. cap: 25. Colorem eius tangit Virgil. 4. Georg. inquiens,

Crocus ſanguis Herculis putatus.

Et glaucas Salices, Caſiamq́; Crocumq́; rubentem,

De Croci diuerſis generibus aut potiùs ſpeciebus ita Plin. lib. 12. cap. 6. *Prima nobilitas Cilicio Croco & ibi Coryco mõte, dein Lycia monte Olympo, mox Centuripino Siciliæ. Aliqui Phlegræo ſecundum locum dedêre. Gaudet radix eius calcari & atteri pede, pereundoq́ melius prouenit*, hæc Plinius. Vnde Carmen.

Pulchrior ut creſcat, teritur crocus, ô furor ingens,
Lætior ut poßis ſurgere, velle premi?

Eſt & Galliæ Narbonenſis regio Croci fertilitate celebris, qui olim ex Ægibus Ætoliæ copioſus aſportabatur. Vide Herodot. lib. 8. Dionyſ. lib. 1. Anti-

Crocus Gallianus.

quit.

quit. & Strabonem lib. 9. Ciliciæ huic, ex qua regione laudatissimum quondam Crocum petitum esse Plinius loco iam citato innuit, quæ à Cilice Agenoris filio sic dicta esse creditur, præfuit olim Cicero Prætor. Qua super re lege Herod. lib. 7. Plinium, Ptolomæū lib. 5. cap. 8. Strabonem, Ammianum, Solinum, & R. P. Raderi Societatis IESV doctissima & accuratissima in Martialem Cōmentaria, præsertim ad Epigram. 3. lib. spectacul. seu Amphitheat. Cæs. quod veteres sparsionibus ex Croco paratis irrorare sunt soliti: quā quidem sparsionem Græci κρόκον ῥαινόμενον, Latini verò, imbrem odoratū ex aqua (ut est apud Apuleium & Antonium Musam apud Senecam) aut vino, in quo Crocus diluebatur, paratum dixêre. Martialis hanc asperginē quę spectatores velut imber irrorabat, nimbum vocauit loco citato, cum dixit:

Aspergines ex Croco paratæ.

Festinauit Arabs, festinauere Sabæi,
Et Cilices nimbis hic maduére suis.

Et

Et alibi:

Lubrica Corycio quamuis sint pulpita nimbo.

Ad quod item Poëta alius allusit hoc carmine.

Hoc rogo non melius quàm rubro pulpita nimbo
Spargere, & effuso permaduisse Croco.

Erant enim in amphitheatris, circis, ac etiam statuis occultæ quædam fistulæ seu tubi hinc inde ea arte dispositi, ut odoros liquores lenitèr in spectatores subinde eiacularentur, eosq; suauissimi madoris aspergine irrorarent, ut odoris gratia perfusi recrearentur & hilarescerent. Ouidius liquidum crocum, Propertius sollemnes crocos & pressuram croci vocauit. Qua de re vide supra cit. R.P.Raderum lib. 5. Epigr. 26. fol. 368.

Fabula Croci. Galenus fabulam narrat 9. de Compos. med. de Croco puero, cuius sanguis in hunc florem versus sit. Eiusdem etiam meminit Ouid. 4. Metamorph.

Et Crocum in paruos versum cum smilace flores.

Aliqui scribunt Crocum adolescentem à Mercurio in disci ludo, illapso in

caput

caput adolescentis disco interfectum, & ex eius sanguine florem natum, unde Camerar. in Carmine,

Flauæ sunt comæ iuuenis beneolentia fila
Fuso ab Atlantiada nata cruore deo.

Et Philo Tarsensis Philosophus & Medicus antiquissimus, in suo Medicamine quod Philonium Tarsense inscribitur, Crocum metaphorica locutione sic indigitat, ac tectè fabulam inuoluit, inquiens:

Spirantem & rutilum pueri crinem accipe, cuius
Mercurii in plantis sanguinis unda micat.

Ex Croco veteres varia remediorum genera parare consueuerunt, variæ enim apud auctores leguntur vnguenti Crocini, item & Crocomagmatum descriptiones, de quibus vide Æginetam lib. 7. cap. 12. Dioscorides unguento suo Crocino calefaciendi, somnum alliciendi, pus mouendi, ulcera purgandi, uterinas præclusiones reserandi, concoquendi, emolliendi humectandi, & permulcendi vires attribuit, quod tamen aliter quoque Paulus

Medicamenta veterum ex Croco parari solita

lus loco citato componi scripsit. Quoad Crocomagmata. Galenus 2. de Antidot. Crocomagma sic describit.

Crocomagma si habere bonum cupis,
Misceto diligentèr hæc cuncta simul:
Primùm Cilicij drachmas centum Croci,
Myrrhæ dimidium pinguis, inde Rosæ
Tantundem siccæ; post amyli candidi,
Et gummi drachmas bis quinque & viginti,
Cuncta hæc tusa atque excussa bene
Vino Coo insperge parum,
Vbi satis maduerint, finge rotas,
Sicca, utere ut bono cum opus fuerit.

Crocomagma ex Galeno.

Sed longè alitèr Damocrates in versibus, quam descriptionem Aetius quoque habet lib. 2. cap. 196. & lib. 6. cap. 50. & lib. 14. cap. 10. Mesue suos quoque componit trochiscos Crocomagmatis. Optimum id Crocomagma esse scribit Dioscorides, quod odoratum foret, modicè myrrham olens, graue, nigrum, ligni expers, læue, subamarũ, quod Croci colorem redderet, gustatumq; vehementer linguam ac dentes inficeret, colore aliquot horis permanente, quale quod ex Syria deportabatur, erat. Poetas etiam Croco elegan-

Optimum Crocomagma

gantiã tribuisse patet ex lib. 1. Æneid. ubi Virgil. elegantem vestitum describere volens ait,

Et circumtextum croceo velamen acantho.

Sunt qui Trochiscos Hedychroos ob grati iucundiq; coloris energiam sic appellatos existiment, unde Galen. lib. 1. de Antidot. in carmine Theriaces Andromachi ad Neronem de Hedychroo,

— — — tantum medicaminis eius.
Quod grati nomen magma coloris habet.

His adstipulatur Maranta Andromachum de Hedychroo loquentem habens fautorem eo carmine, quod habetur lib. 1. de Antidot. cap. 17.

Magma quod Hedychroum læto dixere colore,
Aspalathi drachmis Asariq; Mariq; duabus
Constat, nec plures attollit Amaricus illis,
Tres Calamus, latè suaues qui spargit odores,
Tresq; Arabũ passim qui creuit Iuncus in aruis,
Tres Costum redolens, tres toto cognita Ponto
Phu quibus æquale fragrantia Cinnama pondus
Et lachrymæ & sarmenta dabunt quæ Balsamus edit.
Rursus sex Folium drachmas, sex Indica Nardus

Hedychroum magma læto colore perfusum dicitur ob Crocum qui ingreditur.

Sex Casiæ Calami, sex Myrrhæ gutta leuabit,
Sexq; Croci flores, bis sex attollet Amomum;
Mastiche solidã tantũ trahet ultima drachmã.
Omnia tu vino simul hæc coniunge Falerno.

Aliâs Crocomagma unguenti Crocini fæx fuit, & retrimentum quod unguento ex Croco & reliquis aromatibus expresso supererat; ac in pastillos cogi & in multos annos ad varios vsus vtiliter asseruari solitum fuit. Erat & celeberrimum quondam Crocomagma Mendesium in Ægypto (ubi Mendes colebatur) inuentum, quod ab Ægineta lib. 7. cap. 20. describitur. Constabat id oleo Balanino, Myrrha, Cassia, Terebinthina & Cinnamomo, ubi & oleum Crocinum describitur. Verum porrò Crocomagma (ut ex Galeno colligitur) quod ex Damocratis traditione parari consueuit, conficitur ex Croci drachmis viginti quinque, Myrrhæ & Rosarum aña. drachmis duodecim semis. Amyli, Gumi Arabici aña. drachmis septem semis cum vino Chio in pastillos formatis. Vide Phar-

Crocomagma Mendesium.

Pharmacopæiam Auguſtanam in claſſe Trochiſcorũ fol.157. ubi & trochiſci de Croco Nicolai, ex Croco, Roſis, ſemine Ammeos, Myrrha & ligno Aloës parati deſcribuntur.

Trochiſci de Croco Nicolai.

Atque hæc de Croco obitèr dicta ſint, nunc vires eius examinemus, & quid de eius virtutibus nõ priſci ſolùm ſed & neoterici ſenſerint, audiamus. Nonnulli eum ſupra cælos locarunt, ut qui ſub Iouis dormientis capite quãdoque emicuerit: alij eum catalogo venenorum certa tamen doſi adſcriptum, infamem nonnihil reddiderũt. Hinc Dioſcorides cap. 25. lib. 1. de Croco ſic ſcribit: *Lethalem Crocum dixerunt, ſi trium drachmarum pondere bibendus detur; ſed quod verum ſit, maturat Crocus, mollit, leniter adſtringit, urinam cit, & amabilem coloris bonitatem facit: arcet idem crapulam cum paſſo potus. Inungitur contra oculorum deſtillationes, ſiſtitq; eas ex humano lacte inunctus. Miſcetur præterea utilitèr potionibus contra intrinſecas. Miſcetur & his, quæ fœminis priua-*

Croci vires ex Dioſcoride.

tim ad locorum suorum & in utroque sexu sedis vitia subijciuntur & illinuntur. Venerem stimulat, sacrorum ignium inflammationes inunctus lenit. Hęc Dioscorid. Galenus porrò lib. 2. de Comp. med. secund. loc. Crocum lætitiam adferre atque ob id medicamentis cordialibus dextrè ac meritò indi scripsit, cui vim quandam emplasticam ac cōcoquentem lib. 7. med. simpl. attribuisse legitur. De eodem hortus philosophicus: *Crocus ita recreat cor, ut digito annulari sinistræ manus affrictus confestim ad cor penetret, tanta est illi cum corde societas.*

Crocus cordiale est medicamentū. Sanè Crocus præcipuè cor roborat, venenorum & pestis contagia arcet, unde extat Electuarium de Croco & Ouo Imperatoris. Icterum quoq; pellit, ac urinam & menses euocat, memoriam fulcit, coctionem promouet, partus adiuuat: pectori, pulmonibus, jecori, vesicæ & ventri dolēti prodest. Inditur collyrijs oculorum rheumata curantibus, tumores duros ac inflammationes reprimit ac dissipat. De hoc Bapti-

Baptiſta Fiera in Carminibus medicis.

Fama vetus taceat, cedant pulmenta Luculli,
Cæna coronata eſt plenior iſta croco,
Hic Cilices redolent ignita cacumina florum
Rubra, ferunt cordi gaudia ſumma tuo,
Si mala ſunt capiti ſegnes ducentia ſomnos,
Illa decor, ſtomachus, triſteq; pectus amant.
Si bibit iſta vorax poterit torpere palatum
Ieiunæ hæc verita eſt ſedula cauſa famis.
At ventrẽ oblectant vuluã reſerantq; tumentẽ,
Hæc ede, ſi riſus expetis aßiduos.

Auget enim in tantum ſpiritus, ut præ lætitia homines nimio eius vſu necare putetur, præ cæteris vero familiaris admodũ pectori exiſtit, unde Cardanus in conſil. de ſpirandi difficul. ait. *Crocus eſt anima pulmonis & eo ſolo multos liberaui anheloſos, inter quos ſocrum Cæſaris de Comitibus, quæ tantam paſſa erat per duos menſes ſpirandi difficultatem, ut intra paucas horas moritura videretur.* Eſt reuera Crocus adeò thoracis affectibus amicus, ut ſint qui ad ſcrupulum ſemis atque etiam unum cum dimidio Moſchi grano, & vino optimo calido pro- *Crocus pectori familiaris.*

pinando, aſthmaticos curauerint, prout teſtatur Ioachimus Camerarius in horto de Croco.

Itaque & Crocus meritò in his noſtris Pilulis ſubſiſtit easq́; condecorat, quem & Ruffus Epheſius & Auicenna in pilulas Peſti aduerſaturas adduxerunt. Is enim humores citra motum aut agitationem rectificat & complanat nil quidquam inflammans, ſpiritus interim puros ac lucidos reddit, infirmos eosdem reficit, defectos reſtituit, abolitos regenerat, á quo cordi & pectori familiaris opitulatio, maſſæ verò ſanguineæ depuratio ac humorum æquabilitas ad ſanitatis ſymmetriam plurimum faciens, ac neceſſaria, omninò expectanda & bona planè fide obtinenda, unde nec hunc ipſum Crocum Pilulis his deeſſe voluimus eximias ſuas in his vires obtenturum.

Caput Quintum.

DE AGARICO.

AGARICVS, Cedri aut Laricis fungus ab Agaria Sarmatiæ regione nomen ſortitus has quoque Pilulas condecoraturus acceſſit; is enim inter cardiaca remedia iam olim adnumeratus Dioſcoridi ac reliquis antiquioribus Theriacæ aut Alexipharmaci vires obtinuiſſe credebatur, quem nec Andromachus in magna illa ac ſollemni Theriaca pretermittendum cenſuit: hunc igitur medicamentorũ ad fabricam huius noſtræ Hieræ pilularis confluentium cenſus admiſit, vermes necaturum, cordi opem laturum, corporis habitum vegetiorem redditurũ, colorem eius viuidum præſtiturum, turbidos ſuccos exhauſturum, ac inde vegetiorem hominem effecturum. Peculiaritèr verò Agaricus cerebri & pulmonum excremẽta euacuat, viſcera exonerans, infarctus eorum expedi-

Agaricus unde dictus.

Agarici Vires.

ens, obstructa liberans, acidum ructantibus utile pharmacū prout Russus scripsit; tutum præterea omni ætati remedium existit, unde forsan Democritus Agaricum medicinam familiæ dixit, quod scilicet tutò ac securè quilibet inter familiares pro familiari securo ac domestico medicamento eo uti queat, aut quia is tanquam pater familię (ut doctissimus Fallopius innuit) omnes partes iuuet.

Agarici natales. Olim Agaricus ex Sarmatia per Illyriam, & ex Galatiâ Asiam, & Ciliciâ Alexandriam atque inde Venetias deuehebatur, quem inde mercatores petere, ac in Europam ferè totam distrahere solebant: nunc auctis ingenijs & ea quæ penè oculos sunt tandem cernentibus Tridentini montes, Galliæ Delphinatus, imò & Rhetorum, Noricorum Vindelicorumq; tractus eundem tam copiosè suppeditant, ut eum etiam exteri à nobis iam dudum petere didicerint.

Eligatur autem Agaticus candidissimus

ſimus leuiſſimusq́; , quem fæminam dicunt, ſitq́; is rarus, friabilis, primo guſtu dulcis mox amarus; etenim maſculei ſexus, qui eſſe putatur, denſus eſt & grauis ac puſillus ad renis modũ compactus, aut caudici arboris propè adnatus, à glandiferarum arborum fungis parum diſtans, quibus ſclopetarij ad metam plumbeos globos excuſſuri ignem prodendæ flammæ idoneum excipiũt (vulgo Fewrſchwam dictus) ſed ad medicinas aut medicamẽta quæuis inutilis, cùm præſertim Æginetalib.5.cap.64. Agaricum nigrum inter grauiſſima venena recenſeat, ipſumq́; Veratro albo nec non Thapſię & Elaterio ſimilẽ faciat, venenoſum planè ac naturæ penitùs formidabilẽ. De hoc audiendus Meſue ſic ſcribens: *Agaricus eſt ex medicinis magni iuuamẽti, cuius ortus eſt ſecùs arbores magnas, quibus iam accidit corroſio & putrefactio. Et generatio eſt ſicut generatio fungorum, propter quod quidam exiſtimauerunt quod ſit fungus, & videtur quod ſit: & quidam dixerunt*

Agarici delectus.

xerunt quod est sicut apostema factum per modum putrefactionis. Alius est masculus, & alius est fœmina. Masculus verò est malus, & est ille propriè qui est longus & niger, & grauis, & habens in confractis suis, sicut fila neruorum, & est durus & densus. Agaricus autem quem sapientes laudauerunt est fæmina, & est habens proprietates quinque bonas & propriè ut sit albus & leuis & velocitèr frangibilis & porosus, & rarus valdè. Et ut appareat dulcis in primo gustu eius, deindè succedat ei amaritudo & stipticitas, & melior pars totius corporis est superior pars ipsius & stipes eius non est bonus, habens quasi semitas ligni putrefacti, & corrosum ex eo est malum. Est calidus in primo, & siccus in secundo, & est compositus ex substantia aerea posita in superficie ipsius â qua primo gustu sentitur dulcis, & ex partibus terreis subtilibus dantibus ei stipticitatem, in quibus adhuc dominantibus igneis est in eo de amaritudine aliquid. Et ipse quidem est subtiliatiuus, incisiuus & solutiuus naturæ, & carminatiuus ventositatum grossarum, & aperitiuus oppilationum omnium.

Mesue locus de Agarico.

omnium. Pauci nocumenti dixerunt illum, nisi quia imprimit læsionem in visceribus debilitans ea, quare indiget permixtione abstergentium cum ipso, ut non profundetur eius virtus in ipsis totalitèr, sicut dixerunt sapientes: verùm est debilis & tardans operationes suas, inquit Dioscorides. Tarda est & debilis eius operatio, sed incolumis propterea quod in ipso ex dulcedine & stipticitate aggregantur partes conuenientèr: verùm vigoratur eius operatio si addatur ei tertium ipsius sal gemmæ & fiant ex eis trochisci cum Secaniabin. Et dixit Humain Mellitratum iunctum ei vigorat operationem suam. Et dixit Hali. Si ex eius VI. parte ipsius Keisim aut Dauci & quarta ipsius Sal gemmæ fiant trochisci, cum visc-sitate Polypodij recentis fit mirabilis consecutio operationis ipsius ad ea quæ oportet. Et dixit Iudæus. Cum Oxymelle squillitico magnificatur operatio eius. & dixit adhuc: Aliquid virtute acutum admixtum ei est ex addentibus uirtuti ipsius. Et Galen. dixit. Fiant trochisci ex eo cum vino infusionis Zingiberis, in quo puluis ipsius sæpe submergatur, &

fiet

ſiet operatio eius completa. Et ex rebus ſibi additis vigorantibus ipſum eſt ſpica & aqua caſei, & propriè ſumpta ex capris, & ſcito, quod de decoctione & trituratione rem ſuſtinet mediocrem. Solutione educit phlegma groſſum & choleram rubeam. Et dixit Galen. Solutione educit utramque choleram & phlegma, & humores viſcoſos groſſos & putridos. Et eius proprietas eſt mundificare cerebrum, & neruos, & membra ſenſuum & lacertos, & educere materias quæ ſunt in nucha & finibus eius: & mundificare pulmonem & pectus ab humoribus viſcoſis & putridis: & mundificare ſtomachũ, hepar ſplenem renes matrices mulierum: & educere materias à iuncturis, propter quod vocauit Democritus Agaricum medicinam familiæ, quia ad ſingularum partium corporis commoditatem ſe habet, & valet ad omnes dolores intrinſecos corporis. Et eſt medicina mirabilis ad ſodam antiquã, epilepſiam & vertiginem propriè: & confert etiam maniæ, melancholiæ, & ægritudinibus & apoſtematibus cerebri. Et eſt ex medicinis bonis aſthmati & difficultatibus anhelitus,

helitus, ulceribus pulmonis & pectoris, & sanat dolores stomachi & viscerum. Et est medicina oppilationum & ægritudinum omnium quarum mater est oppilatio, sicut est icteritia propriè & hydropisis, & grossities splenis. Et confert dolori hepatis iuuamentum manifestum, & splenis similitèr & renum. & curat apostemata eorum. Et prouocat urinam & menstrua, & mundificat matricem: & usus eius aufert fœditatem doloris cutis acquirens ei colorem bonum. & est ex medicinis educentibus vermes: & confert etiam Sciaticæ & doloribus iuncturarum & eius quidem iuuamentum ad febres antiquas diuersarum materiarum, & ad tipum earum magnum est, & propriè cum eo quod conuenit ex potibus. Eius contriti potio est à drachma una usque ad drachmas duas: & in decoctione à drachmis duabus vsque ad quinque. Conseruatur autem per annos quatuor. Hactenus Mesues.

Neque verò solus adeò Agarico fauet Mesuæ, cùm & Dioscorides eundem contra tormina, cruditates & ru-

pravalere, necnon contusis & ab alto deuolutis utilitèr exhiberi scripserit, quem quoque suspiriosis, arquatis, jecinorosis lienosisq;, imò & dysentericis ac urinam ægrè reddentibus, deindè verò cacochymicis, toto corpore pallentibus, acida ructantibus sanguinem spuentibus, stomachi dissolutionem patiētibus, Comitialibus, ac Epilepticis, tabidis, & id genus alijs mirè prodesse docuit, hoc insuper addens, Agaricum venenorũ esse antidotum, adeò ut si serpentes ictum vibrarint morsumq; subfixerint, mirum ab eo auxilium sit exspectandum. Subducit & is coxendicis, Podagræ & Arthritidis fomitem pituitam, unde Poëta Franc. Port.

Si pituita parens Arthritidis humor in aluum
Sæpè ruat, pilulis quas cōdit Agaricus albens
Et reliquis quæ phlegma mouent. --------

Purgat enim Agaricus pituitam, quæ neruis alioquin impingeretur eosq; offenderet, crassum simul tenuemq; mucum licet paulò segniùs, nisi alio-

rum

rum adminiculo nitatur, euacuans. Hinc idem in Carmine.

Sin phlegma, aut flatus purgabit Agaricus albens
Infusus tenui citò vim reparante Lyæo.

Accelerant enim eius operationem quæ acria ſunt, ut Zingiber aut Ciñamomum, cuius locum Coſtus in his Pilulis ſupplet, nec non Sal gemmæ, vinum, oxymel cum omne, tum maximè Scilliticum; veteres enim Agaricũ cum oxymelle pręparabant, ſed inde natus eſt error ex vocabulorum ſimilitudine productus, cùm quædã Meſuęi exemplaria legant Tereniabin quod eſt Manna, cùm legendum ſit Secaniabin, id eſt, oxymel, id enim vetat ne Agaricus ob leuitatem ventriculo hæreat eumq; vellicet, aut tardiùs inteſtina permeet.

Adeſto igitur Agarice noſtras Pilulas ornature ac efficaciores reddidure, tu nobis caput, tu nobis aſperam arteriam, pulmones, thoracem neruosq; expurga; tu vermes ſiue hi lumbrici, ſiue aſcarides fuerint, eijce, obſtructa

reclude, oppilata refera, occlufas vias aperi, venenis reluctator: Lethargicos, Catalepticos, Vertiginofos, Comitiales, Epilepticos, Incubo vexatos reftitue, anhelofa fufpiria trahentibus liberiorem aëris hauftum tribue, fupprime ructus fiue acidi fiue amari fuerint, flatus carminato, ac ea quæ prifci de te polliciti funt fideliter ut familiaris medicina præfta, cùm ex Larice putredinem non fentiente tu putredinem arcens ipfe fis refectus omnibus internis vifceribus profuture.

Caput fextum.

DE MYRRHA.

MYRRHAM arboris in Arabia Ægyptiæ fpinæ fimilitudine nafcentis lacrymam effe apud auctores conuenit, hæc autem vel ab incifa ftirpe in palmeas tegetes defluit, vel in arboris trunco concreta legitur: etenim quæ fpontè emanat, ac ex ipfo caudico

exudans

exudans ſtipiti gelata adhæreſcit, genuina & nobiliſſima eſſe meritò creditur, utpotè nullum adulterium perpeſſa, quam veteres Stacten dixêre, de qua in ſacris litteris Exod. 30. legitur: *Sume tibi aromata Stacten, & Onychia & Galbanum boni odoris, & Thus lucidiſsimum, æqualis ponderis erunt omnia, facieſq; thymiama compoſitũ opere unguentarij, mixtum diligenter, & purum, & ſanctificatione digniſsimum.* Fuiſſe enim Myrrham olim ad unguenta quæuis præſtantiſſima expetitam, colligitur ex prædicto cap. mandante nimirum Domino Moyſi, ut eam unguento ſanctificationis adhiberet, cum inquit: *Sume tibi aromata primæ Myrrhæ, ſeu ſpontè fluentis, & electæ, quingentos ſiclos &c.* Eſt autem Myrrha prima puriſſima, unde in Canticis Cant. 5. *Labia eius lilia deſtillantia Myrrham primam,* utpotè probatiſſimam; quod epitheton etiam ſcriptura ibidem ſeruat, ubi ita legitur: *Surrexi ut aperiem dilecto meo,*

Vera Myrrha ſeu Stacte.

manus meæ ſtillauerunt myrrham, & digiti mei pleni Myrrhâ probatiſsimâ.

Myrrham hanc primam ac probatiſſimam (priſcis Stacten dictam) veteres magno pretio conficiendis ferè quibuslibet unguentis idoneam redimebāt; etenim ut videre eſt apud Dioſcor. lib. 1. Myrrha ad unguentorum diuerſorum & plurimorum compatationem expetebatur, eoq; magis, quò laudatior hæc exiſteret & purior. Vnde unguentorum, quorum prioribus ſæculis frequens uſus erat, utpotè Suſini, Narciſſini, Crocini, Cyprini, Irini, Amaracini, Metopij, Mendeſij, Cinnamomini, Nardini, Malabathriniq; cōpoſitionibus Myrrha indebatur, adeò ut unguenta (quæ Græcis Μύρα dicuntur) à Myrrha denominationem duxiſſe videantur, quibus Archilochus Μυρῶ nomen impoſuiſſe creditur. Dioſcor. lib. iam citato cap. 62. Stacten forſitan à ſtillando nomen ſortitam ſic deſcribit: *Stacte vocatur pinguitudo recentis myrrhæ cum exigua aqua tuſæ & organo*

Myrrha laudatiſſima.

Dioſcoridis de Stacte ſententia.

gano expressæ. Ea perquam odorata ac pretiosa est, ac unguentum per se facit, quod Stacte nominatur. Maximè probatur quæ nullam olei mistionem admisit, cuius minima portio compos est virium plurimarum. Hucusque Dioscorides. Stacte nunc in Mecha Arabiæ ex Myrrha exprimitur.

Magnæ hæc semper æuis omnibus æstimationis extitit, quam & reges inter thesauros locarunt, ac inter donaria obtulerunt Dijs ac hominibus placandis instituta; etenim Plutarchus de Alexandro Magno scribit, quod Leonidæ pædagogo centena Myrrhæ talenta miserit, ne parcius rem diuinam faceret. Et Iacob (*Genes. 49.*) mandauit filij, in Aegyptum profecturis, & annonam coëmpturis, ut ad obtinendam gratiam Iosephi, qui tūc Ægypti præfectus erat, eidem inter alia munera Stacten offerrent, inquiens: *Sumite de optimis terræ frugibus in vasis vestris, & deferte viro munera, modicum Resinæ, & Mellis, & Storacis, & Stactes, & Terebinthi-* *Myrrha donariū Regum.*

Tres Magi Myrrhã IESV Chriſto domino detulere.

binthi, & Amygdalarum. Sic Magi IESV Chriſto recens nato Aurum, Thus, & Myrrham muneris loco ex alienis oris deuectã dono ſacrarũt, de quibus quidem Magis (qui apud Perſas erant philoſophi ac ſacerdotes. aut reges extabãt, aut in reges eligebantur) ita ſcribit C. Iuuencus lib. 1. de Hiſt. Euangel.

Gens eſt ulterior ſurgenti conſcia ſoli
Aſtrorum ſollers, ortuſq; obituſq; notare:
Huius primores nomen tenuêre Magorum.
Hinc lecti proceres Solymas per longa viarum
Deueniunt, regemq; adeunt, orantq; doceri
Quæ regio imperio puerum Iudæa teneret.
Progenitum, ſeſe ſtellæ fulgentis ab ortu
Admonitos, veniſſe viam, quò ſupplice dextra
Exortum terris venerabile numen adorent.

Et paulò poſt,

Et poſtquam puerum vidêre ſub vbere matris,
Deiecti prono texerunt corpore terram,
Submiſſiq; ſimul mox myſtica munera promũt
Aurũ, Thus, Myrrhã, Regiq;, Deoq;, Hominiq;.

Per tria enim iſta munerum genera, ut D. Fulgentius in Serm. de Epiphania ait, in uno eodemq; Chriſto & Diuina maieſtas, & Regia poteſtas, & Humana mortalitas intimatur; Thus enim

ad

ad ſacrificium, Aurum pertinet ad tributum, Myrrha ad ſepulturam. Vnde Io. Adelphus.

Tres Reges quærunt Dominũ, tria dona tulerũt:
Gaſpar fert Myrrham, Thus Melchior, Balthaſar Aurum.
Aurum dat Regẽ, verũ dant Thura Prophetam;
Myrrha ſepulturam ſignat pœnamq́; futuram.

Myrrha enim omnibus modis ad cadauerum condituram requirebatur, qua mediante hęc ipſa à putredine & corruptione vindicarẽtur, cuius uſum in ſepulturis creberrimum fuiſſe innuit Martialis

Myrrha cadaueribus condiendis idonea.

Dum leuis arſurâ ſtruitur Libitina papyro,
Dum Myrrham & Caſiá flebilis Vxor emit.

Et alibi:

Vnguenta & Caſias, & olentẽ funera Myrrham:

ac ſi cuncta ferè funera Myrrhæ odorem præ ſe ferre, aut ipſamet Myrrhã funera olere diceret, quam priſci his adhibebant, ne vel defunctis ulterior interitus accideret, poſteaquam eam in viuis ſenium retardare didiciſſent: etenim vel fuco ſolo ex Myrrha para-

to adhuc hodie fæminæ, vt perpetuò erugatæ persistant efficiunt, ac iuuentutem etiam iam nunc senescentes mentiuntur.

Myrrha inter thesauros Regum.

Sed ut illuc, vnde digressi sumus redeamus, inter pretiosos thesauros suos Myrrham reges locasse colligitnr ex sacris: ait enim scriptura de tribus Magis, *& apertis thesauris suis obtulerunt ei Aurum, Thus, & Myrrham.* Vnde Prudentius.

Hic pretiosa Magi sub virginis ubere Christo
Dona ferunt puero Myrrhæq; & Thuris, & Auri.
Miratur genitrix tot casti ventres honores,
Seq; DEVM genuiße hominē regemq; supremū.

Ex hoc Regum donario ac munere Maiorum pro senibus medicinā propagandæ vitæ dicatam Marsilius Ficinus lib. 2. cap. 19. de studiosorum sanitate tuenda fluxisse arbitratur, cuius perelegantem locum totum huc inserere libuit. Verba eius sunt: *Magi stellarum obseruationes, ad Christum vitæ ducem stella duce venerunt, pretiosum vitæ thesau-*

thesaurum offerentes, Aurum, Thus, & Myrrham, tria dona pro tribus Planetarum dominis stellarum domino dedicantes. Aurum quidem pro temperamento Iouis, maximè omnium temperatum. Thus autem pro Sole præcipuè Phæbeo calore simul odoreq; flagrans. Myrrham denique firmantem corpus atque confirmantem pro Saturno omnium firmißimo Planetarum. Huc igitur omnes ad sapientes magos venite senes, munera vobis quoque vitam productura ferentes, quibus autorem vitæ quondam venerati traduntur. Venite senes, inquam, senectutem grauiter tolerantes. Venite & vos præterea quoscunque senectutis propemodū aduentantis formido sollicitat. Accipite, precor, alacres vitalia dona. Sumite uncias quidem Thuris duas, unam verò Myrrhæ, Auri rursum in folia ducti dimidiā drachmæ partem, contundite tria simul, conflate, confundite in pilulas, aureo quodam mero: idq; tunc opportunè conficite, quando Diana propitio Phæbi vel Iouis gaudet aspectu. Sumite posthac thesauri tanti aurora quali-bet portiunculam, ac exiguo perfundite me-

Magorū medicina

Medicina magica à senibus.

ri potu, nisi forsan incaluerit æstas, tunc enim aquam rosaceam bibere præstat. Si quis autem inter vos calorem quouis tempore magis metuat; is Myrobalanum, Chebulã, aut Emblicã æqualem ad Thuris Myrrhæq́; & Auri simul pondus adijciat. Hoc humorem proculdubio naturalem à putrefactione tuebitur. Hoc humoris resolutionem longiùs propulsabit. Hoc tres in vobis spiritus, naturalem, vitalem, animalem fouebit, confirmabit corroborabit. Hoc rursum vegetabit sensum, acuet ingenium, memoriam conseruabit.

Neque verò sanis solùm corporibus hac ratione conseruandis, sed & mortuorum cadaueribus condiendis, & à putredine vindicandis (ut suprà monuimus) adhibitã esse Myrrham constat, quando Iosephus ab Arimathia ad condiendum corpus Domini tulit *Aloes & Myrrhæ libras quasi centum*, sic enim, scripturâ teste, *mos erat Iudæis sepelire*, ut si viui homines ex hac aura discessissent, cadauera saltem incorrupta in longam dierum seriem ac temporum

porum quandam ęuiternitatem ſeruarentur. Vidimus hîc Auguſtæ in officina pharmaceutica eximij viri dñi Iſraëlis Telotti Pharmacopæi mumiam, ſeu cadauer penè integrum, Cairo ad nos allatum, cuius oſſa adeò erant & integra, & alba, imò candidiſſima, vt ne cariem vllam, vel minimam teredinem ſenſerint, quod præ cæteris Myrrhæ adſcribimus, quæ partes potiſſimùm ſolidas (vt infrà dicetur) conſeruat ac tuetur. Sed & pannus, quo cadauer hoc inuolutum erat, (fuit enim cadaueri ſępius circumductus) nullatenùs computruerat, ſed ſubſtantia cadaueris ac quondam carnis, quę vi conditurę in mumiam tranſijt, firmitèr adhærens integer ſpectabatur, cùm tamē credibile imò probabile ferè ſit, ante ſesquimillia annorū cadauer hoc humatum fuiſſe, nam poſt vaſtatam Hieroſolymam disiectis Iudæis vix quemquam eo more conditum ac ſepulchro mandatum fuiſſe nemo facilè crediderit.

Itaque & tres Magi (quorum paulò ante meminimus) Myrrham secum inter oblationes ac munera sua tulêre, eamq; IESV Christo, vt homini pro salute nostra mortem oppetituro sacrarunt, ac si eius sepultura Myrrham quandoq; esset desideratura, cùm eidem Aurum ut Regi, Thura verò eius diuinitati obtulissent. Hinc Sedulius Presbyter lib. 2. Carm.

Aurea nascenti tulêrunt munera Reges,
Thura dedêre Deo, Myrrhã tribuêre sepulchro.

Myrrha autem (prout ex citato Dioscorid. loco patescit) vt odorata sit necesse est, quam amaro quoque sapore præditam esse conuenit; his enim notis ab ea quæ fraudem passa est, dignoscitur. Vnde odorem eius scriptura pluribus in locis commendat, vt in lib. Sapient. *Quasi Myrrha electa dedi suauitatem odoris*. & de sponsa in Canticis Cant. legitur. *Quæ est ista, quæ ascendit per desertum sicut virgula fumi ex aromatibus Myrrhæ & Thuris, & uniuersi pulueris pigmentarij.*

Pigmen-

Pigmentarios autem pulueres & unguenta ad corporis decorẽ & compturam, ac delicias ex aromatibus componi ſolita fuiſſe liquet ex Salomonis Cant., *Emiſsiones tuæ paradiſus malorum Punicorum cum pomorum fructibus, Cypri cum Nardo, Nardus & Crocus, Fiſtula & Cinnamomum cum uniuerſis lignis Libani, Myrrha & Aloe cum omnibus primis unguentis.* Quin & in Pſalmis odor Myrrhæ cõmendari videtur his verbis: *Myrrha & gutta, & Caſsia à veſtimentis tuis.* Et in Cant. *Faſciculus myrrhæ dilectus meus inter ubera mea commorabitur.* Et iterum: *Vadam ad montem myrrhæ, & ad collem thuris.* Hæc enim ſemper inter aromata numerabatur, cui ſacræ literæ teſtimonium perhibent, 5. Cant. *Meſſui myrrham meam cum aromatibus.* Introducit Salomon animam ad Sapientiæ amplexum huius ſuauitate odoris pellectam Prouerb: 7. *Intexui funibus lectulum meum, ſtratui tapetibus pictis ex Aegypto, aſperſi cubile meum Myrrhâ & Aloe, & Cinnamomo.*

Pulueres Pigmentarij.

mo. Atque hæc de Myrrhæ odore ex ſacris.

FragantiamMyrrhæ poëtæ quoque agnouerũt, quando eam ab vnguentarijs in luxum traductam carpunt, iuxta illud Horatij Carm. lib. 1. Ode 38.

Perſicos odi puer apparatus.
--- & Aßyriam redolentia pectora myrrham.

Et Martialis 2. Epigr. 10. inuehitur in Poſthumum, quod myrrham oleret, ac compturæ corporis nimiũ ſtudium impenderet, inquiens:

Eſſe quid hoc dicam, quod olent tua baſia myrrhã,
Quodq; tibi eſt nunquam non alienus odor?
Hoc mihi ſuſpectum eſt, quod oles bene, Poſthume, ſemper:
Poſthume non bene olet, qui bene ſemper olet.

Myrrha amara ut ſit oportet Amaritudo præterea Myrrhæ, eius bonitatem prodit, quò enim hæc amarior, eô ſyncerior, purior ac magis legitima haberi debet, videturq; Myrrha aliquibus nomen ab Hebræo vocabulo MOR ſumpſiſſe, nam MAR amaritudinem ſignificat. Vnde inter afflictiones innocẽti Seruatori noſtro IESV Chriſto

Christo illatas, Myrrham filio Dei potui latam esse recenset Marcus cap. 15. amaritudinis quippe causa vino mixtam: *Et dabant ei bibere myrrhatum vinum*, quod quidem vinum adeò amarum fuisse, vt felle mixtum reputaretur, Matthæus indicat cap. 27. inquiens: *Et dederunt ei vinum bibere cum felle mixtum.* Hæc itaque ex sacris depromere libuit, vt Myrrhæ conditiones rectiùs intelligerentur, de qua Ethnici, præsertim verò Poëtæ varia fabulosè senserunt & tradiderunt. Finxerunt enim Myrrham Cinyræ Cypriorum regis & Cenchreidis filiam, quam ob id Columella Cinyreiam virginem appellauit hoc versu:

Et lachrymas imitata tuas Cinyreia virgo.

Hanc ob incestum cum parente commissum scribunt non vitæ solùm tædio aut fastidio lucis, sed & mortis metu compulsam, postquam in Sabęam profugerat, deos exorasse, ut ex hoc orbe si non penitùs sublata foret, tamen eatenùs inter mortales versari posset ne *Fabula de myrrha*

agnosce-

agnoſceretur, aut cęteris ob patratum facinus pateſieret, atque ne vel in poſterum ſuperſtes viuos, vel fato functa mortuos offenderet; cuius precibus cùm dij añuendum decreuiſſent, eam in Myrrham arborem transformaſſe. Quam hiſtoriã Ouid. 10. Metamorph. ſic deſcribit.

Locus Ouidij de Myrrha.

Vota ſuos habuêre deos, nam crura loquentis
Terra ſuperuenit: ruptosq; obliqua per ungues
Porrigitur radix, longi firmamina trunci
Oſſaq; robur agunt, mediaq; manente medulla
Sanguis it in ſuccos, in magnos brachia ramos,
In paruos digiti durantur, cortice pellis.

Et paulò poſt:

Quæ quamquã amiſit veteres cũ corpore ſenſus
Flet tamen, & tepidæ manãt ex arbore guttæ.
Eſt honor & lacrymis, ſtillataq; cortice Myrrha
Nomen herile tenet, nulloq; tacebitur æuo.

Myrrha Troglodytica optima.

Præcipuam laudem meretur Myrrha Troglodytica, mordacem guſtui eroſionem præſtans, eaq; fragilis, læuis, undiq; concolor, minutis glebis, amara, & (vt ſupra monuimus) odorata, quæ confracta ungues exhibeat. Eſt autem Troglodytica regio in Æthiopia

pia ſub Ægypto ſita, & in mare rubrum & Arabicum ſinum protenſa, in qua Plinius ſeptentriones conſpici non poſſe arbitratur, adeò calens ac feruida, vt eius incolæ in antris ac ſpecubus habitare cogantur, vnde ἀπὸ τῶν τρώγλων ſeu à ſpecubus nomen ſortiti ſunt, de quibus Plin. lib. 5. cap. 8. ait: *Troglodytæ ſpecus excauant, hæ illis domus, victus ſerpentium carnes ſtridorq́ue, non vox, adeò ſermonis commercio carent.* De Myrrha ſic idem Plin lib. 12. cap. 15. *Myrrham in ijsdem ſyluis ubi & thus, permiſtam arborem naſci tradidêre aliqui, plures ſeparatim, quippe multis in locis Arabiæ gignitur. Conuehitur & ex ſyluis laudata, petuntq́ue eam etiam à Troglodytis Sabæi tranſitu maris. Satiua quoque prouenit multum ſylueſtri prælata, gaudet raſtis & ablaqueationibus melior radice refrigerata.* Hæc Plinius. Alij quoque eam ventis violenter ſpirantibus ac turbinibus recreari tradunt, vnde carmen:

Maior in aduerſis virentis gloria vera eſt,
Vberior ventis Myrrha agitata fluit.

De eadem Theophr. lib. 9. hiſt. Plant.

cap. 4. *Gignitur Thus & Myrrha regione Arabum mediâ circa Saba & Adrimytta & Citibæna, & Mamali, & exeunt Thuris Myrrhæq́ arbores aliæ ſuper montem, aliæ in pede montis culturis proprijs quamobrem aliæ coluntur, aliæ vitam agunt incultæ. Montem iſtum prǽaltū affirmant & ningi ſolitum, amnes quoque de eo in plana fluere.* Vtut ſit eſt Myrrha pręclaris ac penè infinitis dotib⁹ inſignis, tergit enim ſine exaſperatione, ſiccat ſine adſtrictione, coquit prauos ſuccos ſine aduſtione. Myrrham Dioſcorid. lib. 1. cap. 77. fabæ magnitudine contra diutinam tuſſim, contraq; lateris ac pectoris dolores deglutiri ſcripſit, vt quæ recta ceruice ſpirantes adiuuet, aſperę arteriæ ſcabritiem poliat ac denſam expediat vocem: quam etiam ventris tineas & lumbricos necare, inteſtinorum tormina ſedare, dyſenteriam compeſcere, ac oris & animæ fætorem ſæpius commanducatam tollere docuit, rigores eam febrium duabus ante acceſſionem horis cum pipere & aqua ſumptam

Myrrhæ vires.

ptam ſoluere ac diſcutere aſſerens. Communis porrò Medicorum ſchola calefaciendi, aſtringendi, glutinandi, ſiccandi, putredinesq; arcendi vires eidem adſcripſit, cui anodynum quidpiam ac ſoporiferum nonnihil ineſſe notauit. Firmat ea vt plurimum partes ſolidas (vt ſuprà monuimus) & quod Aloë in humoribus à putredine vindicandis poteſt, id Myrrha in partibus ſolidis à corruptione tutandis præſtat, habetq; ſe erga eas analogâ quadam ratione haud aliter quàm Aloë ad ſuccos.

Hanc igitur meritò Pilulis his noſtris indidimus, vt, cùm tria ſint, quæ corpus humanum ſecundùm ſapientiſſimi Hippocratis ſententiam conſtituunt, continentia nimirum, contenta, & impetum facientia: Continentia quidem, vt partes ſolidæ, vaſa ac venæ: Contenta, ut humores: Impetum facientia ac hinc inde meantia, vt ſpiritus; ſingulis his ſingulo medicamine proſpiceretur. Tuebitur igitur Myr- *Myrrha cur Aloedario huic indita.*

rha partes ſolidas, rectificabit conſeruabitq́; Aloë humores, redintegrabit reſtaurabitq́; Crocus ſpiritus, ut ſic tota corporis noſtri ſtructura fulciatur, cuius firmitudini Myrrha plurimum confert, vt quę præclaris dotibus inſignis compoſitionem harum Pilularum ſubintrauit, magnam ijs efficaciam allatura.

Caput Septimum.

DE AMMONIACO.

AMMONIACVM ferulaceæ arboris in Aphrica ad Cyrenem iuxta Iouis Hammonij templum à quo nomen mutuaſſe videtur, naſcentis ſuccus eſt, cuius fruticem cum radice Agaſyllim vocant, optimum autem ſucci Thrauſam ſeu friaturam nominant, cum reliquum ſucci quod terram, arenas aut calculos collegit, Phryama appellent, qua de re Plin. lib. 12. cap. 23.) calefaciendi, molliendi, extrahendi, duri-

Thrauſa electiſſima Ammoniaci portio.

duritiesq; & panos diſcutiendi vires Dioſcoridis teſtimonio obtinens, quē is ipſe ad deijciendam aluum bibi ſcripſit lib.3.cap.82.

Probatur Ammoniacum quod vngues habet, & bonitate coloris nitet, nec lignoſum eſt aut calculoſum, ſed purum ac denſum ſine ſordibus, quodque thuris modo in grumos concreuit, odore Caſtorei, & amaro guſtu præditum; quodque manu tractatum cum lentore molleſcit, & accenſum in plures ſplendidas micas diſſilit. Dicitur id Thymiama eô quod veteres [vt ex Ægineta colligitur] forſitan id ad eblandiendum deorum (præcipuè verò Iouis Hammonij, qui inter Lybię arenas colebatur) fauorem, cum rebus ſacris operam præſtarent, focis adoleuiſſe ſint ſoliti; talia enim gummata & reſinæ februationibus, deorum placationibus propenſionibusq; impetrandis, imô & magicis ſacris amatorijsq; carminibus mentem flectentibus olim impendebantur adhibebanturq;. Su- *Ammoniaci delectus.*

mebant lectissimum Ammoniacum Thuri simillimum, vnde & Thymiama seu suffimentum cognominatum fuit. Alioquin verò Thymiama compositio quædam erat ac pastura, quam dijs dicatam sacerdotes vesperi quotidiè cremabant, dicebaturq; id thymiama vocabulo ab Ægyptijs mutuato κῦφι ἱερατικὸν seu sacerdotale. Miscella ea (vt Plutarchus in Comment. de Iside & Osiride scribit) propter quadratum numerum, sedecim litteris sacris continebatur, ex melle, vino, vua passa, Cypero, Resina, Seseli, Aspalatho, Myrrha, Iunco, Bryo seu Moscho, Calamo, vtraque Iunipero, Lacaphtho, Cardamomo, & Bitumine parari solita, cuius generis plures alias confici consueuisse Dioscorides tradit; non enim religioni ac pietati solùm seruiebant, sed etiam sanitati præstandæ accommodabantur. Etenim ad gratum odorem conciliandum, ad catarrhos concoquendos, obstructiones cerebri reserandas, caput à muco repurgandum,

Thymiama.

dum, & contra infecti aëris iniurias naribus admouebantur, imò etiam intra corpus sumebantur, vt pectus ab inhęrentibus succis grauitatem anhelitus inducentibus liberarent, cruda cõcoquerẽt, ac ięcoris frigiditatem emendarent. Licet autẽ multæ fuerint eiusmodi compositiones priscis Medicis vsu consuetæ, quas pro superstitione ac si à dijs aut sacrificijs medicamẽti hoc genus petiuerint, aut ex sacris in hominum vsus transtulerint, κυφοειδῆ nominarunt, duæ tamen inter illas insigniorem cognomento famam meruerunt à Paulo & Aëtio descriptæ, quarum vna Solaris ex triginta sex rebus, altera Lunaris ex viginti & octo rebus constans inscribebatur; vel quod illa Soli, hæc verò Lunæ priuatim incenderetur: vel quod alterũ magma ad Solis, alterum verò ad Lunæ figuram effigiatũ esset. Hodie Cyphoidæa medicamenta auicularum ferè speciem exprimunt, vnde & Cypriæ auiculæ dicũtur, corrupto forsan nomine, cùm

Cyphoides.

Cypriæ aues.

Cypheæ auiculæ appellari debuiſſent, relucente tamen adhuc veteris nominis aliquo veſtigio. Atq; hæc obitèr de Thymiamate. Noſtrum porrò thymiama, quod ad confectionem harum Pilularum requirimus, eſt Ammoniacum gummi vnguinoſum, quod vnguis odoratus quibusdam eſſe putatur, aut ſaltem in compoſitionibus pro ungue odorato ſubſtituitur. Sic in Trochiſcorũ Cyphi Damocratis compoſitione pro vngue odorato Romanos Bdellium vnguinoſum ab Ammoniaco non longe viribus ac facultate diſtans, Bergomates verò Am̃oniacum thymiama ſubrogare ſcripſimus, in Annotat: ſeu ſcholijs ad Diſpenſat. Auguſtan. fol. 158. Vide quantũ Ios. Quercetanus in Pharmacop: reſtitut. ſuis Pilulis ex Ammoniaco confectis tribuat, ſic enim de ijs ſcribit: *Excellentes harum Pilularum vires atque virtutes pro merito ſatis prædicari nequeunt: adeò copioſè & utilitèr purgant tartarum, omnemq́; fæculentam corporis materiam, idq́; citra ullum*

Trochiſci Cyphi Damocratis.

Pil. ex Ammoniaco Quercetani.

ullum dolorem, molestiam & perturbationē: magnoperè etiam cōferunt aduersus omnes defluxiones & dolores ventriculi, aduersus cachexias, oppilationes lienis, eiusdemq́ duritiem & scirrhum; febres quartanas tollunt, & quotidianas inueteratas: præstantissimæ præterea sunt ad homines corpulentos & plethoricos euacuandos; & sufficiet exhibere unicam aut alteram saltem pilulam ijs, qui difficultèr vel bolos, vel potiones, vel huius generis alia medicamenta, ob ingratum saporem & nimiam quantitatem nauseabunda, sumere possunt. Poterunt quoque eædem sine extracto Scammonij & trochiscis Alhandal præparari. Sufficienter enim per se purgant, ac ita ijs præparatis quilibet citra incommodum aut molestiam ullam fæliciter uti poterit. Hoc utique unum erat ex numero præcipuorum purgantium D. Riuierij, non ita pridem Regis nostri inuictissimi primarij Medici.

Vtebatur hoc remedij genere plurimum antiquitas contra durities, furunculos & inguinum tumores, prout Aëtius lib. 1. Tetrabibl. ait: *Ammonia-*

cum mollientis intensè facultatis est, vt etiam articulorũ callosas durities dissoluat, lienes induratos sanet & strumas discutiat; etenim id iecoris & splenis scirrhos remollire ac manifesto auxilij apparatu finire compertum est. Educit quoque Am̃oniacum eodem Aëtio teste 4. Tetrabl. Serm. 2. cap. 24. putredinem, vnde id Ruffus Ephesius in medicamẽ suum contra pestem tantoperè pluribus iam sæculis celebratum nõ im̃eritò assumpsit. Huius meminit Ægineta lib. 2. cap. 36. quod componebatur ex Aloës & Ammoniaci singulorum partibus duabus, & Myrrhæ parte vna, omnibus in sufficienti quantitate vini albi odoriferi dissolutis. De Ammoniaco Dioscor. loco citato hæc refert: *Minuit lienem drachmæ pondere cum aceto potum. Articulorum coxendicisq; dolores lenit. Subuenit præterea suspiriosis, in eadẽ spiritus difficultate non nisi recta ceruice spirantibus comitialibus, & quibus in pectore humores hæserunt; in quem vsum in eclegmate cum melle datur, aut cum ptisanæ*

Ammoniaci vires in genere.

cremore

cremore sorbetur. Galen. lib 5. de Simpl. Med. facult. cap. 8. ait: *Quamuis innumera sint calefacientia simul atque exiccantia medicamenta, sola tamen ea quæ conuenientem ac symmetrum calorem possident mollire, quæ scirrhi instar indurata sunt, possunt, quale est Bdellium, Styrax, Galbanum, Thymiama Ammoniacum.* Qua quidem Galeni auctoritate eliditur scrupulus quorundam Ammoniacum adeò vehementi calore præditum esse opinantium, vt haud securam eius assumptionem præsertim in temperaturis paulò calidioribus esse arbitrentur; etenim Ammoniacum aliàs neutiquam molliret, sed potiùs inspissaret, ac ea quę mollificanda sunt, induraret. Vide Quercet. loco supracitato.

Nemo igitur miretur nos Am̃oniacum ad confectionẽ huius medicaminis adduxisse imò sum̃operè expetiuisse, cùm id impactos iecori, lieni ac mesenterio humores penè gypseos attenuet ac dissoluat, & aquas in abdomine contentas exhauriat: Soluit id præterea

Ammoniaci vires peculiares.

terea inueteratas & contumacissimas obstructiones, quarum occasione viscera vel pereunt, vel in scirrhos durantur, a qua labe Cachexia seu malus corporis habitus, Icterus, Arquatus, ventriculi inflatio, diaphragmatis cōpressio, ac inde emergens strangulatio, hydrops & similia mala extremè nocitura pullulascunt. Quin etiam Ammoniacum pituitam neruis & articulis illisam in ijsque tenaciùs hęrentem soluit & auellit, imô & ipsum cerebrum ab eiusmodi recrementis absoluit ac repurgat, unde Comitialibus ac Epilepticis (quod Dioscor. loco citato notauit) eius vsus perquàm vtilis existit. Galen. in lib. de Medic. expertis refert multa experimenta, quæ accepit ab aduena quodam Ægyptiaco edocto ab vno Medicorum altarium, de quo inter cætera hæc scribit: *Et dabat Ammoniacum contra dolorem iuncturarum ex humore crasso, & sæpè curabat alitèr.* Erant autem Medici altarium (prout Galen. ibidem innuit) qui curabant

Medici altarium.

rabant pet cibos ſacrificiorum, vt nobiliores probarentur alijs.

Egregias igitur vires ſuas in Pilulis his Ammoniacum exeret, ac cæterorum medicamentorum paulò minùs validorum exiſtentium vires non nihil intendere obſeruabitur; cui hoc modo præparato ac vſurpato, nulla vnquã ſuſpicio vel minimæ commotionis aut alterationis, quæ corpori aut valetudini aduerſetur, aut bellum ferat, imputanda, ſed magna pars iuuaminis & ſanitatis adſcribenda. Neque verò [vt paulò ante monuimus] calorifica eius vis vllo modo formidanda, cum tertiũ calefaciendi gradum (quem aromata quælibet ferè attingunt, quibus ipſi liberaliter vtimur, ac copiosè veſcimur) non excedat, accedente potiſſimùm nunc parandi ratione, vbi acetum, ſuccus Citri & Limonũ atq; alia non nulla refrigerantia eius calorẽ temperant, & ad moderationẽ iuſtam nullatenus offenſuram reducunt.

Caput octauum.

DE RHABARBARO.

CONFVSA olim erat Rhabarbari & Rhapontici cognitio, quam sub eadem doctrina Serapio & Auicenna tradidisse visi sunt vsque ad Græcorum tempora, vbi post & inter cæteros Paulus Ægineta, Nicolaus Mirepsicus & Actuarius, quos Gabriel Fallopius in Tract. de med. simpl. purgant. cap. 34. potius Græcos Arabisantes, quàm Arabes Græcisantes vocat, primi Rhabarbarum verum agnouerunt; etenim Ægineta lib. 7. cap. 11. eius in quibusdam medicamentis aduersùs podagras facientibus mentionem facit, vt in compositione Aractos, itemq; in compositione Agapeti, & in Diacorallio. Mesuæ tres Rhabarbari differentias facit, Turcicum nimirum, vel quod è Ponto ad Turcas deferri consueuerit, vel quod in conuallibus vltrà

Rhabarbari & Rhapontici descriptio.

Rhabarbari differentia.

Tana

Tanain fluuium ſitis (vbi quondam Turcæ, Plinij & Pomponij Melæ teſtimonio, venationibus dediti habitabant) naſcatur, quibus ſaltibus propinquus Rha fluuius eſſe perhibetur. Secundum Barbarum, quod à Barbaria Aphricæ regione, vbi quondam Carthago celebris extiterat, ac non longè à Tuneto, quod Carolus Quintus Imperator expugnauit, naſci ſolet, denominatum arbitrantur. Tertium Indicum ſeu Sceniticum, quod à Sinis Indiæ populis exportetur, ſic dictum, licet rectiùs Sinicum quàm Sceniticum, aut Scenicum dicatur; nunc è Troglodytica Æthiopiæ regione, itemque ex ditionibus magno Regi Cham ſubditis, ac ex fœlici Arabia conuehitur. Vt ut ſit, Rhabarbarum medicamentis ad ſanitatis tutelam facientibus vtiliſſimum eſſe & appoſitiſſimum omnis hucuſq; ætas experimento edocta agnouit, vnde non immeritò Meſuæ ſic in eius laudes prorumpit inquiens : *Rhabarbarum eſt*

Rhabarbari à Mesuæ descriptio collaudata.

ex medicinis benedictis & ſolemnibus, in quo aggregantur multæ ex intentionibus quæ quæruntur in re faciente mundificationem. Opitulatur id ruptis, cõnuulſis, ſingultientibus, cæliacis, lienoſis, hepaticis ac Ictericis, nàm & Dyſentericos iuuat, ſi toſtum cum vino adſtringente, aut ſucco Polygoni vel Plantaginis bibatur: inflationes ſtomachi, eiusque laxitatem imbecillitatemq; corrigit, & ad quosuis ferè dolores præſtat. Vndè Mesuæ in laudibus eius enumerandis ſic pergit, mox ſubiungens: *Solutione educit choleram & phlegma, & maior eius proprietas eſt mundificare & confortare hepar & ſtomachum, & conferre doloribus pungitiuis eorum, & clarificare ſanguinem, & auferre oppilationes & morbos, quorum mater eſt oppilatio, ſicut hydropiſin & Icteritiam & großitiem ſplenis & febres oppilationum, & ſimilia. Ex parte ſubſtantiæ ſuæ proprietas eſt ei conferre ſputo ſanguinis & manationi eius undecunque ſit, & conferre caſui & percußioni, & ſanare rupturas intrinſe-*

Rhabarbari dotes inſignes.

cas

cas & extrinsecas; & propriè eius drachma vna, & Mumiæ grana duo, & Rubiæ tinctorum granum vnum & medium cum vino stiptico & est dosis vna. Et confert inunctio olei eius concussionibus & contractionibus lacertorum & doloribus eorum; & ipsum quidem est medicina singultus, & est medicina bona dysenteriæ, & propriè quod ex eo est assum & bibitum cum succo Plantaginis & pauco vino stiptico, & confert febribus periodicis, & febribus oppilationum, & febribus antiquis. Et in eodem loco ait: *Non est in eo nocumentum apparens, & datur in omni tempore, & in omni ætate, ita quod etiam pueris & prægnantibus.* Huius vires sic breuitèr Poëta complexus est.

Est Rheubarbaricum radix pretiosior auro,
Quæ purgat cholerã, phlegmata crassa quoq;
Hanc hepatis vitam rerum dixêre periti,
Quod iuuet Ictericos, quod iuuet Hydropicos.

Adde huic & hoc quoque.

-------- radix, quæ vulnera sanat,
Naris compescit rheumata sanguinea,
Atq; hæmoptoicis quæ confert asthmata curans,
Et splenem tumidum, mollit & ipsa iecur.

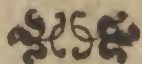
Ergò tam præclaram radicem meritò ex vegetabilium cenſu præ cæteris in Aloëdarij huius compoſitionem dilectam & delectã aſſumpſimus, cùm enim iam dictum Aloëdarium non ſolum mundificandi, ſed etiam roborandi cauſa ſit inſtitutum, fieri nõ potuit, vt Rhabarbarum hoc loco prætermitteremus, cùm non modò ſecuriſſimũ, verùm etiam efficaciſſimum, & corpori humano ſaluberrimum medicamen exiſtat, Regi ſimul ac ruſtico, ſeni pariter ac puero, viro æquè ac fæminæ familiare. Diureticum id quoque eſt renum tumores abſtergens, & arenulas eorundem deturbans; quodq́; excellentiam eius auget hoc peculiare eſt, quod vtramque viam, aluum nimirum & vrinarios meatus expurget: aduertendum tamen, quod ſi id infuſum, aut in tenuem puluerem redactũ fuerit, gibbam protinùs iecoris partem petens, venoſum genus quantocius permeare, minus autem ventrem mouere, vndè ſi aluus ducenda magis &

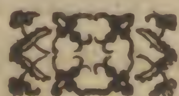
Cur Rhabarbarũ in medicamenti huius ſtructuram aſſumptum

caua

caua hepatis pars expurganda potiùs fuerit, fælicius craſſiuſculè inciſum ex iure vel vino hauriri.

Huic ad operationis accelerationẽ, & ad parandum faciliorem medicamini tranſitum omnes hucuſq; Medici Spicam, aut Cinamomum iungendum eſſe cenſuerunt, verùm cum Spica hoc loco deſit, neminem hic ſcrupulus lædat vel offendat, id enim quod Spica perficit Marum poteſt; imò & Coſtus Cinamomo longè validiùs eas intentiones ſupplet; ſed & ipſum Rhabarbarum aquâ Cinamomi, antequam ad confectionem huius medicamenti admittatur, prius aſpergitur & irroratur, vt proindè nulla planè ſit difficultas, quare, quomodo, & qualitèr Rhabarbarum in ſcenam noſtri Aloëdarij ſit introductum, &c.

Caput nonum.

DE AGALLOCHO.

Agallochi seu Xyloaloes descriptio.

AGALLOCHVM, quod vulgus lignum paradisi nominare consueuit, eò quod id ex paradisi vicinia non nisi summo vitæ periculo peti ac obtineri posse crediderit, lignum est nodosum ac primo intuitu contemptibile, quod dolabrum ob tortuosas ambages ad cælandas ex eo figuras aut imagines tanquam iners respuat, in Indiæ promontorijs nascitur, vbi Tigrides, Leopardi, ac aliæ pleræq; ferocissimæ belluæ victitant, vndè rariùs quõdam apportabatur priusquam loca ea magis habitata colebãtur, quæ bestijs iam aliqualitèr pulsis, securiùs adeuntur, vndè ex Calecuth, insula Taprobana, & Alexandria Ægypti nunc copiosiùs deuehitur. Id perodorum esse decet, crassum, ponderosum ac nigricans, quod accensum vix vnquam flagret, sed oleagineum liquorem quendam suauis fragrãtiæ exsudet. Sit hoc idem

maculis

maculis quibusdam versicoloribus distinctum, ac cinereis notis variegatũ, solidum, compactum, ac succulentum, improbatur enim id quod fractũ pulverem edit.

Lignum hoc, primus inter Græcos Aetius, ac post eum Simeon Sethi & Actuarius, ob coloris forsan, quẽ cum Aloë habet, similitudinem, Xyloaloën nominauêre: & sanè non leuis est opinio eorum, qui diapasma illud seu odoramenti genus (quo sponsa apud Salomonem lectulum suum conspersisse, ac odorum reddidisse legitur, quod ex Myrrha, Aloë & Cinamomo confectũ esse perhibetur Prouerb. 7. vbi sic litera habet: *Intexui funibus lectulum meum strau tapetibus ex Aegypto; aspersi cubile meum Myrrhâ & Aloe & Cinamomo.*) non ex succo Aloës purgantis officinarum, sed ex perquàm odoro hoc ligno paratum fuisse arbitantur, id enim (vt Dioscorides cap. 21. lib. 1. testatur) prisci ad arcendos sudores corpori inspergere sunt soliti. Huius plura genera ponit

Differentia inter succũ Aloes purgãtem, & Lignũ Aloes seu Lignum Paradysi.

Serapio, Sethi decem diſtincta talia ligna eſſe dicit, Ruellius quatuor, & Ludouicus Romanus tres huius arboris differentias eſſe arbitratur. Fuerũt qui Gangem adminiculo aliorum fluminum ſeſe in eum fundẽtium per inundationes Xyloaloën deportare dictitarint, quando Agallochi truncos ac fragmina alluuione violentâ ſecum rapta deuexêre, quæ littoribus hærentia exindè reportari ſint ſolita. Cùm autem Ganges paradiſum proluere dicatur, lignum hoc paradiſi, ab aliquibus verò lignum S. Crucis, & lignum Aquilę dictum quibusdam fuit, id autem recens integro anno in terram defodiunt, quo odoris gratiam acquirat, vt ex auctoritate Chealfetebeni colligitur.

Ganges.

Lignum hoc cute potiùs quàm cortice veſtitum, ad oris collutiones commendandi odoris gratiâ adhibetur, ac pro thure ſuffimentis præſtatur: humida item ſtomachi vitia & imbecillitates corrigit, feruoremq; temperat,

icci-

iecinorosis, torminosis, ac Dysenteri-
cis vtile remedium. Præcipua eius vis
in cordis ac cerebri viribus roboran-
dis, quas partes spiritu perquàm odo-
ro, nec tamen graui aut opplente refi-
cit. Extractum eius in morsellos aut rotulas conformatum vertiginosos & Apoplexiæ metu perculsos iuuat; quin & cordis syncopas tollit, aut anteuer-
tit, aliqualem præ se ferens amaritudi-
nem, cuius præsentiâ præclarissima ve-
terum ac neotericorum medicamen-
ta hoc ligno carere noluerunt. Vndè
& meritò nobis id commodè huc ac-
cessit, suas opiferas vires pro corporis
integritate ac vitæ incolumitate præ-
standa protinùs exerturum.

Extractũ ligni Aloës.

Caput decimum.

DE ALOE.

CRescit herba Aloës folio Scil-
læ similitudinem habente, eo verò
pingui ac crasso, striato & in spinulas

Aloës plantæ descriptio. retusas desinēte, quam aliqui semperviuum, Indicũ, ac sedum amarum dixêre, qua de re vide doctissimi Viri D. D. Bauhini in Matthiolum suprà Dioscoridem Annotationes lib. Comment. 3. cap. 22. Flos ei albus, ac fructus hastulæ regiæ cognatus, radice vnâ ceu palo
Aloës natales. in terram depactâ. Natale ei solum est India, vbi plurima præpinguisq; prouenit, ex quo coactus succus deferri, ac in orbem exportari consueuit. Habet & Asia & Arabia, ac Syria & Cœlosyria eius prouentum, veruntamen ignobilior est ea Aloë, quæ in locis minùs feruidis gignitur. Vnde quæ in insulis maritimis vt in Andro prouenit, infirma est, & vix glutinandis vulneribus, si detrita illinatur, idonea. Est au-
Andros duplex. tem duplex Andros, quatum altera vna ex Cycladibus Eubœæ insulæ, vulgo Nigroponte dictæ, ac in Archipelago sitæ adiacens, præstantiorem Aloën profert; altera Oceani septentrionalis ambitu confusa, Hiberniam ac Britanniam interiacens, attamen ob loci frigi-

frigidam constitutionem Aloën quidem, sed ijs dotibus quæ à verâ Aloë postulantur, & in legitima requiruntur carentem gignit, quæ loca fraudem potiùs ex Acatiæ succo, Croci ac Gummatis Arabici portione aliqua cum amaro quidem, sed impotente huiusmodi succo commixto mentiri perbellè possent, ac forsitan quoque solerent, ni fucus odore & amaritudine promptissimè deprehenderetur.

Eligi debet splendens ac nitida, nihil doli perpessa; adulteratur enim admixto gummi, sed sapor fraudem detegit, amarissimi enim saporis eam esse decet, ac ruffi coloris calculorum expertem, hyeme friabilem & iecoris modo densatam ac coactam; æstate ad digitorum attritum molliusculam & lentescentem, nec non boni odoris aromaticam amaritudinem præ se ferentem. Optima nunc habetur Soccotrina, quę ex Soccotora insula asportatur; minoris efficaciæ est Hepatica, sic dicta quod hepatis modo concreta

Electio Aloës.

Aloës Soccotrina ab insula Soccotora sic dicta.

ac denſata cernatur: inutilis porrò ferè eſt & non niſi ad veterinarios vſus accom̃odata Caballina, quæ fæx quædam purioris Aloës eſſe videtur, vtpotè denſa, nigra, ponderoſa, terrâ, fæcibus & arenâ remixta, horribili guſtu & odore virus imitante confúſa. Harum trium Aloës ſpecierum magnam nobis nunc India atque Arabia per Syriam & Ægyptum, nec non ſinus Mexicanus, & America, opiam ſuppeditant, licet etiam in maritimis Hiſpaniæ & Apuliæ regionibus, ſed faciendo ſucco indigna ſuccreſcat.

Parabant veteres ex Aloë plurima medicamenta emollientia & aluum ſubducentia, citraq́; moleſtiam purgantia, Græcis ἐκκοπρωτικὰ dicta, vocabanturq́; ea priſcis Aloedaria, inter quæ celebriora ferè erat Aloëdarium ex Roſaceo melle Philagrij, alterumq́; Oribaſij. licet vterque plures Aloedariorum compoſitiones vſu conſuetas habuerit, vt videre eſt apud Aëtium Tetrab. 1. Serm. 3. cap. 101. vſque ad

Aloedaria.

cap:

cap. 108. vbi etiam propriorum Aloëdariorum meminit, quorum diuersas ibidem descriptiones exhibet.

Eximias eius vires cum tam apertè Mesuæ ille Medicorum Euangelista dictus describat, locum ipsius huc inserendum censuimus, qui sic habet. *Aloë est de melioribus & sublimioribus medicinis habens prærogatiuam supra alias medicinas. Quanquam enim intentio solutiui secundùm plurimum sit debilitare virtutes & membra quæ sunt mineræ virtutum, & afferre eis nocumentum propter illud quod diximus, cadit hæc intentio ab Aloë. Non solùm enim non nocet, sed inuenitur ad confortationem membrorum debilium addere, & ad redditionem eorum in proprias virtutes conferre, neque ad aliud nisi ad vnum videtur nociuum, aperit enim orificia venarum apertione sanguinem manare faciente. Et ipse est aliarum medicinarum rectificator bonus, mixtus enim cũ ipsis, & propriè cum eis quæ solutionem faciunt dissoluendo medicinas ipsas rectificat & nocumenta earum remouet: & neque expoliandæ*

Locus Mesuæ de viribus Aloes.

p liandæ sunt à permixtione eius cum ipsis, est enim regularis & rectificans eas, & illud ideò quoniam ex parte substantiæ suæ opponitur subtilitati & acumini earum, ex parte sui effectus eas in soluendo iuuat: & ex parte proprietatis suæ, quod de ipsarum malitia est, in membra facile imprimi remouet, ipsum tamen in se est tardæ solutionis. De electione quæ optima sit Aloë, iam diximus, ideò transiliendo aliqua ad vlteriora auctoris prædicti effata transeamus, scribit enim vlterius: *Est autē complexionis calidæ in secundo gradu, siccæ in tertio, & est exiccatiuum sine mordicatione, consumptiuum superfluitatum, & præseruans à putrefactione, & cum hoc sit ei proprium: aperit tamen orificia venarum, & dicūt quidam quod lædit hepar aliquando ipsum, & videtur quod illud sit propter apertionem quam efficit in venis. Verùm rectificatio acquirit ei, vt conferat hepati, & in Aloe quidem lota minoratur solutio, & additur ei vt sit stomachi confortatiuū. In non lota verò est è contrario, & etiam mixtum cum melle est minoris solutionis,*

Aloës qualitas.

&

& minoris attractionis; & est maioris absterſionis partium, per quas illi est tranſitus. Veruntamen de modis apparationis, lotionis, & correctionis eius mox infrà agetur, vbi modò prius Meſuęi antiquiſſimi ac grauiſſimi viri cenſuram Aloës penitùs perpenderimus, non enim adhuc efficaciam eius prorsùs depredicauit, ſed iam modò laudes eius ultimo capituli paragrapho fuſiùs proponit, inquiens: *Solutione educit choleram & phlegma, & mundificat caput ab eis, & ſtomachum, & confert iuuamentum magnum doloribus eorum. Et confert inflammationi ſtomachi & ſimili, & doloribus eius ex cholera factis. Et qui aſſiduat acceptionem eius diebus continuis, non videt in corpore ſuo, neque in inſtrumentis ſenſuum ſuorum ægritudinem, quæ non ſit habilis ſanari: & præſeruat à putrefactione ita quod etiam cadauera, & propriè mixtum cum myrrha: mixtum verò cum ſanguine draconis & myrrha, ſanat vlcera mala. Exiccat enim ſine mordicatione, & ablutio infuſionis eius in vino, aut aquâ roſatâ, aut* Nota benè.

succo fœniculi præparato, abstergit oculos, & addit in visum, & stringit lacrymas, & ipsum quidem acuit sensus & rationem, & confert hepati, & aufert icteritiam; nocet tamen hæmorrhoidibus & ano. Hæ sunt illæ prærogatiuæ ac præ cæteris medicamentis potiores Aloës vires priscis agnitæ, quæ Aloën nullo modo in harum Pilularum structura prætermittendam suaserunt. Non sit autē quispiam qui Mesuęi hæc verba formidet, quod eam orificia venarum reserare ac hæmorrhoidibus & ano nocere tradiderit, id enim sano modo intelligendum, quomodo enim Dioscorid. lib. 3. cap. 22. naturam eius spissare, exiccare, & corpora densare scripsisset? de qua hæc subiungit: *Sicca glutinandis vulneribus inspergitur, vlcera ad cicatricem perducit cohibetq́, eadem peculiaritèr exulceratis genitalibus medetur, & disrupta puerorum præputia iungit, condylomata rimasq́ sedis ex passo sanat: hæmorrhoidum abundantiam & sanguinis eruptiones sistit, pterygia ad cicatricem ducit, liuores & insignita ex melle tollit.* Viden-

Videntur hæc ac ſunt, niſi aliter negotium componatur, planè contraria. Adſtipulatur Dioſcoridis opinioni Galenus lib. 6. Simpl. med. inquiens: *Sanat vlcera quæ ægrè ad cicatricem duci poſſunt, & maximè quæ in ano ſunt & in pudendo.* Veruntamē ſatisfit obiectioni huic facillimè, ſi dicamus Aloës vſum duplicem exiſtere, vnum ſi intra corpus exhibeatur, alterum ſi exteriùs adhibeatur; & reuera Aloë interiùs aperit, exterius arctat, glutinat, ſiccat & ſtringit, quæ & eadem lota & illota porrigitur: illota quidem vt abſterſione magis purget quàm aſtrictione roboret; lota verò vt magis aſtrictione roboret quàm abſterſione purget. Nec obſtat diuerſas quandoq; eidem medicamini vires ineſſe, cùm plurima ſint diuerſas vires exerentia, nam vel Abſinthium ſtrictam ſoluit aluum laxamq; cohibet, & acetũ vacuum ventriculum contrahit, laxat verò repletum; Serpentariæ radix menſes cohibet, flos certo quorundam experimē- *Diuerſæ quandoq; vires vni eidemque medicamento inſunt.*

to eosdem promouet, quales quidem proprietates pro diuersis partibus medicamenti in alijs quoque compluribus reperire licet, prout in Rosa, ex qua & laxantia & stringentia medicamenta parantur.

Est & alia circa Aloen difficultas, quam Galen 9. de Comp. Med. sec. loc. in Hieræ mentione tangit his verbis: *Infestissima est Aloe etiam lota, his qui citrà vitiatos humores ex intẽperie calida & sicca* (intellige nuda) *affliguntur. Proximam ab his læsionem percipiũt, qui siccam intemperiem habent etiam cum frigiditate coniunctam, & in uniuersum qui ex solâ qualitate particulam aliquam læsam habent. Etenim in humoribus intemperaturæ pharmacis ipsas euacuantibus egent, quæ verò absque his consistunt, penitùs in tabem deueniunt, ex pharmaci huius ex Aloë constantis usu.* Hæc Galenus.

Galeni locus de Aloe explicandus

Ægineta quoque postquam profusè in laudibus Aloes deprædicandis versatus esset tandem lib. 2. cap. 53. ita scribit. *Verùm medicamentum ex Aloë ad marcorem perducit.*

Hæc

Hæc ſunt quæ Aloes famam nonnihil infringere ac diminuere videntur, veruntamen nulla in his apparet, vel exigua ſaltem difficultas, quod enim de apertione venarum & hæmorrhoidum læſione Meſuçus ſcripſit, de Aloe non lotâ accipiendum, vel intelligendum, quæ aut Bdellij, vel Tragacanthæ permixtione non eſt correcta. In Pilulis verò Marocoſtinis non modò Aloe lauatur, vt impuriores partes infuſo à purioribus nobilioribusq; ſeparentur. Sed & Am̃oniacum Bdellij locum ſupplere videtur, vtpotè viribus huic affine, adeò vt omnis hîc difficultas ſit euanida, pręſertim cum ſuccus Citri & Limonum nec non Mucharum Roſarum accedat, quæ omnia Aloes acrimoniam ad ſanitatem temperare noſcuntur, nam & Aetius Tetrab.1.Serm.3.cap.24. Aloen Citri ſucco conuenientiſſimè excipi docuit. *Aloës fama vindicatur.*

Deinde verò penſandum, quod Aloen non ſimpliciter hæmorrhoidibus & ano aduerſari, vel ijs locis obeſſo

ac eorundem damna causare dixerit, quicunque enim harum partium affe-ctionibus non subsunt, aut naturali vel vitio, vel inclinatione, vel parato aut introducto iam habitu hæmorrhoi-dum vacuationes statis circuitibus re-deuntes ac reuertentes non sentiunt, his Aloë nihil nocumenti affert, ideò legitur Aloen ijs solùm, qui hæmor-rhoidas patiuntur aduersam esse, non itidem alijs; nam his qui hæmorrhoi-dibus tentantur, omnia ferè medica-menta purgantia vim inferre obserua-uimus, non modo quia aluum stimu-lant partes intestinorum præsertim verò longaonis finem ad ani muscu-lum vellicantia, sed ea potissimùm ra-tione, quod purgando acres è remotis ac superioribus corporis partibus hu-mores ad aluum deducant, qui trans-eundo rara ea loca & pro more suo aut circuitu, cui assueuerunt, sponte re-cludi solita, ideoq; rara ac tenera vel delicata necessario vellicāt, & exaspe-rant. Atqui verò hæmorrhoidas pati-entibus

entibus ac Dysentericis has Pilulas nemo porrexerit, quod suo loco monuimus; prout nec grauidis, cum pauca sint medicamina has non offendentia, nam & res optimæ intempestiuo vsu in detrimentum cadunt, iuxta illud Poëtæ,

Et data non apto tempore vina nocent.

Locus ille Galeni supra cit. 8. de Comp. Med. sec. loc. de intemperiebus nudis absq; humorum copulatione corpora fatigantibus intelligendus, nam & seipsum explicat, qui sic sonat: *His qui citra vitiatos humores ex intemperie calida & sicca affliguntur*. Et iterum: *Qui ex sola* (id est nuda) *qualitate particulam aliquam oblæsam habent. Etenim in humoribus intemperaturæ pharmacis ipsas euacuantibus egent, quæ verò absque his consistunt, penitùs in tabem deueniunt, &c.* etenim nec alia medicamẽta purgantia nudis intemperiebus seu affectibus à simplici qualitate profectis vnquam vel prosunt, vel prodesse queunt, quod idem Galen. monuit de Medicinis ex-

pertis, cum ait: *Et debes cauere in curatione malitiæ complexionis ſine materia ab euacuatione, & è conuerſo.* Et Hippoc. ſapientiſſimè in Aphor. etiam ſanos, ſi pharmacis purgentur, facillimè exolui ſcripſit.

Igitur medicamentum ex Aloë eos ſolùm ad marcorem perducet, qui ex intemperie ſolâ ac nudâ, eaq; ſiccâ, ſiue calidâ, ſiue frigidâ, laborauerint, quod quidem rarò contingit his præſertim in terris, vbi liberior victus pro gentis more ac conſuetudine cunctis eſt familiaris, imò quoad potum vbeciorem Germanis noſtris fermè congener, ſicut & Britannis, Gallis ac Belgis, Danis non minùs ac Scotis quàm Polonis plenior paſtus, aut laxior edacitas, aliquando plus appetitus illectamento noxia, quàm incolumitati commoda, ſuperfluam cruditatum ac humorum ſuperuacaneorũ copiam naturæ, quandoque grauem, aut periculi inſtar futurã crebrius ſubminiſtrat.

Datur porrò Aloë, ex Pauli Ægineta

tæ lib. 7. cap. 4. consilio ac suasu, *capite grauatis, lippientibus, siticulosis, & quibus in somnis imagines obuersantur citra febrem. His etiam qui horroris discursum percipiunt, & qui flatus acres excernunt, & intestina morderi sentiunt, & circa stomachum feruorem, aut fastidium euersorium percipiunt.* Et paulò post: *Nam abundè euacuat, totum quidem corpus non euacuãs nisi valdè multa detur, sed insidentem intestinis ventriq; ac stomacho bilem educens.* Recenset is idem lib. 4. pueris lumbricos in ventre habentibus Aloën supinis ipsis detentis, & ore per cochlearium disparato vi inijci olim solitam fuisse, efficacissimo potiùs remedio quàm methodo mirandâ; etenim amaritudinem ipsius non sustinentibus in catapotia effingi iussit hic ipse auctor loco supra citato, cùm (vt Gal. li. de Med. expert. ait) Medicina quam infirmus habet in odio, plus nocere quàm prodesse soleat. Sanè amarissima est Aloë, vnde apud Plautũ vitam hominis *plus Aloes quàm mellis* habe-

Paulus Aegineta de Aloë.

re legitur; & apud Iuuenalem de vxore,

Plus Aloes quàm mellis habet. ---

Attamen plurimis corporis affectibus ſubuenit, humiditates enim prauas in ventriculi tunicis imbibitas prolicit & auellit, eodem Ægineta lib. 2. cap. 55. teſte. *Sed & prodeuntes ab his intemperiebus noxas arcet, & à corporis intemperie in mentem tranſeuntes ac animum percellentes morbos anteuertit, aut iam factos mitigat.* Etenim idem Ægineta lib. 3. capit. 14. de Melancholia & inſania, & his qui numine afflati putantur, Aloes vſum quotidianum commendat his verbis: *Purgare igitur ipſos conuenit ab initio Epithymo aut Aloe. Horum enim etiamſi modicum ſingulis diebus acceperint, maximè prodeſt & leuitèr ſubducit.*

Aetius de Aloe. Subſcribit his omnibus Aetius auctor ſanè priſcus & inter præcipuos à quibusuis oris ac ordinibus ſuſceptus Tetrabibl. 1. Serm. 3. cap. 24. inquiens: *Aloe totum quidem corpus non purgat, verùm ſitam in ſtomacho & ventre ac inteſtinis*

nis bilem citra molestiam educit, ac placidè vnà cum subiectis excrementis. Datur itaque his quibus caput affligitur, propter assiduas fientes ad ipsum de stomacho euaporationes, excindit enim inutilium vaporum allationem. Danda est & Lippientibus propter eandem causam, & his qui ob bilis augmentum sitiunt, quibus lingua & os facilè resiccatur, & qui circa stomachum ardorem & nauseam, aut molestiam aliquam euersoriam percipiunt. Præbetur & his qui præter rationem pallidiores facti sunt, & in quibus superfluitates eductione indigent.

Has ob causas Aloen Pilulis Marocostinis meritò indidimus, eamq; quasi quandam earum basim iure optimo effecimus, aliorum sibi in hac compositione iunctorum medicaminum ope suffultam, quæ per se sola quidem pro tuendâ sanitate ritè preparata sufficere potuisset, ac plurimorum hominum vires, robur, incolumitatemq; vnicè iam olim tutata est, quorum ætatem ad longos dies & annorum liberiorem liberalioremq; propaginem produxit. *Aloë quare huic medicamento indita.*

Arcet enim ea omnes cuiuscunq; generis putredines tam in viuis quàm in mortuis, cadauera etiam ipſa à corruptione ac interitu præſeruans (qua de re ſatis copioſa mentio facta eſt in cap. de Myrrha) præſertim verò humores huius vſu ab omni corruptela vindicantur, vnde febribus putridis multò minus malignis, contagioſis ac peſtilentibus materia aut focus in corpore vix vnquam tantus relinquitur, ex cuius fomite vitam edens flam̃a ſuccreſcere poſſit.

Si quod viſcus extra pulmones, veſicam ac aluum cariem ſenſit, Aloe ſuppetias fert, nec eſt quod quiſquam interaneorum animalia, vtpotè vermes, lumbricos, aſcarides ac ſimilia vel in ventre progigni, vel in hoc ipſo permanere poſſe vel credat, vel metuat, ſi quis Aloen crebrò ſumpſerit, cùm nihil in homine viuere permittat, niſi quod ad eius partes vel vitam ſpectet. Quod ſi caput catharris obnoxium humido, eoq; effumanti ventricu-

triculo correſpondet, ac defluxiones ad articulos ruituras molitur, Aloe has ſubtrahit, adeô vt auſi fuerint prçclariſſimi Medici, inter quos honoratiſſimus D. D. Thomas Môrmannus p. m. Sereniſs. D. D. Bauariæ Archiater fidelißimus, multaq́; experientia clarus, ijs qui ſibi continuum Aloës vſum familiarem fecerint, polliceri, eos ab omni Podagra & Arthritide ſecuros futuros, vt quibus à quotidianis ingeſtorum cruditatibus ac recrementis, imminutis morbi aut grauaminis cauſa, quotidie in ventris ſentinã deriuaretur, articulis nullatenùs obfutura, quæ alioquin à nobilioribus viſceribus ad ignobiliora membra demandari conſueuiſſet, vel eo procumbere ſoleret.

Thomæ Mörmanni p: m: de Aloëticis medicamentis opinio.

Itaque Aloe Balſamus eſt quidam naturæ cunctos humores ſuccosq́; ſiquidem naturales adhuc fuerint, conſeruans, præternaturales euacuans, medios emendans, vniuerſos putrefieri ac corrumpi prohibens, iam enim

Aloë Balſamus eſt naturæ.

ſolidis partibus à Myrrha has Pilulas ſubingrediente tutela præſtatur, quam firmam corporis compagem eiuſque fulcra, vtpotè membra, neruos, oſſa, & eorum pleraq; tutaturam ſuprà ſpopondimus, ab Aloe humorum fluentium ac refluentium commoderationem & (vt priſci loquuntur) rectificationem, à Croco verò Coſto & Agallocho ſpirituum hinc inde commeantium depurationem ac ſuffectionem expetituri,

Non eſt dignus Aloe, qui Aloen non nouit, vel qui ob amararorem eius citiorem mortis amaritudinem experiri cogitat, ſecurior namque eſt Aloes amaritudo in ore quàm necis præcipitium non minus acerbum in ventre. Nec ſtudet ſanitati, qui amat dulcia, videturq; natura ſub amaritudine multa prorogandæ valetudinis remedia abſcondiſſe ac collocaſſe, ne quilibet ad ſtultam longæuitatem adſpirans ea lamberet, quomodo & ſpinis aculeiſque aut tetro quodam odore, vt & à brutis

brutis immunia persisterent, præcipuas quasdam plantas armauit. Prostet hic Rithmus.

Tota ventris valetudo,
Oris sit amaritudo.

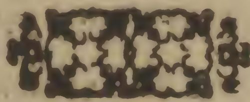
Germanicè,

Bitter in dem Mund/
Macht das Hertz gesund.

Ergò Aloe nostri medicaminis basis futura nullatenùs tam famoso pharmaco deesse debuit, vt quæ non solum viuis, sed etiam mortuis commodaret. Desunt enim scrupuli eius assumptionem reddentes formidolosam, siquidem ea humanæ vitæ valetudinis tutandæ, ægritudinibus propulsandis, morbis præcauendis, diuersis aduersitatibus anteuertendis, vitæ prorogandæ, ætati extendendæ, calamitatibus corporis futuris obsistendis, ad diem huius lucis elongandum, nepotes cõspiciendos ac subuenturam prolem in tertiam generationem vsque contemplandam, aut si homo mortalis non foret, ad æuitatem præstandam

à DEO

à DEO ter opt. max. data, condita ac creata, cui si quid nociui (prout in caducis his fieri assolet) hæserit, id omne admixtione, confusione ac temperaturâ eorum liquorum, qui ad compositionẽ huius pretiosi medicamenti postulantur & exquiruntur, commodissimè temperatur, corrigitur, tollitur, ac emendatur. Sanè qui valere voluerit Aloeticis haudquaquam valedicat, sed cum Aloe sese alat, quamuis amara non nutrire dicat Philosophus, conseruare autem dicat Medicus; nam & duplex est passio (vt Auerrhoes ait) corruptiua nimirum & perfectiua, quarum postremam in Aloes vsu delegimus, orbi & vrbi plurima, DEO dante, commoda laturam.

Caput

Caput vndecimum.

DE LIQVORIBVS ET SVCCIS AD CONFECTIONEM PILVLARVM MAROcostinarum requisitis, &c.

OPERÆ pretium est, vt post absolutam simplicium Pilulas Marocostinas constituentium tractationem, succos quoq; ac liquores quibus prædicta simplicia medicamenta iunguntur, eorumq; vires prolectantur, donec in massam coëant, examinemus: quædam enim prædictorum sese mutuò corrigunt, aliqua sese inuicem temperant, nonnulla iunctis simul viribus fortificata vnâ potentiùs agunt, pleraque verò ita rem omnem ac negotium hocce disponunt, vt ad intentionem medicaminis & singula per se, & cuncta simul tendant ac quodam̃odo colliment. *Succi & liquores ad compositionem huius pharmaci requisiti.*

Primò autem sese nobis offert acetum Scilliticum ad Am̃oniacum thymiama *Acetũ Scilliticum.*

miama

thymiama dissoluendum necessariò requisitum, id enim aquis, quia pingue est & vnctuosum, dilui nequiuisset. Intendit acetum iam dictum Ammoniaci vires quàm maximè, transfusâ in id incidendi, attenuandi, penetrandi, dissecandi, aperiendi, concoquendi ac resoluendi maiore potestate, quod & ipsum per se tantis facultatibus pollet, vt eius encomio deprędicando nec prisca, nec moderna sęcula suffecerint, vtpotè quod vitæ dies in longam ætatem multo numero sit producturum. Etenim Samius senex vsque ad centesimum decimum septimum annum crebra eius vsurpatione adeò incolumis peruenit, vt eum nulla vnquam aduersa valetudine tentatū fuisse Galenus scribat, qui idem omnes Imperatores eo vsos esse testatur; id enim Comitialibus, Phthisicis ac ægrè spiritum ducentibus commodare, sensus omnes acuere, excrementa corporis quæcunque, etiamsi in ossibus sordes inhæreant, expurgare, salsos acidosq; ructus

Aceti Scillitici vires ex Galeno.

ructus compeſcere ac ſupprimere; ſplenis, iecoris & articulorum morbos anteuertere, ac in ſummâ hominem ad ciuilia munia peragenda promptiſſimum reddere docuit, quod quidem Pythagoræ inuentum in plurimas vtilitates ſibi ſubſecuta poſteritas adaptauit. Palladius acetum Scilliticum digeſtioni & ſaluti accommodatũ vocauit, & digeſtionis auxilia concitare ſcripſit. De hoc Dioſcorid. lib. 5. ca. 17. *Colluuntur eo vtiliter putreſcentes humore gingiuæ, eas enim reprimit & firmat, quin etiam mobiles eo confirmantur dentes. Compeſcit quæ in ore exeduntur, graueolẽtiamq́ eius efficacius emendat. Solideſcit potu eius guttur. Callum faucibus obducit, validioremq́ vocem & clariorem reddit. Datur item vtiliter cibum in ſtomacho non continentibus, cruditatibus, comitialibus, vertiginoſis, melancholicis, concreſcentibus in veſicâ calculis, muliebrium locorum præfocationibus, tumentibus lienibus & coxendicis doloribus: vegetum colorem reddit & coloris bonitatem ei acquirit.* Hæc Dioſcori-

Aceti Scillitici vires ex Dioſcoride.

ſcorides. De aceto Scillitico ſi Meſuæum audiamus, is facultates Scillæ plano ac ſimplici ſermone ſic perſtringit: *Solutione educit humores groſſos & viſcoſos, & dixit Hali; etiam cum hac ſolutione educit choleram nigram, & eius iuuamentum eſt magnum ad ægritudines capitis ſicut Cëphalea, & Epilepſia, & propriè ſecundùm omnem modū adminiſtrationis eius & vertigo, & ſcotomia, & oxymel eius ponit materias viſcoſas faciles ad expellendum, & ſubtiliat humorum groſsitudinem. Et ipſa quidem ſecundùm omnem modum adminiſtrationis eius confert iuuamentum magnum ægritudinibus iuncturarum, & eſt medicina bona pulmonis & pectoris, & ægritudinum in eis propriè Electuarium ex ſucco eius & melle ſumptum lambendo clarificat vocem, & ſimiliter oxymel eius, & acetum ipſius, & eſt ex medicinis bonis ſpleni & großiati eius, & eſt ex rebus præſeruantibus corpus à putrefactione & conſeruantibus ipſum in ſanitate ſüa, & acquirit vſus eius maciem corpori, & conſeruat in iuuentute.* Hæc Meſ-

Aceti Scillitici vires ex Meſuæ.

uæ,

uæ, & quidem plura lib. de Simplicib. de Squilla.

Secundus liquor quo Myrrha diluitur, Acetum eſt Rutaceum, quod compoſitionis ratio venenoſos morbos per medicamenti huius efficaciã, iuuante DEO, ope & opere depulſura requiſiuit. Cùm enim omne acetum deſiccandi facultatẽ habeat, diſſipandiq; præterea, & diſcutiendi vi prædi-tum ſit, multò hæc magis vtrumque acetum, Scilliticum nimirum & Rutaceum, præſtabit: Spumat aceto reſperſa terra, & ſaxa quoq; quæ ignis nõ coxit eius infuſione rumpuntur, quod Hannibal ad Taurinos ſaltus in difficili alpium tranſitu feciſſe legitur. Deſiderium quoque comeſtionis acetum inſtaurat, nam & Lacones cum acetũ & ſalem coquo dediſſent, reliquum in ipſa victima quærere iubebant. *Acetum Rutaceũ ad Myrrham diluendam compoſitioni huic adhibitũ.*

Nouit crudum vulgus quantum aceto Rutaceo debeat, & quales id ei laudes deferre ſoleat omnes agnoſcunt. Ruta enim venenorum anti- *Aceti Rutacei Vires.*

dotum existit, vnde mustelam cũ serpente dimicaturam Rutam præmandere, eiusq; gustu se præmunire consueuisse scripserunt ij, qui medicam materiam eiusq; auxilia obseruationibus fideliter annotatis digna, in posteros transfundenda esse rectè cẽsuerunt. Nam & Athenæus inter priscos recenset, Ponticum tyrannum ad cõuiuia vocatos porrectis inter epulas venenis necare solitum fuisse, quod inuitati cùm animaduertissent, Rutâ se præmunierunt, prout legitur 2. declam. de vita Galeni.

Athenæus de Ruta.

Mithridatis potentia ac solertia.

Hinc Mithridates tantus rex, duarum & viginti gentium domitor ac Princeps, quarum omnium linguas cognitas habuisse, ac quibus iura dixisse scribitur, (de quo Plin senior lib. 7. cap. 24. & lib. 25. cap. 2. Solinus cap. 7. Gellius lib. 17. cap. 17. Valer. Max. lib. 8. cap 7. Sabell. lib. 10. Petrarcha lib. 2. tract. primo cap. 11. plura referunt) Rutâ Antidotum suam, qua sese contra lethalia venena tutatus est, compo-

fuisse

fuisse fertur, prout testatur Macer in Poematibus.

Obstat pota mero, vel cruda comesta venenis,
Quod Mithridates Ponti rex sæpe probauit,
Qui Rutæ foliis viginti cum sale pauco,
Et magnis nucibus binis, caricisq́; duabus,
Ieiunus vesci consurgens manè solebat,
Armatusq́; cibo tali quascunque veneno
Quilibet insidias sibi tendere non metuebat.

Versus Macri de Ruta.

Vide Plinium copiosissimè de Mithrid. Antidoto scribentem.

Sanè Rhases Arabs, qui multa in Medicinam contulit, Antidotum hãc paululùm pro iudicio mutatam ad Almansorem Saracenorum regem misisse legitur. Non enim contra aduersam valetudinem solùm, sed etiam contra incantationes ac veneficia Rutam valere veteres crediderunt, quàm aduersus fascinationes appendebant eius vsu cacodæmonum malitiam superaturi, Aristot. forsitan in Problem. hortatu inducti.

Bernhardus secundus Dux Saxoniæ ad pedes Friderici Imperatoris Rutam pro discrimine fratrum in ca-

Ruta in insignijs Ducum Saxoniæ

lamine clypei impetrauit, quod ſertum paternis inſignibus Cæſar adiecit, de quo ſerto tempore Gotheni belli Anno 1567. Michaël Bares Annebergenſis Profeſſor hæc carmine protulit.

Hoſtibus aduerſi gladii ſunt, Ruta venenis:
Hoſtem enſis ſtrictus, Ruta venena necat.
O gladii æternùm rutilent, & Ruta vireſcat,
Nec ferrugo illos occupet, hanc nec hyems.

Ruta & Ficus amicitia.

Scribit Plutarchus in Sympoſiacis, & Plin. lib. 19. tantam eſſe Rutæ cum Fico familiaritatem aut ſympathiam, vt hæc nullibi ſuauior ac ſapore mitior quàm ſub ficu proueniat. Alij furto ſubtractam feſtiuius germinare arbitrantur, ſuam quilibet opinionem reddat ſanam. Nos autem Rutam acuendo viſui prodeſſe ſcimus, nec non libidinem reprimere poſſe nouimus, vnde ea à caſtimoniæ addictis inter edulia admittitur: teſtis eſt vtriusque verſus vulgi voce tritus.

Ruta caſtimoniā fouet.

Vtilius ſumes acuentes lumina Rutas,
Et quidquid Veneri corpora noſtra negat.

Generationem ſanè Ruta inhibet ac fœtum perimit, abortuq; vitiat; infeſta proindè

proindè prægnantibus ac grauidis, quando fœtus ea necari inuenerunt, ad coxendicum tamen dolorem & articulorum vitia prout & contra venena plurimùm valet.

Igitur Myrrha putredinibus præcipuè aduersatura hoc aceto per bellè diluitur, cùm & Ruta corruptioni cuiuis aduersetur, vnde febres malignas pellit ac plurimùm pesti contrariatur, quod ipsum Poëta hoc metro expressit.

Namque ferunt Rutam pestes arcere nocentes,
Nec propè eam fœdis vermibus esse locum.
Sed ceu Iuniperi grauis est cantantibus vmbra *Ruta Pestis Alexipharmacum.*
Et taxi incumbens tristior aura nocet,
Sic quoque Ruta potens, --- --- ---

Medici experti inueteratos stomachi dolores, cruditates, ventris inflationes ac colicos dolores hucusq; Rutà compescuerunt visum eius vsu acuentes, quod Poëta significans Rutæ vires sic carmine complexus cecinit.

Singultus acidos pellit gelidumq; lienem *Ruta visum acuit*
Igne suo, vmbrosis optima Ruta oculis,
Si femur hanc lasciuũ odit rabidumq; venenũ,
Discupit hanc neruus cæliacusq; dolens.

Perſtringit eius vires lib. 3. cap. 45. Dioſcorid. inefficaces ſi cum iuglandibus & ficis aridis præmandatur venenorum vires reddituram pollicitus, ac à Mithridatis (cuius ſupra mentio facta eſt) imitatione antidotum ſortitus, quam Serenus Sammonicus hoc carmine deſcripſit.

Verſus Sereni Sammonici de Mithridatis Antidoto.

Antidotus vero multis Mithridatica fertur
Conſociata modis, quam magnus ſcrinia regis
Cum raperet victor vilem deprendit in illis
Synthesin, & vulgata ſatis medicamina riſit,
Bis denum Rutæ folium, ſalis & breue granum.
Iuglandesq; duas totidem cum corpore ficus.
Hæc oriente die parco conſperſa Lyæo,
Sumebat metuens dederat quæ pocula mater.

Rutæ vires ex Dioſcor.

Veruntamen potiores eius dotes prodit Dioſcorides ampliùs loco citato affirmans, eam lethalium venenorum antidotum exiſtere, genituram extinguere, contra inteſtina vitia efficacem eſſe; lateris, pectoris, coxendicũ articulorumq; dolores & affectus mitigare, ac oculis qui hebetudinem ſenſêre opitulari docens, cuius ſuccum gallinaceis pullis aſperſum feles quoq; arcere

arcere ibidem ex aliorum relatu tradidit.

Plantam Rutæ mirabilis magnitudinis visam fuisse Macherunti in oppido quodam Iudææ satis munito Flauius Iosephus lib.7.de bello Iudaico cap 25 testis est; quam regiam Rutam mirabilis magnitudinis, á nulla ficus celsitudine victam fuisse, ac ab Herodis temporibus profectam, sed à Iudæis locum vi occupantibus excisam esse memorat. Sat sit, quòd *Flauij Iosephi de Ruta Macheruntica, locus.*

Saluia cum Rutâ faciant tibi pocula tuta.

Acetum igitur Rutaceum meritò ad Myrrham diluendam dissoluendamq; hîc requiritur, venenis, putredinibus ac malis iam recensitis, si non abolendis saltem præcauendis reluctaturum, cuius dotes & nouit antiquitas, & posteri à maioribus edocti haudquaquã vili penderunt, in modernum vsque tempus eius vsui familiaritèr ac confidentèr assueti.

Sequitur nunc Mucharum Rosarum ad Aloën dissoluendam tempe- *Macharũ Rosarum.*

randamq́; idoneum, cuius loco ſuccũ Roſarum priſci pro corrigendâ Aloë vſurpabant, atque inde Aloën Roſatam effecerunt, nobis verò Mucharum ſucco Roſarum æquipollere imò medicamentis aliquam purgandi vim habentibus potentius cooperari videtur. Itaque pro antiquo veterum more Roſarum hîc viribus Aloë imbuitur, etenim Mucharum Aloës caliditatem nonnihil obtundit; refrigerat enim, lenit & humectat: putredini, venenis ac febribus contagioſis ipſiq́; Peſti potentèr reſiſtit, ac viſcera corroborat, vnde mirum non eſt antiquitatem ſeſe adeò in Roſæ admirationem effudiſſe, vt Anacreon vetuſtus dicat:

Muchari vires.

Anacreōtis de Roſa verſus.

Roſa flos odorq́; diuûm,
Hominum Roſa eſt voluptas,
Decus illa gratiarum
Florente amoris hora
Roſa ſuauium Diones.
Quid plura? nonne multis
Medicina certa morbis?
Huius ſenecta ſuauem
Seruat iuuenta odorem.

Non

Non immeritò igitur apud Achillem Statium lib. de Leucippæ & Clitophontis amoribus ex Oda Sapphus scribitur, si Iupiter floribus regem imponere vellet, Rosam inter flores regnum obtenturam, studet enim hæc pluribus sensibus, vtpotè oculis, naribus, & palato. *Rosa florū regina.*

Poëtæ Rosas omnes primitùs albas extitisse tradiderunt, quas postea ex vino à cupidine alis in cæna deorum lasciuiente sparso, hoc colore tinctas finxeruut. Alij verò Martem Zelotypum Adonidem interfecisse, ex cuius cruore his eis color conciliatus fuerit, opinantur. Nonnulli Adonidi cum ab Apro occideretur, Venerem opem laturam, cum per dumeta accurreret pedem vulnerasse, eoq; sanguine tactas rosas rubescere cæpisse fabulãtur, quam fabulam hoc disticho expressit Laurentius Lippius: *Poëtarū de Rosis figmenta.*

Per syluas Cytheræa suum dum plorat Adonim
Purpureas fecit sanguine mæsta rosas.

Et Georgius Ostratius:

Ante quidem niueo rosa succrescebat amictus
Sed modo Cidalio sanguine sparsa rubet.

Rosæ olim Auroræ dicatæ.

Erant olim apud Ethnicos Rosæ Auroræ dicatæ, vnde apud Ouid. 2. Metamorph. legitur

--- --- Ecce vigil nitido patefecit ab ortu
Purpureas aurora fores & plena Rosarum
Atria.

Sed & Veneri sacrata fuit Rosa, quam tamen Cupido Veneris filius Harpocrati silentij deo digito labellum compescēti donauit; fluxisse hinc ille mos videtur, vt in cœnaculis Rosa lacunaribus supra mensarum vertices affigatur, vt quisque sit secreti tenax nec facilè diuulget, quæ sub Rosa dicta sunt, extat hac de re carmen hoc,

Rosæ cur supra mēsas appensa.

Est Rosa flos Veneris, cuius quo furta laterent
Harpocrati matris dona dicauit amor.
Inde Rosam mensis hospes suspendit amicis
Conuiuæ vt sub eâ dicta tacenda sciant.

Sed & dijs gentium dæmonibus lucta est circa Rosam, quam enim veteres Auroræ, Cupidini, Veneriq; dicarūt, hanc Turcæ (vt Augerius Busbeckius in suo itinerario notauit) Machu-

Turcarū fœtida openio exprosæ.

meti

meti deferunt, ex cuius ſudore eam ortam eſſe ſibi perſuaſum habent, ac ſi flos tam fragrans ex tanta tam ſordidi nebulonis ſpurcitie ſuccreuiſſet, cùm tamen Roſa ſordidis pleriſq; etiam inſectis âduerſa eſſe ſoleat; ea enim vtilem mellificio materiam api præſtat, araneæ venenum. Hinc Chriſtophorus Manlius in carmine,

Vna eademq; Roſa, cernis ſibi turpis Arachne
Contiguam & ſedem ſedula cepit apis.
Aereum hæc nectar, dirum trahit illa venenũ,
Namq; fauum prius hæc, virus at illa gerit.

Roſa araneis inimica.

Et Ianus Iacobus Briſardus in Emblemat.

Toxica ab hoc carpit ſublimis aranea flore
Dulcia quo paruæ mella parantur api.

Vnde etiam Cantharides aut ſcarabei Roſam non tolerant aut ſuſtinent, etenim

Cantharidum Roſa mors, ſic luxus delitiæq;
Eneruant animos, eripiuntq; virum.

Roſa Cantharides interficit.

Nam & Hannibali alioquin duro ac rigido, ſed ob Capuanas delitias tandem effæminato ſcutum offerri debuit, in cuius medio ſcarabeus quem Roſarum

Scutum Hannibalis.

ſertum

ſertum ambiret, depictus eſſet, quod Pierius in Hieroglyphicis refert. Scipio verò ex Africa reuerſus, & primus de eodē Hañibale triumphaturus militibus octauæ legionis, qui primi Carthaginenſium caſtra oppugnaſſent, ac Ducis eorum inſignia abſtuliſſent, faſciculum Roſarum geſtandum, imò con clypeis depictas Roſas ferendas conceſſit, quod etiam poſteriorem Scipionem feciſſe hiſtoriæ memorant. Sanè apud Homerum Achillis ſcutum Roſis fuiſſe inſignitum legitur, nec non caſſides Hectoris & Æneæ. Arminius Germaniæ Princeps Roſam in inſignibus habebat, vnde legitur,

Scutum Achillis.

Statua torquentis molli de vellere ſignum,
Quod pictam medio continet arte Roſam.

Inſignia Arminij.

Marchiones Brandeburgenſes Comitesq; de Eberſtein antiquiſſimæ proſapiæ, nec non plurimę familiæ ſtrenuâ nobilitate claræ, à multis luſtris Roſas inter ſua inſignia gloriosè locatas habent.

Nam Roſa Principibus meritò geſtanda videtur.

Fuiſſe

Fuisse olim Rosam signum lætitiæ colligitur ex Plin. lib. 21. cap. 3. vbi refert L. Fuluium Argentariũ bello Punico secundo quòd tempore eo funesto ex pergula sua rosis coronatus in forum prospexisset, vnde cæteris mœrentibus solus lętari videbatur, in carcerem tamdiu coniectum fuisse, donec bellum finiretur. *Rosa signum lætitiæ.*

Rosaceum itaq; Mucharum (quod nil aliud est, quam infusio Rosarum recentium octies repetita) Rosarumque stillatitius liquor huic medicamini conficiendo idoneè subuenit, vt potè cordi ac spiritibus opem laturus. Nouimus testante experientia Rosacea medicamenta stomacho, iecori, pulmonibus, cordi, imò & vniuersis visceribus dissolutionem ac laxitatem ex hebetudine, putredine aut corruptela aliqua dependente patientibus eximiè prodesse, acres sanguinis ichores salsumq; serum nihilominus pro diuerso apparatu, ac contraria qualitate Rosis insidente, qua & laxãt & adstringunt, *Rosarum insignes dotes ac facultates*

gunt, educere; atram bilem & aduſtos humores, retorridos planè ac enormes cutim fædaturos, ſcabiem, vlcera, furunculos, abſceſſus, melicerides, lichenas, pſoram, ipſamq́; tandem lepram cauſaturos faciliter emungere, hinc Poëta

Purgat & obſcœnam vultu roſa perlita lepram.

Calores hæc ſimul febriles extinguit, ac jecur ſupercalfactum temperat, tabi, conſumptioni, marceſcentiæ Hecticæq́; aduerſa; quod Poëta notans hæc de aqua Roſacea effatus cecinit:

Atque vbi lethifero corpus ſuccenditur æſtu,
Et torret calidum febris anhela iecur,
Non magis vtilior tabem leuat herba calentem
Illita quàm toſtæ ſi datur vnda Roſæ.

Roſa iuxta Allium plantata odoratior euadit.

Hæc enim omnem impuritatem cunctamq́; ſpurcitiem à corde repellit & arcet, nam & fæditates alias euincit; quod Botanici obſeruantes Roſam iuxta Allium plantatam odoratiorem fieri notarunt, ac ſi Roſa nobiliorem ad ſe ſuccum traheret, ac contraria, vt fœtentia & odorata, iuxta ſe poſita

magis

magis elucescerent. Vnde Camerarius in Emblem.

Liuor iners stimulos generosis mentibus addit,
Sic per fœda rosis allia crescit odor.

Hæc enim

---- ---- --- ----- præbet honorem
Cælitibus, templisq; Sabæum miscet odorem

Non esset vel lux, vel luxus Apothecis, si Rosa Pharmacopæis desideraretur; ex hac siquidem Conseruæ, Saccharum, Pulueres, Succi, Syrupi ijq; varij, alij ad soluendam, alij ad stringendam aluum idonei, quin etiam Pulueres Aromatici Rosati, Diarhodon Abbatis, Rosatę nouellæ, Electuaria de succo Rosarum in solida liquidaque forma, & Electuarium Rosatum Mesuæ in hunc vsque diem seruatum, Oleum Rosatum Omphacinum, & id quod completum dicunt, Vnguentum Rosatum, Trochisci Diarhodon ac Rosei pastilli à Dioscoride lib. 1. capit. 113. descripti, ac alia plura medicamenta parari consueuerunt. Conficiebantur autem ῥοδίδες pastilli ex Rosis, *Pastilli Rosei.*
Indica

Indica Nardo ac Myrrha, quibus Costum nonnulli adijciunt ac Iridem Illyricam; veruntamen ij pastilli ad luxum magis spectabant, cùm Dioscorides eos monilium vice côllis mulierum circumdatos esse scribat, vt graue sudoris virus retunderent: quos quoque ad illinitiones & diapasmata coërcendis sudoribus accommodata fuisse idem memorat.

De Rosaco Mucharo stillatitiaque Rosarum aqua scribit Mesuæ: *Succus eius & aqua infusionis recentium & completarum, solutione educit choleram & mũdificat sanguinem ab ea, & venas & arterias; & confert Icteritiæ & aperit oppilationes hepatis & stomachi, & mundificat & confortat ea. Et confortat cor, & confert tremori eius & educit materiam causantem eum, & confert cholericis febribus. Rosa verò & oleum eius, & aqua ipsius per sublimationem facta confortant cor, stomachum & hepar, & coadunant partes laxas membrorum, & confortant retentionem, & sedant dolores calidos mira sedatione, & extinguunt*

Muchari Rosacei vires ex Mesua.

inguunt ac permutant malitias inflammationum, & sedant eas & sunt ex medicinis dormire facientibus, &c.

Veteres Rosam in antidotorum ac sollemnium remediorum compositionibus rarò prætermiserunt, quam & Theriaca, & Mithridatium suscepit. Refert Mizaldus puellam lichene & cancrosa scabie laborantem, ac fædis cutis vitijs turpatam cùm sese desperatione quasi conficeret, remedio ex Myrrha & succo Rosarum parato protinus conualuisse. Et Aspasia formosa Artaxerxis pellex Rosarum auxilio à cancro serpente libera euasit. Rosarũ differentias longo sermone prosecutus est Plinius lib. 21. cap. 4. Prænestinam, Campanã ac Milesiam Rosam extollens, cui posteriorem fecit Trachiniam & Alebandicam; præcocem autem ait Campanam, serã Milesiam, nouissimè desinentem Prænestinam. Quinq; sunt in Rosa partes Medicinę, vna foliorum, altera vnguinum, tertia Antheræ, quarta vmbilici, quinta ca- *Rosæ diuersæ Plinio.* *Quinque Rosarum partes.*

licis: has diuerſas facultates vna natu
ra Roſæ contulit, quam nobis DE
ad Pilulas Marocoſtinas, & alios quá
plurimos vſus reſeruare dignetur.

Tu igitur terræ ornamentum plan
tarumq; decus, florum oculus, prati ru
bor & amœnitas, pulcritudo coruſcās
& formoſis folijs comata nobilibusqu
frondibus luxurians Roſa, noſtris hi
Pilulis tuas quoque vires iungito, tu
enim admixtione Rhodopharmaco
Rhodo-pharma-cum. hoc fiet medicamentum, cuius priſc
ſæcula meminerunt: tu Aloën rectifi
cabis, tu cæterorum calorem minue
ac temperabis; tu ſanguinem, aduſto
humores elidens depurabis; tu viſcera
ſupercalefacta ad commoderationem
reduces, tu ea flaccida firmabis, tu pu-
tredinem arcere non prætermittes, tu
nauſeam fugabis fluctitantemq; ac in
ventriculum regurgitantē bilem abi-
ges, tu cordi robur afflabis, eaq; omnia
præſtabis, quæ de tuis donis à ſummo
Creatore tuo tibi præſtitis omnis ætas
experimentorū copia ducta hucusque
præſumpſit. Ad

Ad diluendam autem Aloën succũ
uoque Citri aut Limonum requisiui-
nus Aëtij hortatu inducti, is Tetrabib.
Serm. 3. cap. 24. Aloën Citri succo
xcipi pręcepit, in cuius succi viribus
eprædicandis vniuersa hucusq; Me-
icorum ætas versata est, adeò vt & no-
nen Malorum Medicorũ hic fructus
on adiectiuè, sed substantiuè loquen-
o adeptus fuerit. Ferunt Palladium
Neapolitanum ea primùm ex Media
n Italiam transplantasse, eaq́; in Me-
ia primitùs prognata fuisse ex Virgilij
arminibus lib. 2. Georg. colligere pos-
umus, vbi sic fatur:

Quartus liquor ad confectionẽ huius Aloëdarij requisitus succus est Citri vel Limonũ.

Media fert tristes succos, tardumq́; saporem
Felicis mali, quo non præsentius vllum
(Pocula si quando sæuæ infecêre nouercæ,
Miscueruntq́; herbas, & non innoxia verba)
Auxilium venit, ac membris agit atra venena
Ipsa ingens arbos, faciemq́; simillima lauro,
Et, si non alium latè iactaret odorem,
Laurus erat, folia haud vllis labentia ventis,
Flos apprimè tenax, animas & olentia Medi
Ora fouent illo: & senibus medicantur anhelis.

Citria mala eorumque vires.

Citria hæc mala venenis potentissi-

mè resistere compertum est, cui rei fi-
dem fecit Atheneus per historiam ma-
leficorum, qui condemnati cum aspi-
dibus in prędam exponendi deduce-
rentur, in itinere à caupone miseri-
cordiam exercente ac tremulis & siti-
Citrium pomum contra venena. bundis ijs Citrium pomum offerent-
adeò sunt præseruati, vt cùm in thea-
trum descendissent à ferocissimis feri-
demorsi nihil noxæ senserint. Tentat-
rursus postera die antidotus, vnus cu-
pomum negatum fuerat, liuore fœda-
tus interijt, seruato altero, qui pomum
hocce præmanserat. Scripsit Theo-
pompus Chius, Clearchum Heracleo-
tam Ponti tyrannum multos sustuliss-
exhibito veneno, pluresq; necare vo-
luisse, nisi Citrij pomi vis alexipharma-
ca populo innotuisset, quo prius co-
mesto sese ab eius epulis securum red-
debat. Theophrasti senioris ac Plutar-
chi ętate mala hæc non comesta esse,
sed Parthorum proceres grana solum-
modo eorum seu semina cōmendandi
halitus ac recreandę animę causa escu-
lentis

entis incoxisse ex veterum dictatis cognouimus.

Medica hæc malus ex Media, vnde nomen accepit, per bella Persarum, quæ Darius intulit, venenis omnibus aut præcipuis, singularitèr verò Pesti resistit, cordi familiare simul ac salutare auxilium tutelamq; insignem adferens, Citrij pomi nomine ob colorem insignita, cuius cùm diuersæ sint facultates in idem tamen quoad putredinis abolitionem recidentes, sigillatim cõplexus est hoc Carmine Poëta.

Medica mala sumus, pelli vis ignea nostræ est
Humentis brumæ nec bene cocta caro.
Terreus est humor, sectantur semina pellem,
Flos calet & folium, sic voluere dij.
Tarda caro est, succus cholerã fluxusq; moratur
Cor tepet hinc ardẽs, hinc tua membra nitẽt.
Semina, flos, folium & cortex frigentia mulcẽt
Corpora, & epurant aera pestiferum.
Sola tamen volumus mandi, sic gratus olescens
Nos bona dic Veneri, non mala sed medica.

Citria mala Pesti aduersantur.

Atqui vt à laudibus Citrij pomi non sine ioco discedamus, cùm Citria mala, Mala medica vocari soleant, factũ

aliquando vt agyrta quidam iners in scheda cuiusdam Medici forſan in officina pharmaceutica legeret, *Recipe carnes Mali Medici*, ipſe ſibi conſcius ſeſe vel pila tundendum, aut prelo premendum, aut culcandum, cribrandum ac denique deuorandum ſuſpicatus, protinùs è medio ſeſe ſuſtulit, cùm ſe malum medicum eſſe ſciret, carnesque ſuas haudquaquam in medicam quaſi prædam proſtituere vellet; quam hiſtoriam Manilius in Epigrāma. Sic deſcribit:

Manlii iocus in malū Medicum.

Curant anhelum Plenus & Chiron ſenem,
Agyrta Plenus, arte Chiron maximus.
Chiron iubet de carne mali medici
Seplaſiarium parare pharmacon:
Lecta ſcheda illicò in pedes ſe coniicit
Agyrta, ſe peti ratus medicum malum.
Sic arguit ſua quemque conſcientia:
Sic ipſa ſeſe prodit ignorantia.

Atque hæc de Citrio pomo, eiusque prout & Limonum ſucco, quem in Pilulas Marocoſtinas venenis aduerſaturum adduximus, præter alias dotes, quibus vniuerſo orbi iam dudum celebri encomio innotuit. Vlte-

Vlteriorem in compositionis nostræ examinatione progressum facientes Cinnamomi stillatitius liquor sese nobis offert, quo Agaricus & Rhabarbarum imbuuntur, qui & ipsemet venena oppugnat, & vi grata odoreq; cordi beneficus existit. Cinnamomi in Italia Galeni temporibus magna fuit penuria, adeò vt Cinnamomum nusquã nisi apud Imperatores reperiretur, qui admirabili custodia illud asseruari curabant. Vide Galen. 1. de Antidotis se se Ciñamomum Traiani, Adriani & Antonini ætate repositum spectasse refert, atq; cùm Imperatori Seuero Theriacam componeret, Cinnamomum Traiani & Adriani tempore lectum ac custoditum in Antidoti structuram assumpsisse commemorat, cùm priorem Commodum, nec Theriacæ, nec Cinnamomi curam vllam habuisse scribat. Tradit Strabo vnâ cum Theoprasto, Galeno, Dioscoride, ac Plinio, Cinnamomum in Arabia nasci; id tamen ea in regione deperijsse prout Balsamum

Aqua Cinnamomi.

Cinnamomũ inter thesauros Imperatorum.

in Iudæa, liquet ex citat. Plin. lib. 12. cap. 19. vbi plurimas Cinnamomi sylvas combustas esse scribit his verbis: *Cinnamomi pretia fuêre quõdam in libras, denariorum mille, sed postea auctum id parte dimidia est, incensis, vt ferunt, sylvis: ira ne barbarorum id acciderit, an ob iniquitatem præpotentium fortè non satis constat.*

Cinnamomi pretiũ

Aqua Cinnamomi Agaricũ corrigit.

Vtut sit excalfacit aqua Cinnamomi, aperit, incîdit, digerit & roborat, ac flatus discutit; Agarico ori ventriculi nauseam forsan parituro aut stomachum moturo noxam eam demit, nec non Rhabarbarum maiori penetrandi vi imbuit. Corroborat præterea ventriculum, iecur, lienem, cerebrũ; animi deliquia aufert, vrinam ciet, Cæliacis auxiliatur, nauseam sedat & cibi fastidium abigit: prodest quoq; suspiriosis, resolutis, conuulsis & comitialibus.

Idcircò Cinnamomum odoris suauitate, saporis iucunditate ac virium ferendarum prçstantiâ dotatum, his

quoque

quoque Pilulis ſuam opem confert, Rhabarbaro & Agarico irrorādo idoneum, corpori verò ac valetudini humanæ ſaluberrimum.

Succedit nunc ſuccus Apij, in cuius defectu Petroſelini ſuccus ſubſtitui cōmodè poteſt, cùm plurimi Apium domeſticum antiquorū vulgare noſtrum Petroſelinū eſſe dicant. Scripſit Anazarbeus. Apium æſtuantem ſtomachū mulcere, mam̄arum durities ex lacte concreto contractas reprimere, vrinas ciere, contra ſerpentium venena, aut epotam argenti ſpumam auxiliari, inflationes diſcutere, ac medicamentis quæ dolorum leuamenta præſtant, Theriacis quoque ac tuſſis remedijs miſceri. Fuerunt qui id capiti officere putarunt, verùm eorum opinio à paucis eſt recepta; tradunt enim alij id cōtra temulentiam valere, vnde forſan priſci Apio aut Myrto coronati menſis accumbere cōſueuerunt. Notarūt autem Medici Apium valentèr aperire ac obſtructionibus apprimè condu- *Succus Apii.* *Apii vires*

cere; iecori itidem, renibus spleni ac ventriculo pituitoso plurimùm conferre, vnde

---- --- ---- --- quem phlegmata vexant
Splen, femur aut renes, vel iecur illud edat.

Apium autem in cibum admittere olim nefas reputabatur, quod (vt Plutarchus meminit) mortuorum sepulchra Apio coronari sint solita; hinc & feralibus epulis hæc herba dicata erat. Nihilominus tamẽ victores Apio, more ab Hercule prius monstrato, coronatos fuisse legimus, nam & Plinius lib. 19. sic scribit: *Honos Apio in Achaia coronare victores sacri certaminis Nemeæ.* Testatur hoc idem Macer in Poëmat. inquiens,

Victores Apio coronati.

Est Apium dictum q̃ apex hanc ferre solebat
Victoris, veterum fieret dum more triumphus.
Ipse sibi talem prior imposuisse coronam
Dicitur Alcides: morem tenuêre sequentes.
Ast alij dictum credunt quod apes vehementèr
Illius soleant auidè decerpere flores.

Qua de causa succus Apii Alocdario inditus.

Indidimus autem Apij succũ compositioni huic nostræ tanto libentius, quanto eum crebrius Syrupis iecorarijs

trijs ac aperientibus inijci, nec non Pilularum massis fingendis adhiberi notauimus, prout videre est, si quis Dispensationes medicamentorum tam priscis quàm neotericis consuetas attenderit.

Succum Apij sequitur succus Fœniculi visum acuens, calculos pellens, renes mundificans, stranguriæ renumq; doloribus opem ferens. Herbam hanc serpentes nobilitauère, dum ab eius gustu senectam exuunt, & obtusam hebetemq; oculorum aciem eius succo reficiunt, vnde quoque homines caliginem discutere didicerunt. Fœniculi vires Poëta hoc Carmine complexus est. *Succus Fœniculi.*

Semina si chymo exurunt hortensia duro
Fœniculi, & sicco non bene sana cibo:
Torrida tu timeas syluestria renibus, ingens
Pharmacum & vrinæ nobile curriculum,
Durius è lumbis sint comminuentia saxum, *Fœniculi vires.*
Sint tumido hæc femori pabula fœmineo.
Ride infans, poterit reclusi munera lactis
Si viride hortense est mox reuocare tibi;
Ride infans, molles colubri experientia ocellos

Seruari

Seruari incolumes hoc tibi posse docet.
Subuersum & vento stomachum extendente tumentem
Aequat in antiquis febribus esca potens.
Semine si redaperta vigent membra omnia lotæ
Gloria radici non minor exhibita est.

Fœniculum igitur pharmaco huic deesse noluimus, cùm odorum planè sit, stomacho intestinisq; gratũ, quodq́ue flatus pellat, & fœtentem oris halitum emendet; cumq́; id inter deobstruentes plantas numeretur, & ad infarctus viscerum penetrandos viribus plurimùm polleat.

Succus Absinthii Nunc verò succus Absinthij sese nobis offert meritò his Pilulis indendus, vt qui iecori maximoperè benefaciat. Scribit Galen. lib. 6. simpl. med. Absinthium adstrictoriam, amaram & acrem qualitatem pòssidere, idq́; calefacere, extergere, roborare & exiccare, nec non biliosos humores per inferna propellere, ac per vrinas euacuare, id verò maximè quidquid biliosi in venis hæserit: adeò autem iecori gratum

tum eſt Abſinthium ventriculoque & venis meſaraicis, vt earũdem partium morbos frigidos pleroſq; pellat; Icterum enim abigit, hydropem præcauet, cachexiam emendat, ventriculi inflationes doloreſq; tollit, ac quod mirum eſt, diuerſos Abſinthium effectus pro diuerſa morborum conditione ait; laxat enim aluum ſtrictam, laxam verò eam ſtringit ac cohibet, lumbricos & aſcarides perimit, nec non alia interanea ex putredine naſci ſolita exterminat, vel generationem eorundem prohibet. Pleraſq; Abſinthij vires Poëta hoc metro expreſſit. *Abſinthij vires.*

Terribiles perdant ſiccata Abſinthia ſuccos,
His furere in ſtomachum docta caputq; meum.
Ni tamen hinc noceant, ſuaui mihi grata tepore
Et ſtomacho, & tuſis prouida poplitibus.
Hæc referant iecoris fibras, his renibus amplũ eſt
Curriculum, hinc ſiccus nec ſitibundus hydrops.
Et tineæ, & rabidi fugiunt Abſinthia vermes,
Tutari tunicas iam didicere meas.

Abſinthij vires metro expreſſa.

Dioſcorides Vinum Abſinthiacum (cui Thraces & Propontidem habitan-

tes tantas vires tribuisse leguntur, vt id sanitatis causam esse dicerent, eiq; magnam incolumitatis suæ partē adscribere non sint veriti) lib. 5. cap. 40. hoc encomio condecorat, inquiens: *Vtile est stomacho, vrinam ciet, tardam concoctionem accelerat; hepaticis, regio morbo & renum vitijs auxiliatur, fastidia discutit, ijs prodest quibus stomachus negotium exhibet, valet contra longam præcordiorum distentionem & inflationes, teretesq; ventris tineas, & remoratos menses: contra Ixiæ venena, quam plurimum potum, & vomitionibus redditum auxiliatur.* Hæc Pedacius Dioscor. Nec refert amarum esse Absinthium, nam

Vini Absinthiaci Vires ex Dioscoride.

Dulcia non meruit, qui non gustauit amara.

Memorat Cælius in Apolog. in Megalensibus ludis victorem magnum præmium sperasse; ei autem è quadrigis dēscendenti Absinthiacum poculum à Prætore propinatū fuisse, quod cum victor inuitus ac inhorrescens sumpsisset, subiunxit Prætor: *Disce fortunæ mores victor, quæ suauibus & iucundis solet*

let ſemper amari quid admiſcere. Sed forſitan ſanitas victori per Abſinthiacum potum honorifice præmio dabatur. Aduerſatur enim Abſinthium pluribus venenis, vtpotè Ixiæ [prout iam modo notauimus] nec nō Cicutę & muris aranei morſibus, & draconi marino, bibiturq́; vtiliſſimè contra fungorum ſtrangulatus, prout Dioſcorides lib. 2. cap. 23. recenſet, quo in loco præterea refert : inſperſum arcis Abſinthium, veſtes ab erodentium iniuria vindicare, culices ex oleo perunctum abigere, & atramentum librarium diluto eius temperatum literas à murium eroſione tueri, qui idem cap. ſequenti Abſinthij ſeriphij paſtu pecora pingueſcere ſcripſit. Et Theophraſtus lib. 9. cap. 18. de hiſtor. plantaa. Pontica pecora pinguiora & pulchriora eius pabuli beneficio reddi notauit, & quidem (vt aliqui volunt) ijs in locis felle carere. Vnde Emblema apud Camerar.

Abſinthium venenis reſiſtit

Pontica pecora fel le carētia

Felle

Felle carent Ponti pecudes absinthia pastæ,
Ferre mala assuetus non male ferre solet.

Nonnulli Absinthium Veneri resiste re ac carnis libidinem domare vel reprimere sunt arbitrati. Vnde Antonius Carchesius de vino Absinthite sic scribit:

Qui cupiunt Veneris communia gaudia nosse,
Hoc fugiant, moneo, fœmina virq; merum.

Deuitandum proinde horum vel suasu, vel dissuasu hoc Vinum illi,
Quicunq; dominæ vir cupit esse suæ.

Mizaldi locus de Absinthio

De Absinthio mira refert Mizaldus in appendice Centuriarum memorabilium, his verbis: *Res memorabilis, infantes antequam duodecim hebdomadas excedant, si interea temporis eorum pedes & manus à balneo succo Absinthij inungantur, & fortitèr infricentur, neque frigore neque æstu, per totam vitam lædi nec molestari possunt. Cæterùm si prædicto modo totum eorum corpus semper à balneo perungatur ac lauetur, neque scabie, lepra, Hispanico morbo nec pediculis, aut similibus incommodis vnquam infestari, (nisi Deus*

eos

os velit punire) res certè admiratione & notatu digna. Insuper hic succus Absinthij utem efficit nitidam, venustam, membra abilia & decora, nec sinit membra intumescere deprimendo & arcendo tumores ne mineant, neque vltra modum eleuentur, si sæpius eminens tumor obliniatur, impedit quò minus membrum & tumor increscat: secretum dignum obseruatione, sanat & vlcera. Hæc Mizaldus.

Alioquin Absinthium ægrè in vsus nfantum traducitur, præsertim si id ntra corpus sumendum foret, vnde ex Quintiliano Medicos puerulis Absinthium quidem obtulisse, sed conãdo vix quidquam vt assumerent processisse colligitur, cum ait,

Nam veluti pueris Absinthia tetra medentes
Cum dare conantur &c.

Et Martialis lib. 9. Epigr. 75. conqueritur de quodam Hippocrate, qui cum mulsum peteret, Absinthiacum poculum è contra porrexit, idque ex Absinthio Santonico in Aquitania nato paratum,

ratum, vnde permutationẽ eam ægrè ferens, inquit:

Santonica medicata dedit mihi pocula virga:
Os hominis mulsum me rogat Hippocrates.
Tam stupidus nunquã, nec tu puto Glauce fuisti,
Chalcea donanti Chrysea qui dederas.

Verùm hæc Absinthij saporem solum, non vtilitatem vel energiam concernunt. Obserua quæ doctissimus Quercetanus de Pilulis phlegmagogis ex Absinthio paratis refert, ait enim eas cruditatibus ventriculi, ac inde oriundis vel morbis, vel symptomatibus, Apoplexiæ, Paralysi, Cephalalgiæ, doloribus arthriticis, neruorum, pectoris ac nutritoriarum partium noxis suppetias ferre. Plurimas vires ac valetudinis commoda clarissimus D. D. Bauhinus Basiliensis Professor laudatissimus, in Aloë Absinthite collocat. Vnde Georg. Pictorius in Botanologia.

Pil: Quercetani phlegmagoga ex Absinthio earũdemq; vires.

Aloe Absinthite.

Constant terribiles Absinthia posse dolores
Pellere citrinos, si bene mansa forent.
Atque iuuant stomachum mira virtute solutũ,
Anginam pellunt, fastidiumq; leuant.

Proinde Absinthium in compositione

tione Pilularum harum minimè prætermittendum fuit, vtpotè ventriculo, iecori, inteſtinis, ac meſenterio ſummam opem laturum, cuius efficaciam, ea quæ hactenus commemorata ſunt, ſatis detexiſſe videntur, nobis interim ad vlteriora tranſeuntibus.

Nunc autem ſeſe nobis offert ſuccus Cichorij ob inſignes eius plantæ dotes meritò celebrandus, vtpotè quã magi ob eximias vtilitates Chreſton & Pancration appellauerunt; ardores hæc ſtomachi reſtinguit, hepati & renibus prodeſt, ſanguinis feruorem & acrimoniam eius temperat, bilem digerit eandemque educit & mortificat. Vnde Poëta *Succus Cichorij.*

Frigida campeſtris minus eſt & amarior hepar
Intyba demulcens bilis utramque timet. *Cichorij facultates*

Ob inſignem enim amaritudinem ſuam meatum choladochum reſerat, & valentèr abſtergendo aluum nonnihil ſubducit, cuius amaritudinem taxaſſe videtur Virgilius in Georgicis, cum ait:

—— —— & amaris Intyba fibris.

Subsiste igitur Cichorium nostræ intentioni seruiturum, & venustatem corpori eam redde, quam tuo vsu prisca sæcula sese consecuta esse sunt gloriata.

Succus Pimpinellæ. Pimpinellæ quoq; succus huic medicamini conficiendo haud immeritò inditus videtur, is enim cruditates cōcoquit, viscera deopilat, pesti, ac infecti aëris iniurijs aduersatur, calculos cōminuit, & abscessibus internis opitulatur. De Pimpinella, quam Pampinulam seu Pampinū minutam ob foliorum similitudinem dixêre, sic scribit Poëta:

Vesicæ lapides si Pimpinella remollit
Ignita est. iecori sana lienq; tibi.

Succus Fumariæ. Et verò Fumariæ succus suis partibus nullatenùs defuturus, adhuc ad medicamenti constitutionem perficiendam desiderabatur, ea enim herba non modò aluum benignè soluit, verum etiam viscera roborat distentosq; eorum villos contrahit: eius vis non modo ad hepar, sed & ad venas dif-

diffunditur, vnde ſanguinem expurgat, & pleriſq; incommodis ex bile aut exuſtis humoribus natis medetur. Valet quoq; aduerſus pſoram, lepram, Elephantiaſim, lichenas, carcinomata, ſcabiem & cutis vitia ex ſanguinis immundi corruptelâ profecta, febres antiquas putridas & à viſcerum infarctu pendentes finit; Icterum pellit, ſtomachum & iecur firmat: oculorum delacrymationibus vtilis eſt, & oculis claritatem conciliat. Atqui ſic Fumariæ chylus cæterorum ſuccorum, (qui ad medicamenti huius compagem hucuſque confluxerunt) ſeriem, amaro quidem, at ſalubri obice clauſit, ſuas quoque opes pharmaco incolumitatem præſtituro collaturus.

Abſoluta nunc ſuccorum ad medicamenti huius conſtitutionem confluentium tractatione, reliquum eſt, vt ad cæterorum liquorum (qui ad prolectandam ſimplicium prædictorum eſſentiam requiruntur) facultates tractãdas accedamus. Expetitur autem pri-

Stillatitius Lupuli liquor.

mò ſtillatitius Lupuli liquor, is plantæ, a qua extillatus fuit, vires ac energias continens, ſanguinem mundificat, vtramque bilem temperat, febribus ac Ictero cōmodus eſt. Vnde Poëta,

Si Lupulū oblectant antra & nemoroſa ſalicta,
Hoc facit ingrato ſit ſatis vt Medico.
Frigidus hinc bilem, calidumq; arcere cruorē
Eſt potis, hinc caida & febris anhela timet.

Dolet Meſuæ, Medicos raro Lupulo vti, cùm tamen medicina multarum ægritudinum & ad plurimas vtilitates præſtandas idonea exiſtat, quod etiam taxaiſſe videtur idem Poëta, inquiens:

Gratia ſi magna eſt illi, tua noxia maior
Eſt Medice, hoc ſanctū qui malè noris olus.

Aqua Betonicæ.

Aſt nūc Betonicæ extillatu. liquor compoſitioni huic ſeſe iungit, omnibus ferè corporis membris familiaris & commodus, à tam nobili planta prolectus, vt eam Antonius Muſa, Augusti Imperatoris Medicus, integro libro quem de ea conſcripſit decorandam eſſe duxerit. Fuit hæc primitùs (vt ex Plin. lib. 35. cap. 8. liquet) Vetonibus Hiſpaniæ populis celebrata, tantis ſanè

doti-

dotibus à DEO ter opt. max. prædita & aucta, vt Italis laudare aliquem volentibus in prouerbium abierit, quando aliquē plus virtutum quàm Betonicā habere dicunt. Certè Dioſcorides lib. 4 cap. 1. Betonicæ magnam vim contra venena, & illata à ſerpente vulnera tribuit, quam ibidem aluum ſubducere, vrinam ciere, comitialibus, inſanis, iecinoroſis lienoſiſq; prodeſſe ſcripſit; quin etiam eandem acidum ructantibus, ſtomachicis, ægrè concoquentibus, ſanguinem excreantibus, hydropicis, tabidis, purulenta reiectātibus ac veſicæ doloribus obnoxijs rectè propinari docuit. Hanc Antonius Muſa iam modò citatus, animas & nocturnas ambulationes à maleficijs & periculis ſecuras reddere, quin etiam ſacra loca & buſta à viſibus metuendis tuta præſtare tradidit, eamq; rem omninò ſacram eſſe dixit. Præterea eius decoctum, prout & herba ipſa veterum & neotericorum teſtimonio medetur ruptis, ab alto deuolutis Icte-

Betonicæ vires ex Dioſcoride.

ricis, à rabiosis animalibus demorsis, lippientibus, anhelosis, renum vitia patientibus, Ischiadicis, Qartanarijs, & id genus alijs: fastidia tollit, & viatores itineris tædio fatigatos mirè recreat, imò etiam domos in quibus sata fuerit, à piaculis immunes esse ex veterum scriptis colligimus. Eximias eius vires Poëta carmine complexus, sic cecinit:

Eximia Betonicæ vires à Poëta descriptæ.

Publica Betonicæ qua nulla operosior herba est
Gloria siccato grata tepore venit.
Cui dolet aut luxu est corpus, cui vulnera mille,
Cui caput infirmum, cui iecur inualidum:
Cui stomachus gelidusúe lien, cui lumina languent,
Quiq; lacessitis dentibus inuigilat.
Cui serpens, rabidusúe canis, vel dira venena
Officiunt, Podagra qui dolet aut Chiragra.
Deniq; cui tumida est vesica & venter obesus,
Cui gelida est febris, cui pituita nocet.
Delectam aprico Geminorum in colle sub ortu
Carpat, & hanc saluus si cupit esse, bibat.

De Betonica itidem sic Georg. Pictorius in Botanologicis.

Betonica immodicum ventris sedare dolorem
Dicitur, à cœna si modò sumpta fuit.
Plinius hanc, inquit, qui secū gesserit herbam,
Illi nec poterunt vlla venena dari.

Boraginis nunc liquor succedit, cuius plantæ flos inter cordiales ab omnibus iam dudum adnumeratus, animi voluptates augere ac hilaritatem adducere creditur, iuxta illud Poëtæ: *Boraginis liquor stil latitiæ.*

Si tibi Buglossa est succi & Borago tepentis,
Lætus eris, siccum nec tibi pectus erit.

Sunt inter auctores nonnulli, qui Boraginem Nepenthes illud pharmacum fuisse arbitrantur, quod Helena Telemacho ad curas excutiendas propinauit, de quo Odyss. 4. Vt vt sit Borago cordi, pectori, pulmonibus, diaphragmati, asperæ arteriæ, ac omnibus circa thoracem sitis, vel in eo contentis partibus admodum familiaris existit. Dioscorid. hanc plantam internis abscessibus vtilem esse voluit, & Gal. 7. simpl. med. Buglossum quod nostra est Borago, vinis iniectum lætitiæ ac hilaritatis causam esse quōdam creditum fuisse scripsit. De qua Planta sub nomine Buglossę comprehensa Georg. Pictor. in Botanolog. sic scribit: *Borago Nepēthes quibusdā*

Lingua Bouis Graio sermone Buglossa vocatur
Hæc choleram rubeam pellere certè solet.
Cardiacum cholerœ quem fecit copia nigræ
Sublevat hæc miris plantula quippe malis.
Humores nocuos pulmonis detrahit hausta,
Vim memorem firmat perdita temporibus.

Sit igitur & nostrum hoc pharmacum hilaritatis, voluptatis & lætitiæ parandæ medijs instructum, quandoquidem & Crocus in Pilulis his subsistit, spiritus in omnem alacritatem pandens, Boragini socius futurus, vt mox infra monstrabimus, vbi ad homogenea medicamenti præsentis tractanda deuenerimus.

Cardui Benedicti aqua stillatitia.

Iam verò Cardui Benedicti gutta stillata nobis obuiam facta, suis quoq; encomijs sese decorari postulat, ea namque sudores potētèr mouet, miasmata, sanguinis inquinamenta, & malignarum febrium fomitem dissipans. Medetur ea Pleuritidi ac costalibus morbis puncturam inferentibus; extrauasatum sanguinem, ne is coalescat aut in grumos abeat, prohibet, ac glomeratum iam extra venas cruorē dissoluit.

pluit. Aduersatur itidem putredinis quibuslibet noxis aut malis ab ea contractis, vnde febres à viscerum infarctu pendentes ac per circuitum cum rigore redeuntes abigit, experimentis rem iam testantibus; venenis resistit ac pesti aduersatur, renum dolores ac ventris tormina mulcet, Iliacos cruciatus placat, surdastris sonoras aures præbet, alui tineas perimit; vlceribus quæ cacoëthe vocantur, opem fert, ac vteri muliebris vitia corrigit & comitiales iuuat. De Carduo hoc Benedicto sic Georg. Pictorius in Botanologia.

Cardui Benedicti facultates.

Cardinam monstrasse ferunt dia numina plantã,
Subleuet vt raptim corpora fessa lue.
Hæc reparat quoniam prostratu certè calorem,
Vim digestiuam nec minus illa iuuat.
Et subito confert illis quos calculus angit,
Prouocat vrinam si minus illa fluit.

Georgius Pictorius in Carmine de Carduo Ben.

A Carduo Benedicto ad Libanotidis seu Rorismarini liquorem digredimur, cuius plantam Franciscus Venetus in Harmonia mundi tom. 7. cap. 27. Hebraicè Ezob, dictam putat, ac vicinitate nominis deceptam posteritatem

Liquor Rorismarini.

tatem Hyſſopum transtuliſſe arbitratur, cum Libanotis (vt ipſe vult) in ſacris legi debeat, vtpotè quem fruticem Iudæi in faſciculos manuales coactum conſpergendis luſtrandisq; hoſtijs immolaticijs accomodare ſint ſoliti: cui opinioni ſubſcribunt Rabbini in ſuis Commentarijs, & Leuinus Lemnius in explicatione ſacrarũ ſtirpium cap. de Libanotide. Tantis pollet viribus, vt vix vlla ex plantis ei ſit æquiparanda, ea enim ſemper virens, plurimis infirmitatibus aduerſatur, præcipuè verò morbo Comitiali ſeu Epileptico, qui dæmoniacus eſſe perhibetur; itéque Paralyſi, Apoplexiæ, Vertigini, Spaſmo, Conuulſionibus neruorum, Podagræ, Arthritidi, Ictero, Quartanæ, Lethargo, Dyſenteriæ, Aſthmati; morbis item cerebri. ventriculi, ac cordis ferè omnibus, præcipuè verò frigidis. Odor fruticis animum reficit, ac ſpiritus depurat & inſtaurat: vſus quoque Rorismarini memoriam collapſam erigit, ac caligantibus oculis auxilia-

Vires Rorismarini

auxiliatur; collutione ex eo facta dentes firmantur, & excessæ glutinãtur gingiuæ, ac facies efficitur nitida: fœda quoq; vlcera eius decocto abluta malum deponunt morem, & sanationi magis obediunt. Additur etiam vtiliter Libanotis capitis lotionibus, & articulorum fomentis: prodest lienosis, cardiacis, iecinorosis, stupidis, veternosis, resolutis, & caduco morbo laborantibus; quin & crematus frutex pestis contagia fugat, atque ædes à vitiosi halitus noxis tutas præstat, etenim venenis Rosmarinus potentèr resistit, oris anhelitum commendat, matricis vitia corrigit, alba vteri profluuia cohibet, ac capitis rheumatismos sistit, conceptum adiuuat, sanitatem tuetur, cordis, neruorum, cerebri ac vniuersi corporis vires auget ac fulcit: canos arcet, mortem differt, ac ætatis procrastinationem tribuit. Phlegma salsum & Melancholiam absumens, viscera sarta tecta ad longæuam vitam diutissimè conseruat. De hoc Poëta:

Dentibus

Dentibus, & gelido capiti, tumidisq; lacertis,
Et ſtomacho ignita eſt Roſmaris aptus ope.

Et Georg. Pictorius.

Vinũ Roſmarinatum.

Phtiſicis antidotum eſt vinũ de Roremarino,
Confortat viſum, cuncta venena fugat.

Penatibus olim coronæ ex Roremarino ſuſpendebantur, vnde Horat. in Carm. 3.

Paruos coronantem marino
Rore deos, fragiliq; myrto.

Numeratur enim inter herbas odoratiores, prout videre eſt apud Ouid. 3. de Arte.

Roſmaris & Laurus nigraq; myrtus olent.

Et 12. Metamorph.

Vt modo rore maris, modo ſi violaue Roſaue
Implicet, interdum candentia lilia geſtet.

Vtvt ſit, cum Libanotidem hanc plantam à thuris odore nomẽ mutuatam Dioſcorides, Galenus, eiusq; ſectatores omnes ac ſinguli adeò commendent, eamq; ipſa experientia ſpecioſo hucuſque encomio per longa iam ſæcula ad modernam ætatem prouexerit, noſtrum quoque Aloedariũ exornaturam meritò ad medicaminis huius

huius præparationem requisiuimus. *Iua artheti ca seu Chamæpithyos aqua extillata.*
Sed & Chamępithys (quam Iuam Artheticam vocant) Podagricis opem atura medicamēto huic accessit, herba articulorum vitijs dicata, cuius fola septem diebus in vino pota regio morbo mederi, & quadraginta diebus ex hydromelite hausta Ischiados sanare scripsit Dioscor. lib. 3. cap. 157. qui eandem peculiariter vrinæ difficultatibus, iecinoris, renum vitijs, ac torminosis prodesse, eiusq; decoctū antidoti loco contra Aconitum apud Heracleam Ponticam bibi ibidē tradidit. Reualescunt eius vsu paralytici, & emortui fœtus eius potu excluduntur, ac continuata illius exhibitione coxendicum tormenta mansuescunt. Vnde liquor huius plantæ nostro quoque medicamini suas vires tradens, Pilulas has subintrauit, Podagricis & artuum dolore vexatis solatio quandoque futurus.

Sequitur nunc aqua Eupatorij, Hepaticis, Ictericis, Lienosis & Cachecti- *Aqua Eupatorii*

cis

cis idonea; febres hæc antiquas & periodicas in malum corporis habitum abituras soluit. Stranguriæ cõfert, sanguinem depurat; Elephantiasin, Psoram, & Lepram anteuertit: insuper & vulneribus ac abscessibus internis opitulatur, ichoresq; in vasis contentos temperat, nostras quoque Pilulas efficaciores redditura.

Aqua Cẽtaurij seu febrifugia. His sese liquoribus sociauit aqua Centaurij, cuius plantam febrifugam, eô quôd febres pellat, maiores nostri dixere, quod quidem nomen coloni, qui eius opem sæpe senserunt, effectu medicaminis edocti adhuc retinendum censuerunt: herba est tantæ amaritudinis, vt eam fel terræ plurimi appellauerint, quomodo eandem nostri quoque Germani **Erdtgallen/** ob plurimas autem virtutes **Tausentguldinkraut** vocare assolent. Descripsit hanc plantam ob insignes facultates quas possidet, integro libro Galenus, quem Papiæ dicauit. Dioscorid. lib. 3. cap. 7. eam, si decocta deuoretur,

tur, bilem, crassosq; humores per aluum exigere, ac ius decocti Ischiadicis conuenientissime infundi, vetera vlcera purgare ac cicatrice claudere, & succum in vellere appositum menses & partus extrahere tradidit. Datur Tertianarijs, & alitèr per intermissiones febrientibus, quorum paroxysmos educta bile soluit; ventris quoque tineas ac lumbricos necat & expellit, cutis infectiones quascunque, vtpotè Lentigines & Alphos, exterit, lienosis, ecinorosis, cachecticis ac felle suffusis familiaris planè & idonea.

Hanc Lucanus inter cætera media pellendis serpentibus ijsq; à castris arcendis, opportunã esse innuit, cum ait.

Vltima castrorum meditatus circuit ignis,
Hic Ebulũ stridet, peregrinaq; Galbana sudant,
Et larix non læta comis, Eoaq; Costus,
Et panacæa potens, & Thessala Centaurea.
Peucedanum sudat flammis, Ericinaq; Taxus
Et larices, fumoq; grauem serpentibus vrunt
Abrotanum, & longè nascentis cornua cerui.

Sic enim mos erat bestias ac venenata alia animalia abigendi. Vnde Maro

Disce & odoratum stabulis accendere Cedrum
Galbaneoq; agitare graues nidore chelydros.

Cerasorũ liquor stillatitius & eius vires

Et nunc tandem stillatitia Cerasorum aqua vitreis organis vi ignis prolecta, vires adhuc potiores medicamento huic datura, liquorum agmen finit, quam in compositionem huius Aloëdarij non sine magna ratione adduximus: quantum enim hęc ipsa in Apoplexia, Paralysi, Epilepsia, ac præcipuis sum̃eq; periculosis cerebri morbis possit, vel vulgus nouit, quãdo plurimi attoniti, ac sine voce facti, eius assumptione sese recolligentes assurgũt, & vocales rursus effecti loquelam recipiunt, sensibus ablatis aut interceptis in pristinum vigorem restitutis; hęc enim, si artificis inter extillandum accedat industria, spiritualis euadit, & perquàm odorata, vnde obstructos cerebri meatus leuat, ac arteriarum infarctus promptè expedit. Cerasa à Cerasunte oppido Ponti à L. Lucullo deuicto Mithridate primitùs in Italiam deuecta & allata fuisse, indeque deno-

Cerasa vnde dicta.

deno-

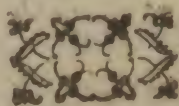
denominationē sumpsisse Athenæus memorat; facit tamen eorum mentionem Diphilus Siphinius arte medica aliquanto post Hippocratem clarus coætaneus fermè Lisymacho, qui Alexandro M. successit. Nec refert Fridericum Dietrici Marchionis cognomento sapientis filium, cum ex venatione lassus in arcem Hirsenstainianā iuxta Albim sitam deuenisset, veneno in Cerasis dato Anno 1291. de vita sublatum, prout Fabr. in Annalibus Missnæ vrbis refert, nam & venenum (vt ille ait) ex auro bibitur: fit enim vt iucundissimarum rerum cupidine illecti non magis decipiamur quàm cum in appetitus nocuos præcipiti affectu ferimur, itaque Princeps fructus amœnitate illectus, nihilq; de toxico subesse ratus, cerasa affatim ingerēs, necem violentam oppetijt. Nostro porrò æuo non tantum Cerasis periculi inest, diligenter enim priusquam manduntur, aquâ eis sæpius affusâ elui consueuerunt; hoc autem difficultatis Cera-

ſorum comeſtoribus obuerſatur, quod non niſi ab æqualis ſortis hominibus, ſtatu ac conditione paribus, ſine vel moleſtia, vel grauamine aliquo vorari queant. Cauſam huius rei Metricus quidam eleganter ac perſpicuè ſic expreſſit:

Adagium vulgi de Ceraſis carmine expreſſum

Cum domino Ceraſū res eſt mala mandere ſeruũ,
Tollit matura, tibi proijcit omnia dura:
Conſumptis illis cupiet iactare lapillis.

Sed hæc de Ceraſis, ſufficiat nobis Ceraſorum liquorem inſignibus viribus ad cerebri & cordis noxas arcendas dotatum eſſe, quem proinde in compoſitione huius Aloëdarij minimè omittendum cenſuimus, Capiti huic ſuccorum liquorumq; energias ac virtutes ſat fusè explicanti, nunc tandem finem imponentes, ad vlteriorem medicaminis examinationem iam modo progreſſum facturi.

Caput

Caput duodecimum.

DE RATIONE COMPOSITIONIS HVIVS ALOEDARII, DEQVE PROPORTIONE ponderum in medicamentis pharmacum hoc conſtituentibus obſeruatâ, &c.

CVM medicamentum hoc denominationem ſuam à Maro & Coſto ortitum ſit, mirabitur fortaſſe quispiam nominis ab his duobus ſimplicibus deprompti cauſam, cùm aliàs vnumquodq; medicamẽtum à baſi, quę hoc in loco Aloës eſt, ac maiore ſui copiâ pharmacum cõſtituit, Marum verò & Coſtus lõgè minori, imò ferè minimo ſui pondere hîc ſubſiſtant, tanam non habuiſſe; ſed mirari deſinet, vbi in plurimis veterum compoſitionibus idipſum perſæpè factum obſeruauerit, nos autem hunc pharmaco huic titulum cùm ob horum duorum ſimplicium raritatem ac excellẽtiam, *De ratione nominis huius Aloëdarij*

tum etiam ad aliorum Aloëticorum differentiam præfecimus, vt à cæteris quæ ex Aloë parari ſolent medicinis faciliùs diſcerneretur, & prædictorum medicamentotum, Mari nimirum ac Coſti, claritate niteſceret.

Propertio cæterorũ medicamentorũ in reſpectu Aloës.

Eſt autem Pilularum harum primaria nihilominus baſis Aloë, cuius vncias tres adſcripſimus, in ſingulas vncias ſcrupulum vnũ Mari, tantundemque Croci, Agarici verò, Coſti & Myrrhæ ſingulorum drachmã dimidiam adiungentes. Nunc autem Aloës vncia quælibet drachmam Ammoniacæ guttæ capit, Rhabarbari verò drachmas binas, Agallochi quoque ſcrupulum dimidium, atque ſic compoſitio trinâ ſemper obſeruatione aſſurgit; inſunt enim eidem tres Aloës vnciæ, tres ſcrupuli Mari totidemque Croci, tres dimidiæ drachmæ Agarici, itemq; Coſti, ac tantundem Myrrhæ, tres porrò drachmæ Ammoniaci, & duplicato pondere ter bina

In Aloëdario hoc trenus ſemper numerus abſq; tamen ſuperſtitione, ſed nõ ſine artificio obſeruatus.

Rhabarbari drachmę,insuperque tres dimidij Agallochi ſcrupuli, ex quibus medicamentum conſtituitur, ac numero ſic trino ſemper ſubſiſtit, etenim ingredientium nouem ſunt numero, quę terno numero ter repetito reſpõdent. Cùm itaq; omnia numero pondere aut menſurâ conſtare Philoſophus dicat, decorum eſſe duximus nõ ſine certa quadam proportione quælibet absque ponderis cenſura indiſcriminatim congerere,& in maſſam quaſi informem compaginare, ſed numeri ac ponderis obſeruatione pharmacum aſtruere numero ipſi non Pythagoricorum more quidquam per ſe tribuentes, ſed doſis proportionatæ rationem inde depromentes, vt tot ſint Mari ſcrupuli quot Aloës vnciæ, itemque tot Ammoniaci drachmæ quot Aloës vnciæ, ac ſic dę cæteris: ſic enim formoſa aſſurgit compoſitio, quæ ordine ſuo contexta in cõmunem vſum cedere poſſit.

Numero ac pondere medicamen-

torum Aloëdarium hoc constituentium sic sese habente, facile ex ijs, quæ in prçcedentibus Capitibus fusè satis de singulis dicta sunt, colligere est, quçnam energia ex combinatione eorundem resultet: licet enim omnia in vniuersi corporis subsidium ac conseruationem simul conspirent, habet tamen vnaquæque corporis pars peculiare quidpiã in sui cõmodum ac tutelam directum: hinc Marum cerebro ac capiti deseruit, cordi & spiritibus vitalibus Crocus, prout Agallochum animalibus; Costus debetur ventriculo & intestinis, Rhabarbarum iecori ac renibus, Agaricus pulmoni ac ytero, Am̃oniacum lieni & diaphragmati; Aloë succos ac humores depurat & conseruat, Myrrha verò solidas partes fulcit, opus enim fuerat vt (cùm Hippocrates corpus nostrum continentium contentorum & impetum facientium, hoc est, partium solidarum, humorum ac spirituum ambitu contineri scripserit) quodlibet horum

Singulorũ simpliciũ in Aloedario hoc contentorũ ad præcipuas corporis partes dispositio analoga.

pecu-

eculiari ac ſibi appropriato medica-
une fulciretur; vnde ſpiritus ſeruat,
epurat & augent Crocus & Agallo-
hum; humoribus à putredine ac cor-
uptelâ vindicandis Rhabarbarum,
garicus & Aloë deſeruiunt, partibus
erò ſolidis Myrrha (vt diximus) prout
iſceribus alijs Marum, Coſtus & Am-
oniacum auxilio eſt, vt ſic vniuerſa
otius corporis œconomia, omnesq;
ius partes à noxis ingruentibus tutatę
c in ſecuram præcautionem munitæ
xiſtant.

Sed & aliud adhuc ſuper eſt notatu
igniſſimum, inter nouem hæc ſim-
licia ſeu (vt vocant) ingredientia, ex
uibus Aloëdarium hoc componitur,
ullum eſſe vnius generis, ſed ex di-
erſis claſſibus ſingula prodijſſe; Ma-
um enim herba eſt, Coſtus aroma,
Crocus flos, Myrrha lacryma, Ammo-
iacum gummi, Rhabarbarum radix,
Aloë ſuccus, Agaricus fungus, Agallo-
hum lignum. Itaque ex omni ferè
enſu vegetabilium medicina excel-
lentiſſi-

Nouem medicamina Aloëdarium hoc cōſtituentia, à nouem diuerſis claſſibus petita.

lentissima quæque collegit, quæ in cō-
positionem huius pharmaci cōferre:
si enim inter ligna quæ in medicum v-
sum cooptantur, optimum quæris,
Agallochum (quod & lignum paradi-
si vocari consueuit) reperies; sin lacry-
mam expetis, quæ quęso Myrrhâ præ-
stantior? Aroma desideras? Costum
habes legitimum, omnium ferè aro-
matum saporem, odorem ac vires ha-
bentem. Quod si de flore circumspi-
cis? nullus Crocū superabit; nec Ma-
rum inter herbas postrema erit plan-
tula quantumuis pumila, virtute tamē
cæterarum herbarum vix vlli cedens.
Sic inter radices Rhabarbarum pri-
mas tenet, prout Aloë inter succos; nec
verò inter gummata, quæ intra corpus
assumi consueuerunt, infimam sedem
tenebit, imò supremā occupabit Am-
moniacum; & ipse quidem Agaricus
fungorum quasi rex quidam, sese nul-
latenus à sui generis assec lis superari ac
posthaberi permittet, ita vt nulli loco
sit cessurus.

Hæ

Hæc itaque eſt Aloëdarij huius Ma-
ocoſtini præparatio, his limitibus cir-
umſcripta, & in hanc formam effigia-
a, quam ſi candidè penſitaueris, non
rtificioſam modò compoſitionis ra-
ione, ſed & vſus emolumento vtilem
lanè futuram comperies, nec conſi-
eratione aut contemplatione carens
nedicamentum habebis, ſi ea quę hoc
apite indigitauimus, ritè perpende-
is. Etenim Nobiliſſima hæc DODRA
x nouem ſimplicibus ad ſui conſtitu-
ionem requiſitis ter trino tam præ-
tantium pharmacorum numero ſub-
ſiſtit, trina quoque ac mutua eorun-
dem inter ſe combinatione aſtructa.
Nec miretur quispiam nos Aloedario
huic Dodræ nomen accomodaſſe, eſt
enim id peruetuſtum vocabulum à
Dodrante nouem vncijs cõſtante, cui
ad conficiendum aſſem quadrans de-
eſſet, profectum, eratq; Dodra priſcis
potionis quædam ſpecies, quæ ex no-
uem rebus componebatur. Conſtabat
enim iure, aqua, vino, Sale, oleo, pane,
melle,

DODRA.

Dodra à Dodrante dicta ex nouem rebus prout Aloedarium ex nouem ſimplicibus olim componebatur.

melle, pipere & herba, qua de re vid[e]
Auſonium.

Ne igitur ſine ratione vel ponderis vel numeri hæc ipſa confluxiſſe exiſtimes, ſunt ea hac acie inſtructa & in debellandos atrociſſimos morbos, ac mortem diutius profligandam, vel à finibus ſanitatis longius arcendam adducta, quæ quidem partibus ſuis vt cuncta, ſic ſingula quoque ſatisfactura deprehendes, adiuuante præſertim Domino DEO, auxiliorum omnium præſide, ex cuius theſauris hęc ipſa donaria jn emolumẽtum generis humani profluxiſſe meritò, cum gratiarum actione (ſi non condigna, ſaltem pro tenuitatis noſtræ modulo, impari) fideliter agnoſcimus, cui honor virtus & gratiarum actio in infinita ſæculorum ſæcula.

Caput

Caput XIII.

DE VIRIBVS ALOE-DARII MAROCOSTINI, DEQVE EIVS VARIIS DOTIBVS facultatibusq́; ; ac quibus id cōmodè exhiberi vel poſſit, vel debeat.

LABORIS noſtri, ſeu potius fœnoris exindè profecti rationem redditur, priuata commoda publicæ vtilitati poſtponenda cenſuimus, cum præſertim id ſtudium præ cæteris ſuſcipiendum ſuaſerit Lucilius, quod laudem ſimul ferret, ſimulq́; fructum poſt ſe relinqueret. Itaque priſcorum Medicorum, eorundemq́; celeberrimorum veſtigia ſecuti, ſi non aſſecuti ſumus, quod optauimus, ſecutos tamē nos eſſe videbis, docte lector, quos ſectari nos decuit, & hucuſque conſectari expediuit, quæ lubentèr cæterorum iudicijs cenſenda relinquimus, qui ſi nos in tanta Medicæ materiæ amplitudi-

tudine, ſub difficili iudicio aliquanti ſper in aſtruendo hoc Aloëdario hallucinatos obſeruauerint, noſtræ id tenuitati vt adſcribant, rogantes; vagi ſunt enim hominum fines, & mortalium ſemitæ diuerſę, quorum erroribus tantò magis condolendum, quanto magis quiſq; & doceri, & moneri paratus eſt. Decuit autem, imò honeſtatis ratio vrſit, atq; hoc à nobis extorſit, vt in ijs perſeueraremus, in quibus iam diu exercitati nonnihil conſeneſcere incepimus, pulchrè hos ex æuo diſcedere arbitrati, qui (vt cuncti cenſent) alios probos, doctos, ac ſolertes, ſi non aſſequuntur, ſaltem conſequi nituntur. Proinde Medicamentum hoc polychreſton in Reip. vſum ac vtilitatem luci dandum eſſe meritò rati ſumus, vt quæ nos priorum inuentis addidimus, poſteri noſtris his laborimus, ſi vt excolantur digni viſi fuerint, ſua quoque ſtudia ſubiungentes amplificent.

De viribus autem hujus Aloëdarij eius-

...usdemque virtutibus verba facturi,
...æsupponere ac reassumere oportet
..., quæ in præcedentibus Capitibus,
...m singula simplicia ad pharmaci
...uius structuram requisita examinare
...us, tradita sunt, ex ijs enim facilè erit
...el Tyroni Medico colligere, quasnã
...otes medicamentum ex confluxu
...m selectorum simplicium sit sortitũ,
...ó q; magis si rationem ac modum hoc
...sum parandi diligenter perpenderit.

Cum autem à primis qualitatibus ...eritò sit inchoandum, Aloëdarium ...occe moderatè calefacere & desic-...are dicimus, adeò vt nulla exindè sup-...alefactio præsertim in his oris haud ...deò feruidis, sed ad Septentrionem ...eclinantibus sit metuenda. Quod si ...ragmatici ferè omnes tam crebri ...unt, vel liberi aut liberales in exhiben-...da Hiera picra Galeni, quomodo A-...oëdarij huius calorificam vim formi-...dare queant, non video? ea enim ex ...meris constat calefacientibus, quorũ ...tamen vis nullatenùs per aliquorum frigido-

Aloëdarium hoc temperatum est.

Hiera picra, calidior aut æqua calida, quam medicamentum Marocostinum.

frigidorũ admixtionem repressa persistit, ita vt ne Aloe quidem lota, aut Rosaceo succo perfusa, vel aliter temperata, sed penitùs non lota in Hieræ compositionem assumatur, cui cætera calida, vtpotè Cinamomum, Asarum, Spica, Crocus, Xylobalsamum & Mastix iunguntur. Vnde si Aloedarium Marocostinum examines, vix vlla calidiora his ipsis es reperturus, Marum enim Spicam æquat, Costus Cinamomo æquiparatur, nec Rhabarbarum quod Pilulas Marocostinas ingreditur, Asaro calidius est; Aloe, Crocus, & Xylobalsamum eadem sunt cum his quæ Aloedarium nostrum subintrant, Ammoniacum licet quidem calidius sit ipsa Mastiche, attamen excessu quodam graui haudquaquã est adeò feruidum, vt non admixtione frigidorum ad moderatam temperiem reduci possit Idem de Hiera Lamponis Pelusiotæ (ex qua Pilulæ Alæphanginæ quibusdam recto Medicorum suasu, quotidiano ferè vsu familiares

Pil: Marocostinar. cum Alaphanginis cõparatio

lares factæ originem traxiſſe vidētur) entiendum, vt quæ multo plura cale-acientia præter aliqua eorum, quæ dieram Galeni conſtituunt recipiant Calamum nempe Aromaticum, Nu-cem moſchatam, Macem, Cardamo-num, Caryophyllos, Squinantum, Carpobalſamum, & ſimilia, nullorum rigidorum (exceptis Roſis) acceſſio-ne temperata, cuius tamen medica-menti vtilis ſemper vſus ac tutus vix vl-lum calore aliquo ſuccendiſſe obſer-uatum fuit, licet crebri creberrimè ijs Pilulis, ſi tamen citra febrem poſiti ſint, vtantur.

Tu nunc candide Lector obſerua, penſa, trutina, examina ac iudica, v-trum in Aloedario Marocoſtino ſin-gula calida non ſint refrigerātibus tan-tiſpèr temperata, vt quibuslibet qua-rumcunque complexionum cōditio-nibus, paucis (quæ infra dicentur) ex-ceptis exhiberi tutò poſſint, ac cum ſecuritate præſtari queant. Etenim Ammoniacum aceto Scillitico, Myr-

rha verò aceto Rutaceo omnium primò diluitur, & licet hi liquores infusorum sibi simplicium naturã induisse merito sint credendi, eos tamen ab incidentis, attenuantis, penetrantis, & refrigerantis aceti natura penitùs discessisse vel desciuisse minimè credendum, cum præsertim acetum diuersarum sit partium, de cuius qualitatibus alio loco differendum erit: vtpotè quod arctat & simul penetrat, cohibet & expellit, retrahit & sudores mouet, laxat & astringit, prout diuersa ac varia occasionis aut subiecti conditio obtigerit.

Frigida calidorũ feruorem temperãtia.

Nunc verò Aloë in Mucharo Rosatum & succo Limonum diluitur, quo artificio Aloë iam dicta sic temperata compositionem ingreditur, vt supra Aloës Rosatæ apparatum correcta meritò videri debeat. Si Rhabarbarum exquiris? infunditur id leuitèr priùs aquâ Cinamomi ne obstructiones pariat irroratum, in succo Cichorij ac Fumariæ, Costus verò Crocus & Lignum

gnum Aloës vnà cum Maro in aq. Rosarum odoratissima, & succo Citri prius distemperantur ac madesiunt, antequam pharmaco indantur. Vide nunc, vtrum medicamẽ hoc non tam ex frigidis quàm calidis simplicibus compositũ existat? Quis igitur Aloëdarij huius feruorem metuat aut formidet, cùm id vel Galeni Hierâ artis ope temperatius euaserit?

Valet autem Medicamentum hoc ad omnia ac vniuersi corporis humani damna & noxas à putrefactione depẽdentes, vel à putredine & humorum corruptione oriri solitas, vt exindè mortale hoc nostrum & caducum animæ immortalis habitaculum, ex eius vsu crebriore ad immortalitatẽ quasi quandam qualis vel quanta in hoc sæculo obtineri, vel præstari potest, aspirare queat, quomodo Ruffus & Auicenna corpora ab interitu & ægritudinibus, præcipuè verò ab Epidemicis morbis ipsáq; peste diutius tutati sunt. Præcauebit igitur Aloëdarium hoc fe-

Medicamentum Marocostinum ab interitu & corruptione præseruat.

bres putridas, periculosas, pestilente[s] petechialesque, itemq; prolixas alia[s] quotidianas, continuas, antequam in paroxysmos exarserint, exceptâ cau[]sonide, ac ardentibus alijs à nuda fer[è] qualitate ab Ephemeris vel bibios[is] humoris, aut exusti alicuius succi in visceribus feruescentis æstuatione di[]ductis, aut in Hecticas degeneranti[]bus; his enim Aloetica, imò & Scam[]moniata vel Diagrydiata (quibus ta[]men plurimi audactèr, sed præter ra[]tionem quandoque vtuntur) tuta non sunt. Vndè ne nos quidem acutè febri[]entibus Aloedarij huius securũ vsum præstamus, prout & crasibus valdè sic[]cis ac biliosis sub aurâ potissimùm ca[]lidiore degentib[us] idipsũ dissuademus.

Aloedarium Marocostinum morbos plurimos anteuertit.

Præstat autem maximoperè Medi[]camentum hoc prophylactica ratione morbos fermè quosuis præcauendo, vndè catarrhos frigidiore vel causâ, vel materiâ constantes, aut ex consi[]mili intemperie oriundos cum desic[]cat, tum verò deriuatione facta educit,

imò

mò hos ipſos temperat, & concoquit fomitem eorum ſubtrahens, hinc defluxionibus ad oculos, aures, fauces, aſperam arteriam, columellam, pectus & pulmones deciduis opitulatur. Cōducit proindè aſthmati & Orthopnœæ, ac recta ceruice ſpirantes adiuuat, phlegma pulmonibus illiſum incîdit, attenuat, reſoluit & expurgat, grauem anhelitum expedit, ac raucas vociferationes craſſæ pituitæ tranſitu factas demulcet. Purgat & œſophagum crudis humoribus repletum, & cardiaco morbo ab ore ventriculi dependenti medetur, coctionē porrò ipſam firmat ac fulcit, eamq; perfectā præſtat, & cōſumatam edit, ciborum in ventriculo corruptionem prohibens.

Eſt autem eum in finem excogitatum hoc Aloedarium, vt gentibus ad Septentrionem præcipuè ſitis multo perſępè, cibo ac potu quoque copioſo, ne dicam ſuperfluo ſeſe onerantibus conduceret, ea enim eſt medicaminis intentio, ne cumulatę cruditates mor-

Aloedarium Marcostinum Septentrionalibus populis apprimè conducit.

bos pariant, ac ventrem ab oppressu humorũ superuacaneorũ vindicent.

Colicis autem apprimè prodest, ac strictam resoluit aluum, vnà cum communi excretione noxios quoque succos, eosq; superfluos extergens, ac tractum intestinorum emundans. Quinetiam renum calculos atterit & sabulũ eorum eluit, mucores in ijs contentos, & in saxeam coalescentiam abituros distringens & elidens. Cui coctio ventriculi infirma est, cui ructus acidi molestiam ferunt, si cui fastidium cibi extra calidam causam obrepit, aut cui stomachus tumet, aut cui anima fœtens oris graueolentiam inuehit, vel hypochondria tensa difficultatem pariunt, hoc ad remedium confugiat. In venis mesaraicis nullà persistet obstructio, non infestabit Icterus aut scirrhus quisquam lienis vel hepatis; exulabit cachexia, & malus corporis habitus in meliorem statum reponetur. Podagræ verò fomes indies eius vsu subtrahitur, & Arthritidis causæ succiduntur.

Aloëdarij Marocostini vires peculiares.

ur. Quod ſi cephalicæ quædam no-
æ à ſtomacho prodeuntes periculum
ninantur, medicamentum hoc opi-
ulatur, Vertigini nempè, Scotomiæ,
urium tinnitui, Epilepſiæ, Conuul-
ionibus, Tetano, Apoplexiæ, Para-
yſi, oculorum obfuſcationibus & ſi-
milibus, quos omnes affectus lenit, ac
andem cõtinuato vſu abolet, tantum
ſemper virium reponens, quantum in-
firmitatis detraxit.

Et vero Medicamentum hoc exi- *Aloedari um Vermes necat*
mias ac celebres in interaneorum ani-
malibus necandis & eijciendis vires
ſortitum, Lumbricos, Aſcarides, ver-
mes ac ventris tineas ex putridis hu-
moribus naſci ſolitas illicò perimit, ea-
rundem fomitem, ſeu putrem pitui-
tam cum aduſtâ perſæpè aut vitellinâ
bile permixtam, ex qua generari, vel in
ea ſtabulari conſueuerunt, ſimul eua-
cuans. Prodeſt præterea Iſchiadicis ac
coxendicum dolore vexatis, & quibus
femora torpent, & genua à neruorum
nimiâ humiditate luxatorum infirmi-

tate vacillant. Opitulatur etiam veſicæ perfrigeratæ, aut quæ mucoſitates imbibit, aut phlegmate oppleta fatiſcit. Vtero autem frigido & humido apprimè benefacit, fœdam eius illuuiem expurgans, vndè mulierum ducit lochia, & albos menſes ſeu matricis rheumatiſmum abolet, obſtructiones & flatus ijs in locis contentos, ac ſuffocationes exindè prodeuntes aufert, nec non partium illarum vires & firmamenta reponit.

Quibus in caſibus ab Aloedario hoc abſtinendũ. Dicendum nunc autem docendũq́; quibus in caſibus vitari hoc Aloedariũ debeat, ne Empirico quodam modo in eius laude verſati fuiſſe, & ad omnes omninò affectus promiſcuè id cõmendaſſe ac extuliſſe videamur. Vitare autem iubemus hoc pharmacum omnes grauidas, ijs enim tutum id non eſt, prout nec ijs qui Dyſenteriâ, aut Diarrhœâ aliquâ acri aut bilioſâ, vel hæmorrhoidibus nimium præſertim fluentibus tentati iam ante partes eas, per quas his fluxionibus tranſitus eſt, offen-

offenſas habent hoc ipſum commodat, imò noxam adauget. Nec verò hæmorrhagijs quibuscunq; à quacunque causâ aut loco profectis confert, Crocus enim cum humores fundat, ſanguinem magis fluidum reddit, vndè cruentis manationibus nullatenùs adhibendus, vel exhibendus. Nocet quoque Pleuriticis, Phthiſicis, acutè febrientibus, Hecticis, emaciatis, ac conſumptis, verùm Febres ſtomachales ex intermiſſione redeuntes à pituitâ præſertim putri ſubortæ eius vſum ferunt. Cauendum tamen ab hoc medicamine in quibuscunque viſcerum inflammationibus, & ſi quid ex vomica aut Apoſtemate partis alicuius nobiliorib⁹ vlceroſum eſt, eius exhibitio prętermittenda, ſicut etiam mulieres abundè menſtruatæ ab eius vſu arcendæ. His & conſimilibus caſibus exceptis, cæteroquin tuta erit eius vſurpatio, nam & bimuli ferè infantes, ipſiq; ſenes decrepiti his Pilulis ſecurè ſua pro conditione vti queunt, Aloë vnà

Aloedari um viſcerum inflammationibus aduersũ.

cum cæteris concomitantibus adeò correctâ, vt nullam vnquam corpori noxam inuehere, plurimum autem emolumenti vtilitatisq; eidem præstare valeat: qua de causa audactèr ac fidentèr huius medicamenti extra casus supradictos assumptionem quilibet inire poterit, quod vt sapiat & conducat optamus; cùm autem id ob amaritudinem gustui sapidum futurum sperari non possit, vt quod sapor negat, vtilitas secutura restituat ac reponat precamur.

Caput XIV.

DE DOSI, ET VSV HVIVS ALOEDARII MAROCOSTINI, &c.

MEdicamentorum quorumlibet effectum non in vi solâ ipsius pharmaci, sed potiùs in dextro eius vsu consistere cuncti Medicinam facientes norunt, cùm Herophilus medicamenta manus deorum esse si rectè adhi-

adhibeantur, & nihil esse si sinistrè vsurpentur dudum scripserit. In Aloedarij autem huius vel assumptione, vel exhibitione, tametsi nulla singularis cura aut cautio sit adhibenda, vtpotè quod securum magisq; ad corporis cōseruationem ac sanitatis tutelam humorumq; depuratione͂, quàm ad succorum expurgatione͂, aut eorundem commotionem ac eductionem sit institutum medicamentum, obseruatu tamen dignum est, corpora humana, licet specie eadem existant, indiuidui tamen ratione longè à se inuicem distare ac differre. Necessarium proindè

Quidnam & cur, cui, Quoties, vbi & quo tempore, Quantum & quo modo

præter cæteras extrinsecas & concomitantes circumstantias cuiquam exhibeas diligentèr perpendere.

Qvidnam per medicamentũ hoc, & Cvr idipsum exhibeatur, totus libellus hucusque fusè satis explicauit,

Aloëda-

Aloëdarium nimirum Marocostinum seu medicamentum ex Aloë, Maro, & Costo, quæ basis vicem gerunt, confectum, ac singulari artificio ideò astructum & constitutum, vt id corpora nostra in fatalem ac perennem nascendi pereundiq; gyrum abeuntia, ab interitu, corruptelâ, aut putredine vindicaret, ideoq; morbos qui vel à cruditatibus, aut succorum corruptione vel putrescentiâ nasci vt plurimum consueuerunt, præcaueret, sicque vitam nostram ægritudines quam plurimas precauendo in longam diem optatâ incolumitate perfusam differret.

CVI verò pharmacum vel hoc, vel aliud porrigas, aduerte; aliud enim est seni, aliud iuueni, aliud obeso, aliud gracili, aliud crudo, aliud firmam coctionem & perfectam edenti, aliud valido ac forti, aliud imbecilliori medicamentum obtulisse. Admonitus autem per ea, quæ Cap. præcedenti attigimus, abstinebis ab hoc Aloedario in grauidis, acutè febrientibus, inter-

nos

nos abſceſſus patientibus, Dyſenteriâ, Diarrhœâ bibioſa, aut fluxu aliquo liquefactiuo vel ſyntecticotentatis, prout & in Hecticis, Phthiſicis, aut alitèr emaciatis, vel à longo morbo conſumptis, ſicut etiam in hæmorrhoidibus nimium fluentibus, aut menſibus largiùs quàm par eſt prodeuntibus, prout & in omni hęmorrhagia, quæ ex ſanguinis vel copiâ, vel acrimoniâ originem duxit, ab eius vſu cauebis. Dabis id cæteroquin ſecurè tam iuueni quàm ſeni, tam viro quàm fæminæ, tam adulto quàm iam dum adoleſcenti, habita ſemper victus conſueti, conditionis, ſtatus, morborum prægreſſorum, ſi qui præceſſerint, ætatis, complexionis ſeu temperamenti, ac virium ratione, vbi quoque, in quos morbos corpus hoc vel illud pronum ſit, curioſè ſimul ac ſtudioſè perquires & notabis, vt ex hac occaſione medicamentum huic vel illi parti accommodare & analogum reddere queas, prout ſequenti Cap. traditurí ſumus. Sic etiam penſa-

Aloedarium medicamētum ſecurum.

pensabis, pro temperamenti cuiusque personæ qualitate, ac gradu, vel frigoris, vel caloris Aloedarium, quod alioquin ferè temperatũ est, modò cum frigidioribus, modò cum calidioribus exhibendum, id quod te sequens instructio paradigmatis loco posita docebit, gracili & macilẽto minus quàm crasso & obeso de hoc porrigendo; desiccat enim medicamentum, & vegetis corporibus succorum superfluam copiam cõgregantibus, aut possidentibus magis quàm gracilibus & exsuccis conducit, prout & frigidioribus magis quàm calidioribus, ac ætate prouectis magis quàm vel senibus, vel iuuenibus cõuenit, licet tutum alioquin omnibus naturis ac ætatibus (exceptis casibus suprà commemoratis) medicamen existat.

QVOTIES id autem præbeas attende, multis enim semel in hebdomade pharmacum hoc sumpsisse sufficit; quibusdam bis id vsurpare cõmodat; sunt qui quotidiano ferè vsui eius, aut consi-

consimilis medicamenti, minori tamen dosi assumpti iam dudum assueuerint, securam enim planè & innoxiam operationem edit, coctionẽ firmando, humores á putredine tutando, ventriculum confortando, aluum apertam & lubricam seu reclusam tenendo, flatus carminando & discutiendo, nec vllam succorum superfluorum saburram, corpori noxam, grauamen ac periculum laturam (cuius aggregationem coaceruationemque sæpius assumptum elidit) circa viscera tolerando, quorum aggregatio crebro Aloedarij huius vsu præcisa, fomitem cæteris morbis periculosioribus præstare postmodùm nequit, quę alioquin lethalibus persæpè futuris affectibus copiam subministrasset. Sub infecti porrò aëris statu ac Pestis grassantis calamitatibus quotidie ex Aloedario hoc partem aliquam sumendam suademus, nam & Ruffus medicaminis sui (à quo hoc ipsum deductum ac deriuatum est) ex Aloë, Ammoniaco &

Myrrha

Myrrha parati quotidianam ſumptio-nem fabæ magnitudine commenda-uit, de qua ita ſcripſiſſe legitur: *Haud ſcio an ſit quis qui ex hoc potu non à Peſte immunis ac ſuperior euaſerit.*

VBI ET QVO TEMPORE phar-macum hoc porrigendum ſit, tu quo-que conſidera, parcius enim in locis calidioribus vtpotè Italia & Hiſpania, ac rarius eo vtendum, niſi fructuum aut olerum alioquin humidorum co-pioſus paſtus noxam aut cruditatẽ in-uexerit, aut æger ipſe ſui natura ſit pi-tuitoſior. Miraberis autẽ fortaſsè nos tam ſtudioſè de medicamento propè ad mediocrem craſim accedente eſſe ſollicitos, cum nonnulli illarum ora-rum ac ditionum Medici, multò cali-dioribus ſiccioribusq́; , vtpotè Diagry-diatis, Scam̃oniatis, Turbethicis imò & Colocynthiacis ac Helleboratis me-dicamentis vti non vereantur, vt ſine ferè conſcientia quandoque medica, paulò liberius in eorum exhibitione verſari audeant, ac ea audactèr porri-gere

Diagrydiata calidiora ſunt quàm Aloedariũ Marocoſtinum.

gere ſint hactenus obſeruati. Cum autem circumſpectum Medicum deceat omnia ac ſingula examinare & ad trutinam ſeu æquilibrium reducere, modeſtiæ noſtræ fuerit medicamentum hoc, quod magnatibus & Principibus hucuſque placuit, aliquo indebiti vel irriti vſus contaminatione diffamare, in cuius ope ac ſalutari effectu annuente domino Deo cum Generoſi & Illuſtres, tum etiam vulgares & plebei magna admiratione parto ſibi auxilio ſubſtitêre.

In noſtris porrò regionibus, in quibus edax bibacitas, & bibula regnat voracitas ſub aura vel temperatiore, vel ad frigidum plus magis adſpirante ſecurus, opportunus imò & neceſſarius eſt vel huius, vel conſimilis medicamenti vſus, quod quidem etſi cum Aloedario noſtro idem non ſit, viribus tamen & facultate huic æquipollere valeat. Conducit porrò plurimum Aloedarium iſtud gentibus ad Septentrionem declinantibus, Thuringis ni-

Gentes huic Aloedario aptæ.

mirum, Misnensibus, Saxonibus, VVestphalis, Belgis, Hassiam, Pomeraniam ac Brandeburgicos tractus habitantibus, itemq; Danis, Scotis & similibus gentibus, quæ multo sæpè ceruisiæ potu (quo quotidiè frugalitèr ac pro diæta sibi consueta vtuntur) sese onerant, ac pingui ferinâ, aut suillâ ventrem saginant, his enim ne obstructiones viscerum graues incurrãt, crudam tenuemq; materiam ex præmanso cibo, vel assumpto crasso ceruisiæ potu singulâ assumptione Aloëdarium hoc aut subtrahit, aut exiccat, vel emẽdat, ad minimum verò ne id, quod in plicis ventriculi ex his hæsit, in corruptelam abeat, præcauet. Conuenit autem Aloëdario hoc hyeme crebriùs & largiùs quàm æstate frui, nam licet Hippoc. ventres hyeme ac vere natura calidissimos esse dixerit, vt proindè firmiorem coctionem, ac fæliciorem cibi confectionem edere posse sint credendi, quia tamen liquores æstate fusi faciliùs incalescunt, in id quoque
Medici

Medici ac Medicinæ intentio & animaduerſio planè dirigenda, quantũ-
is comodè quolibet anni tempore hoc Aloëdario (verùm vno quàm altero fœliciùs) uti queas.

QVANTVM porrò Aloëdarij huius pro vice ſeu Doſi vnâ exhiberi vel poſſit, vel debeat, ſtatuere difficile omninò eſt ac dubium, cùm pro diuerſitate perſonarum affectus ſeu morbi, & virium Doſis ſit varianda. Quoniam verò medicamentum hoc ſecurum, nullis expreſsè purgationibus deſtinatũ, ſed primis ſolummodo vijs extergendis ac leuandis earum obſtructionibus accomodatum absq; periculo ingeritur, ideò ſi quis duplam eius doſin deuorauerit, nihil indè metus verẽdum. Nobis enim praxin multifariam facientibus obſeruare licuit, vnam ex hoc Aloëdario pilulam, eamq; ſolam duo tantummodo grana ponderantem (ſiquidem medicamentum ex arte paratum fuerit) in vna eademq; perſona tantundem effeciſſe, quantum dimi- *Doſis medicamenti Marocoſtini.*

dius ſcrupulus qui cōmunis fermè do-
ſis eſſe ſolet, aliàs præſtauerat. Nota-
tum etiam à nobis perſæpè, imò com-
pertum fuit; Aloëdarium hoc pro cō-
ditione victus ac ſubiecti diſpoſitione
modò plus, modò minus permouere,
imò ſæpiſſimè ne aluum quidē vel pa-
rumpèr tentare, imò exactis quando-
que propemodum quadraginta prius
horis nonnihil abſtergendo inteſtina
proluere. Quod ſi ſæpius aſſumptum
nihil omnino in fæcū eductione præ-
ſtiterit, nihil refert, non enim (vt ſæpè
iam monuimus) purgando corpori,
ſed eo conſeruando ac Balſami modo
condiendo eſt inſtitutū, quod ſi quid
fæcum eduxerit, tanto melius.

Dexteritas hoc medicamēto vtendi.

Vt autem quilibet noſtram hîc ſyn-
ceritatē experiri queat, quotieſcunq;
ſolemnitèr nos Aloëdario hoc vti vo-
luerimus, porreximus primò dimidiū
pharmaci huius ſcrupulum horâ vna
cœnā præeunte, quæ doſis ſi in craſtinū
nihil operata fuiſſet, aliam mox ſumō
manè doſin, verûm minorem ſubmiſi-
mus;

nus; quod si nec sic quidē purgatio successisset, tertiam & quartā mox superaddidimus, horis forsitan sex, vel septē semper interpositis, nunc quinq;, nunc tres, nunc duas solumodo Pilulas subiungentes, donec clauo clauum trudente aluus solueretur, quæ postea ad cuiuslibet ægri libitum aut cohiberi citius, aut extimulata largiùs (deglutitâ mox rursus pilulâ vnā atque alterâ) sistebatur, aut laxa permanere poterat: qua in re medicamentum sit familiare ac domesticum, quemuis sui ipsiusmet arbitrum statuimus, vt quid, quantúmue pharmacum hoc in proprio corpore agat, obseruet & animaduertat, ac pro re natâ agat, cùm securè eo quotidie, minori tamen dosi (vtpotè ad grana 3. 4. 5.) magno valetudinis emolumento, & absq; vel curâ, vel victus obseruantia vti liceat.

Comunitèr autem scrupulū dimidium pro vice vnâ, horulâ vnica ante cœnam porrigentes, fœliciorem eius quàm si manè sumeretur, operationē

experti ſumus: cui ſi ſtimulum maio-
rem addere volueris, ſequenti mane
duas, vel tres Pilulas rurſus deglutien-
do ſubijcito, ac medicamentum me-
dia doſi, qua veſperi aſſumptum fue-
rat, manè repetito. Sin autem non
purgandi intentione eo vti volueris,
modò duas, modò tres, modò vnicam
indè quatuor Pilulas, prout vel quot-
quot intra denarium numerum (qua-
rum quælibet duo grana ponderet)
volueris, vel ante ientaculum, vel an-
te prandium aut cœnam, aut etiam ve-
ſperi cubitum iturus deuorato. Lice-
bit eo quouis tempore, imò in medijs
ſympoſijs (quod ipſi, at forſan non re-
ctè fecimus) vſurpare, magno tamen
eius fructu contenti.

Aloëdarium hoc ſæpius aſſumendũ. Sumendum hoc medicamentum
ſæpè, idque hebdomadatim ſi non ter,
vel pluries, ſemel ſaltem atque iterum,
ſi doſis vnam, duas, tresúe Pilulas non
excedat; alioquin ſingulis menſibus
bis id, vel tantummodo ſemel aſſum-
pſiſſe ſuffecerit, ſed tunc doſis largiùs
exten-

extendenda, ita vt primâ vice dimidius ſcrupulus, dehinc intercedentibus paucis horis grana rurſus ſex, ac indè poſt modicum quatuor rurſus grana aſſumendo ſeſe mutuò ſubſequantur, ſibimet & aſſumenti auxilio futura, ſic enim integer ſcrupulus trina doſi inter ſedecim horas abſumetur, qui vnâ vice ſecurè transglutiri potuiſſet, non tamen tunc tantum effectum præſtiturus, quàm ſi intercalari hoc modo fruſtulatîm quodammodo ventrem ſubijſſet, in quo lentam trahens moram operatione minimè fruſtrata, viſcera quæuis imbuit, extergit, mundificat ac tuetur potius, quàm ſi violentèr vna vice datus ſubitò inteſtina permeaſſet, ac non parta venia ſine fructu turbas ſolùm abdomini faciens tranſiiſſet, cùm tamen medicamentũ hoc ideò tardè operari deceat, vt crudapriùs quę medicationi haudquaquã ſubiacent, vel obediunt, concoquat, craſſa attenuet, viſcida incîdat, obſtructionibus occluſa reſeratis oppilatio-

Aloëdarium hoc natura haudquaquã molestum.

nibus euocet, lenta abstergat, atq; sic paulatim pedetentim & absq; vllâ vel turba, vel turbine, clandestinè ne dicam subdolè noxia quæque subducat, ac mortis maturioris radices sine puluere [vt aiunt] euellat, naturæ quæ benignè tractari vult, nullam vel minimam molestiam sua commotione illaturum, imò deperditas aut à prauis succis oppressas vires reparaturum.

Aloëdarium Marocostinum forma Pilulari facillimè assumitur.

QVOMODO quáue formâ Aloëdarium hoc exhibendum sit si perquiris, scito velim, id non cōmodius quàm si in pilulas effingatur, vsurpari posse, si enim medicamentum liquore aliquo dilueretur, nemo assumens eius amaritudinem toleraret, ea res fecit, vt per opusculi huius decursum promiscuè pharmacum hoc modò Aloedarium, modò Pilulas Marocostinas nuncupauerimus. Porriguntur autem commodissimè ex cochleari vini albi odoriferi, aut etiam ex iure pulli, vel liquore aliquo ad sumentis affectum dire-

irecto, imô verò quàm optimè & facillimè ex cochleari Syrupi alicuius appropriati transglutiuntur, quarum rerum enchirisin sequens Caput, Deo dante, manifestabit.

Caput XV.

DE ALOEDARII MAROCOSTINI AD SINGVLAS HVMANI CORPORIS PARtes, diuersosq; affectus artificiosâ accommodatione, & quo modo id ad quælibet horum dextrè dirigi debeat, ac pluribus morbis Analogum reddi possit.

VNvm eundemq; hominem nunc inermem in pace domi viuere, nunc munitum in prælio inter luctas versari, nunc comptum in forum prodire, nunc neglecto corporis ornatu vix formæ suæ faciem ac figuram præ se ferre, nunc ieiunum seria ne-

gotia tractare, modò ebrium, aut iracundum, & à ratione quam tenet haud parùm remotum furiosè debacchari, adeoq; varia vitæ munia obire, diuersosq; affectus exprimere, ac distinctos effectus moliri & posse, & solere cùm compertum sit, medicamentum quoque idem, attamen diuersimodè exhibitum, diuersas quoq; operationes perficere posse credendum est. Et licet hominem ex actu suæ liberæ voluntatis modò hoc, modò illud moliri posse quis dicat, medicamentis interim ratione aut discreta agendi potentia carentibus, ideoq; claudam hanc sibi similitudinem videri quispiam arbitrari queat, sciat is tamē medicamēta ita à DEO omnium plasmatore plus magis stupendo quàm admirando, eiusdemq; subdelegata opifice natura constituta, ijsq; virtutibus dotata esse, vt vnum quodlibet analoga quadam ratione modò huic visceri, vel humori amicum, modò huic vel parti, vel succo infensum esse, ac

Diuersi sæpè effectus ac vna eadēq; causa agente prodeunt.

ac diuersimodè vsurpatum in diuersas partes diuersè agere ac operari, diuersosq; effectus edere sit obseruatum. Hinc eorum aliqua iecoraria, alia stomachica: quædam cephalica, nonnulla splenetica, pulmoniaca, vterinaq; dicta fuerunt. Testatum autem fecit à priscis iam sæculis diducta multorũ animaduersione experientia, inter purgantia pharmaca peculiarem hanc abstrusarum causarum vim à sympathia quadam occulta proficiscente potissimùm elucescere, & ab ijs qui in arte Medica dextrè versantur præ cæteris notari, cum Rhabarbarum bilem, Agaricum pituitam, Senam melancholicum succum, Mechoacam aquas, Tamarindos serum, Helleborum adustos humores, & alia alios quosdam peculiares succos peculiaritèr educere animaduerterint ac obseruarint, vnde eorum pleraque Pharmaca electiuè purgantia nominauêre, quorum quodlibet suum

Medicamenta distinctis partibus dicata.

Pharmaca humoribus per sympathiam analoga.

Electiuè purgãtia.

cum

cum delectu humorẽ autichorem sibi familiarem præ cæteris alijs prolectaret.

Igitur & medicamentis dignotio quædam & electio est humorum, ac quasi quidam intellectus quo duce suum vnumquodque humorem aggreditur spretis quasi aut neglectis cęteris, donec effusa priùs vi in humorem sibi analogum, residua virtus reliquos propinquiores succos mutuo successu peruadat, atque has quidem operationes Medici cùm à primis qualitatibus haudquaquam dependere cognouissent, occultas medicamentorum proprietates nominare censuerunt.

Occulta Medicamentorũ proprietates.

Sed & vnum idemq; Medicamentum diuersimodè exhibitum diuersos effectus edere, ac diuersis partibus commodare nulli inter Medicos dubium fuit, cuius rei infinita ferè est apud Dioscoridem cernenda varietas, pharmacum hoc vel illud modò ex passo, nunc ex mero, vel aquâ, iam ex mulsa, tum ex posca, indè ex melicra-

Medicamenta diuersim exhibita diuersos effectus edunt.

licrato, ſapâ, aut oxymelite, aut aceto porrectum nunc hoc, nunc illud præſtiturum pollicente, hæc enim medicamentorum ſunt quædam quaſi vehicula eorundem vires ad partes, quæ diuerſim languent deducentia, ad proprias & peculiares ægritudines directa, ac ſtimuli quaſi quidam pharmaca in hanc vel illam viam impellentes.

Proindè ſi ad capitis morbos medicamentum dirigere volueris habitâ prius indagine, num affectus per ſe in cerebro enatus, ac per eſſentiam (vt Medici aiunt) ibidem perſiſtat, an verò ex ventriculo, vtero, aut partibus ſubiectis per conſenſum (vt vocant) originem traxerit, diuerſo planè modo pharmacum accommodabis, vtpotè in metu Apoplexiæ aut Paralyſeos, finge pilulas cum aqua vitæ Langij, aut Elixirio magno Matthioli, aut cum eſſentia Roriſmarini, adde ſimul grana aliquot Ambræ, easque pilulas

Morbus an per eſſentiam, vel conſenſum in parte aliqua enatus cognoſcendum.

In Apoplexia & Paralyſi.

Pilulas vesperi cubitum ituro ex cochleari Mellis Anthosati, aut ex Melle Primulæ veris, vel Syrupo de Betonica deglutiendas dato. In vertigine similitèr, iunge ijs Spec. Diamoschu dulcis, Plirisarcotici vel Diambræ, aut grana aliquot Balsami Sulphuris à Crollio descripti, effinge eas postmodùm cum spiritu Cerasorum, & ex Syr. de Stœchade, Melle Emblicorũ, aut Syrupo conseruationis Saluiæ baccifera exhibeto. In Epilepsiæ periclitamento, adde illis Extractum Diapæonias, & appara medicamen cum spiritu Liliorum conuallium, deglutiat id æger in aqua Hirundinum composita maiore, cum Ruta & Castoreo extillata, aut ex cochleari Syrupi de Pæonia, cui aliquot aquæ Epilepticæ guttulæ misceri possunt. In visus obscuritate, quæ à crassis & frigidis humoribus neruum opticum occupantibus, ac spiritui visiuo exitum prohibentibus, aut pupillæ dilatationem minitantibus orta est, forma pilulas ex spiri-

In Vertigine.

In Epilepsia.

In obscuritate visus.

ſpiritu Euphragiæ aut Fœniculi, ac eas tidem cum aqua Hirundinum præbe. Id autem diligentèr obſeruato, ſi morbus à noxa ſubiectarum ſeu partium inferiorum damno aut conſpiratione dependet, aut ab illis proficiſcitur, medicamentum cœnæ parciori præmittendum; ſin autem ex ipſius capitis proprio vitio prouenit, duabus ac etiam tribus poſt cœnam horis vſurpandum eſſe, quæ enim inferiorem ventrem affectiones tenent, citiùs ac commodiùs medicamini cibo præeunti parent, prout quæ caput infeſtant pharmacis à cœna ſumptis faciliùs obediunt, ſi ea electiuè purgantia, non fuerint.

In morbis vel affectibus per conſensũ ortis Aloedario ante paſtum vtendum, è contra verò in ijs agendum qui per eſſentiam affligunt.

Nunc verò in Orthopnœa, aſthmate ac veteri tuſſi adijce Extractum rad. Enulæ, additis guttulis aliquot Seminis Aniſi aut Fœniculi, ac Sale Cardui Bened. vel etiam guttula vna atque altera ol. Sulphuris, eaſq; pilulas exhibe cum Oxymelle Scillitico, aut Syr.

In morbis Pectoris.

In Ventriculi cruditatibus.

Syr. de Praſſio, vel de Calamintha. In cruditatibus ventriculi Ol. Macis, Caryophyllorum aut Cinamomi nonnihil aſpergito, præbeq; eas ex Melle Roſato Citrato, Syr. de Cinamomo, vel de corticibus Citri, aut de Nuce moſchata.

In Cachexia.

In cachexia & malo corporis habitu, hydrope incipiente ac Icteritia, adde Extractum Curcumæ & Cyclaminis cum Sale Abſinthij, Centaurij, Ebuli, Cucumeris aſinini, aut Agrimoniæ, aut cremore Tartari ritè præparato. Porrigatur hoc deinde Aloedarium ex Syr. de Eupatorio, vel Aperitiuo magiſtrali, cui inſint ol Sulphuris acidi, aut ſpiritus Vitrioli rectificati guttulæ aliquot.

In morbis Lienis.

In ſplenis affectibus vigorentur, per adiectionē Salis Tamariſi, ac dentur cum Syr. de Pomis, vel de Scolopendrio.

In morbo Colico.

In colica, iunge pharmaco oleum Carui cum Extracto Gentianæ & Calami Aromat. acid ex Syr. de Enula aut de Chamomilla deuorandum dato.

In affectibus Renū ac Vreterum.

In obſtructione renum aut vreterum à craſſis humo-

humoribus aut putri mucco factâ, Oleum Terebinthinæ adijcito, ac Salis Tartari, Pimpinellæ, aut Ononidis nonnihil, vel ipsam Terebinthinam ex aqua Maluæ ad duritiem lege artis coctam Aloëdario admisce, quod æger ex cochleari Syr. de Althea, aut Adianthini Fernelij, vel Nephrocatarctici Iouberti absorbeat. In vteri præfocationibus, ac doloribus matricis flatuosis, admisce Extracti Ostrutij aut Leuistici parumper, cum Castorei granis aliquot, & porrige medicamẽtum hoc ex Liquore Panacis Heraclei, aut Syrupo de Succo Mercurialis vel Melissophyli, cui Extractum quoque Diapæonias, aut Salis Artemisiæ pauxillum miscere poteris. In infecti aëris suspicione, ac contagionis metu, adde Ol. ex cort. Citri extillatũ, cum Sale Fraxini, itemq; Extractũ Zedoariæ, Angelicæ vel Carlinæ, deglutiatur pharmaci portio aliqua pro præsentis Medici suasu quotidie in parua dosi aut quantitate ex Syr. de Limonibus,

In vteri præfocationibus doloribus q;.

In infecti aeris suspicione ipsaq; Peste.

aut vino Cydoniorum; vel si frigida au-ræ & sumentis constitutio fuerit, ex Syr. de succo Cardui Benedicti, Pim-pinellæ, aut Scordij, cui inspersa sit aliqua aquæ Stapedianæ portio, quod ipsum medicamen cōmodissimè pro ætate, complexione, aut conditione eius qui hoc vti volet, ex aceto Ruta-ceo, aut Sambucino, vel Iuglandino, imô & ex aceto Theriacali, Syrupo de Rubo Idæo, de floribus Tunicæ, de A-grestâ, de Crespino, de Berberis, aut si-mili modo assumi poterit, de quibus, DEO dante, in libello nostro de Pesti-lentia mox recudēdo (in quo augendo, locupletando, ac maioribus experi-mētis ditando iam nunc laboramus) prolixior extabit dissertatio.

Aloëdarium hoc morbos magis præcauet quā iam factos curat.

Sic igitur Aloëdarium hoc ad diuer-sos morbos analogum ijsque homoge-neum reddere poteris. Quoniā verò idipsum morbos magis anteuertit ac præcauet, corpusq; ab ijs quàm maxi-mè tuetur, ideoq; in morbis iam factis aut habitum ducentibus (quia mode-

stum

ſtum, benignũ, ac debile per ſe eſt pharmacum) tantâ vi non pollet, vt radicitùs eos euellat, liberum erit cuiq; prudenti Medico, ſi neceſſitas exegerit, aut ex remotioribus locis noxij humores euocandi fuerint, his pilulis ſtimulum quendam adiungere, vt in affectibus capitis Extractum Pilularum Cochiarum, aut id quod ex Speciebus earum, quas *Sine quibus* Galenus appellare fuit ſolitus, parari conſueuit, imô quàm maximè Cnicopharmacũ, tum verò & Extr. Catholicum, Panchymagogon, prout in hydrope Extr. Mechoacæ ac Rhabarbari aut Colocynthidis, ſeu Trochiſc. Alhandali, vel grana aliquot guttæ Gamandræ, in pectoris ac vteri vitijs, Extractum Agarici, vndè in contumacibus quoque ac inueteratis morbis præſertim ab atrâ bile pendentibus, Extractum Melampodij vtilitèr adhiberi poterit, ſed hæc omnia modeſtè, dextrè, cautè, ac cum grano (vt aiunt) ſalis.

Nos autẽ Aloëdarium hoc virginem

Aloedarium hoc à violentorum pharmacorum permixtione est alienum.

esse voluimns, vt cui nulla inesset nocendi occasio, quodq; ab omni Scammoniatorum ac violentorũ aliorum medicamentorum admixtione haudquaquam adulteratum, sed impollutum consisteret, ac sanitatis tutelæ nihilominus plurimum cõmodaret.

Caput XVI.

DE POSTERIORE ALOEDARII PARTE SEV PILVLIS MAROCOSTINIS SECVNDIS.

Pil: Marocostinæ secundæ.

QVandoquidem in primo opusculi huius Capite structuram Aloëdarij Marocostini continentis, secundæ quoque extractionis seu Pilularũ Marocostinarum secundarum præter primas mentio facta est, quarum itidem subsistentia, ex ijsdẽ simplicibus pharmacis, ex quibus prior aut prima massa emerserat, parari consueuit, necessarium fuerit, secundarum iam dictarum

rum Pilularum vſum quoque, ac vires indicare.

Prolicitur autem prior ſeu potior, ideoq; nobilior medicamentorum ad compoſitionem huius Aloëdarij requiſitorũ virtus, ijs ipſis primô in ſuccis & liquoribus, quos deſcriptio pharmaci huius continet, lege artis ſingulatim dilutis, deindè verò coniunctim & ad inuicem confuſis, ea lege, vt hi optimas Aloëdarij partes debita digeſtione prolectas in ſe trahant, qui poſtea ſola inclinatione ſeparantur, & in chylisma pilulis formandis idoneum coguntur. Extillati dehinc liquores fæcibus prioribus, è quibus potior iam virtus emigrauit, ſecundò redduntur, vt hi quod reſiduum facultatis adhuc in ijsdem remanſit, ſecundâ vice imbibant, ac in ſeſe diducta virtute extrahant ac prolectent.

Prior Aloëdarij pars ſola inclinatione, ſecunda verò expreſſione perficitur.

Notandum porrò primam Aloëdarij extractionem, ſolâ inclinatione & transcolatione abſque vlla expreſſione parari, ſecundam verò nonnihil

violentiæ ob expreſſionem licet leuiorem pati, proindè etiam minùs ſubtilium partium exiſtere, ideoq; paulô infirmius operari, cum prior primogenituram eiusdemq; iura ſecundæ præripuerit. Sicut enim vinum prodromum, quod primô ex torculari deflu-xit, multò nobilius eſt medio ac poſteriore, ita quoq; in hoc medicamine fieri conſueuit, vt prior infuſio, & ex hac elicita Aloëdarij vis, multò ſit quã ſecunda præſtantior perfectiorq;: Prima enim ſpontanea eſt, altera coacta; hæc ſeruilis, illa libera; primus chylus, glaber ac mollis vt Iacob, ſecundus vt Eſau hirſutus & aſper, quamuis fratres extiterint ex vna progenie ijsdemque parentibus nati, ſicut & Aloedarij huius prima & ſecunda extractio ex ijsdem ſimplicibus conſtat, licet (prout diximus) prior magis ſubtilium partium ac quaſi aërea exiſtat, ſecundâ nonnihil terreſtreitatis ac fæculentiæ reſeruante. Vndè ſi purgandum corpus fuerit exactè, aut Medicus quis-

quispiam electiuè purgantia Aloedario huic adijcere voluerit, re-ctius fecerit, si secundis Pilulis his fuerit vsus, his enim robustiora pharmaca magis sunt accommodata, & naturæ quadam proportione familiora.

Nec verò defraudandi sunt hoc Aloedarij munere pauperes secundâ Aloedarij parte gaudẽtes, vbi dosin eiusdem auxerint, nã & *catelli comedunt de micis, quæ cadũt de mensa dominorũ suorũ,* nihilominus tamen plenum medicaminis fructũ percipientes, ac quasi nihil habentes & omnia possidentes; nos enim ipsi notauimus etiam secundas Pilulas Marocostinas priorum effectũ, eadem dosi, vel paulò maiore vsurpatas, perfectè ac sollemniter (vt aiunt) quandoque reddidisse, atq; id ipsum præstasse, quod à prioribus exspectatũ fuerat. Ac licet secundæ nõ ita subtili penetratione vt primæ corpus peruadant, firmius tamẽ ventriculo hærent,

Pilulæ Marocostinæ secundæ, idem quod primæ præstant, licet paulo sint debiliores ac prioribus minus nobiles.

quantumuis tardius eundem eluant: mansit enim in his terrestreitatis nonnulla portio, cuius subtilior pars ad quasi flos in primam extractioné sublatus commigrauit.

Duplo itaque pondere exhibitum Aloëdarium secundum, idem præstabit quod primum, imô plus quandoque operabitur, quia quò id subtilius, tanto hoc fortius, nõ quidem effectus ratione, sed humoris deturbandi & medicaminis assumpti proportionata inter se conditione.

Habes hîc igitur, candide Lector, Aloëdarij nostri ad humani corporis conseruationem ac tutelam sanitatis explicatam faciem sine fuco tibi præstitam & præstatam, & licet ea tersior puriorq; in publicum prodire vel potuisset, vel debuisset, conniuebunt tamen (vt opinamur) laboribus nostris hæc tempora, quæ tantis fatigationum turbinibus nostros conatus inquietari sciunt ac sentiunt, vt nescias num labor

Auctoris excusatio

labor conatum, vel conatus laborem superauerit, aut vterq; æquali prælio fessus conciderit. Nobis enim non licuit, nec tantum in tanta occupationum farragine otij fuit, vt in tam tenuis opusculi, vel potius opellæ culturâ, nostras penitùs vires, ac totos quasi dies, aut maximam eorum partem locantes consumeremus, vndè laborum nostrorum non laudem, sed veniam petere fas est cum Ouidio lib. 1. de Tristib. eleg. 8. sic fando.

Et veniam pro laude peto, laudatus abundè,
Non fastiditus si tibi lector ero.

Cùm autem ingeniosorum quorundam Catonum aut censorum morsum hæc scripta vix sint euasura, nostrum hoc sit in Aloëdario hoc Antidotico Antidotum, cuncta nos quæ produximus, cæteris prçclaris viris, ac de Rep. Medicâ passim in orbe benè meritis censenda reliquisse, & approbanda dijudicandaq; proposuisse, ita enim medicaminis ipsius simplici medio-

critate, imô & mediocri ſimplicitate ſeruatâ, immunius prodibit pharmacum, cum interim

Magna cadant, inflata crepent, tumefacta premantur.

Non autem proprius vaſtus ac ſuperbia, ſed artis Medicę ſplendor, quin & communis humani generis ſalus, ac ciuium cœtus aliorum infidorum medicaminum tenebris perſtrictus, tum etiam dignitas eorum, qui hoc Aloedarium à nobis ſtrenuè flagitare non deſierunt, hoc ſcripti tandem inter onerum aliorum turbas extorſit, cui ſi acer Momi morſus aculeones ſuos ſubfixerit, qui iam alioquin aliorum labores & rodere, & radere paratus ſemper exiſtit, reſponſum hoc Momo damus cum Heurnio dicente,

Mome fauere decet prodeſſe volentibus, ergo
Carpere vel noli noſtra, vel ede tua.

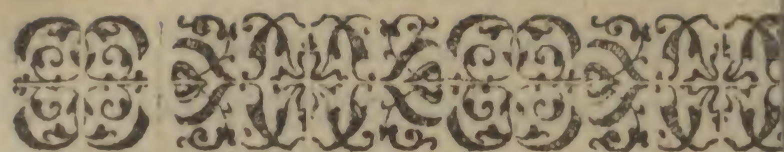
Noſtros autem hos conatus qualeſcunq; in generis humani culturã & protectionem, ac boni publici incremen-

mentum directos, vt largitor omnium bonorum DEVS benignè secundet obnixè rogamus, ipse enim est qui immittit, & retrahit, qui miseretur & commodat, quiq; facit mirabilia magna solus, cui honor & gloria per infinita sæcula sæculorum,

AMEN.

NOBI.

NOBILIVM QVORVNDAM ET CLARISSIMORVM VIRORVM IN ARTE MEDICA PRÆ-

clarè verſatorũ, ac paſſim in orbe laudatiſſimâ famâ notorum, de Aloëdario hoc Marocoſtino cenſuræ, ac teſtimonia, iudicio ſimul & vſu perſpecta.

In nouam ex Maro-Coſtinis Pilulis Medicinam,

VIRI NOBILIS, CLARISSIMI, SOLERTIAQVE

& vſu Medicinæ celebratiſſimi,

D. RAYMVNDI MINDERERI,

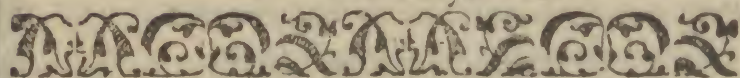
Medic. Doct. & Phyſici Reipub. Auguſtanæ meritiſſimi.

QVem pridem Peſtis-peſtem metuêre Sorores,
Quæ nent, quæ vitæ ſtamina ducta ſecant:
Ille parat Mortæ plenam per Pharmaca mortem
Morborumque vno vim iugat auxilio.

RAY-

RAYMVNDVS *Phœbi ſoboles: cui Vinda, Licusq;*
Non magis, atque Iſter, quâ ſua Rhenus item
Flumina protendit, pariet digniſſima Vitâ
Nomina, & æternum ad poſt oritura decus.
Ergo tacere ſatis fuerat: tamen vſque rogando
Vrget iudicij pondera noſtra: ferat.
NON AVGVSTA NISI AVGVSTÂ MITTVNTVR AB VRBE
SCRIPTA VIRÛM, PROPIVS QVOS LOCAT ÆTHRA DEVM.

David Verbezius Carno-Lubeanus Phil. & Medic. Doct. ac Reipub. Vlmensis Physicus.

IACOBI BERKMILLERI MED. DOCTORIS ET ILLVST: ac Generoſor. D.D. FVGGERORVM Polyatri fideliſſimi, *In Marocoſtinas* RAYMVNDI MINDERERI *Collegæ humaniſſimi Pilulas* CARMEN.

PRoles Aeſclapij noua fert medicamina genti,
Dum fel demonſtrat, mellis habere locum.
Optant in Medica iuuenesq; ſenesq; caterua,
Artem complecti nunc breuiore via
Te duce: cum morbi furias, ac omne venenum
Hac ſola Maſſa vincere non dubitas.

IN COMMENDATIONEM PILVLARVM MAROCOSTINARVM Serenissimi vtriusq; Bauariæ Principis nec non Reipub. Augustanæ, Clarissimi ac peritissimi Domini RAYMVNDI MINDERERI Medici.

QVas MEDICINA *dabit tibi pro Medicamine tant*
Laudes? Vir magna Pæonis arte potens?
Magna decent Magnum te, dignaq; præmia dignũ,
Factaq; consequitur grandia grandis honos.
Profligas febres, segetemq; putredinis aufers.
Quo sumpto, resoues Nestoris indè dies.
Præsentes sanas morbos, arcesq; futuros,
Infectum corpus nec sinis esse lue.
Hoc duce propellis volitantia tela veneni
Quaq;, etenim vera est hæc Panacæa luis.
Cætera quid memorem? euadet res clarior vsu.
Vndè potest quiuis nosse salutis iter.
Vt doctrina tibi, rerumq; scientia summa,
Sic Medicâ hinc summum carpis in arte decus.
Perge manu medicâ fœlicius omnia cedent,
Munia sint vitæ, munera Mortis erunt.

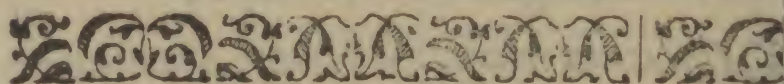
Narcissus VVagner Augustanus,
Med. D. & Reip. Thona-
vverdanæ Physicus.

NOB.

NOB. ET CLARISSIMI VIRI D.D. CONSTANTINI DESLERI, SERENISSIMI DVCIS Pommeraniæ Medici ſpectatiſſimi, de Aloedario hoc, ſeu Piluliѕ Marocoſtinis ſententia, ex literis Nobiliſſimi Viri Dñi PHILIPPI HEINHOFERI, Patricij Auguſtani, deprompta.

P*ilularum Marocoſtinarum, excellentiſſimi & præclariſsimi D.D.* Raymundi Mindereri, *domini & amici mei ſingularis, deſcriptio ab ipſo mihi cõmunicata, tam quò ad materiam, quàm præparationis formam, non video quomodo aut mihi aut alijs non placere debeat, aut poſsit. Quippe quod in præſeruandis multis ex humorum corruptione aut putredine luxuriantibus periculoſiſsimis morbis, tum etiam cerebri affectionibus ſenſim abigendis, præſertim verò in meſenterij & cohærentiũ viſcerum infarctu leniter expediendo accommodatiſſimæ ſint, & propter ſubtilitatem altius penetrent, atque tenaces etiam humores ſubigant, adeò vt reſpectu multorũ morborum chroni-*

chronicorum, quinimò etiam malignorum Benedictæ Medicinæ titulo indigitari mereantur, aut potius ſemetipſas, quandò exactè ad trutinam reuocantur, indigitent. Quod candidè atque liberè, non ſine fundamentis, ſcribo. Habet & Dominus quod petijt iudicium meum. Dabantur Stetini Pommeraniæ 22. Ianuarij, Anno 1616.

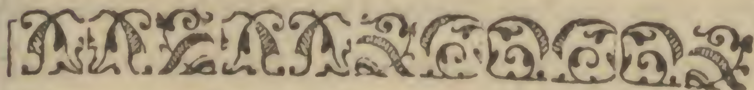
S. P. & officia paratiſſima

Nobilis & Clariſſime Vir, Dñe amice honorande, &c.

A*Ccepi quod transmiſiſti mihi in* αὐτογράφῳ *Aloëdarium formâ Pilulari effigiatum, & quum pluribus hactenùs profuerit, typis propediem euulgandum; qua de re inter complurium aliorum, celeberrimorum Virorum ſententias, meam quoque exigis. Sed quid ego ſtrepam anſer inter olores? aut quæ mea vox? quis calamus? vt his medicamento alioquin laudatiſſimo aliquid momenti vel authoritatis conciliari poſſe arbitreris? Verùm quoniam pro imperio,*

quod tibi pro veteri amicitia nostra in me est, hoc, licet inuitum, facere iubes; dicam paucis quod sentio. Aloëdarium istud capiti tum depurando tum roborando apprimè vtile, non solùm mereri lucem, sed pro communi reipub. bono celerrimam mereri; ita enim quà materiam, quà artificium affabrè concinnatum est, vt pluribus prodesse, obesse queat nemini ritè vsurpanti. Tu porrò Vir Clarissime, de re Medicâ benè mereri perge; erit fortè aliquando, quò parentis mei Viri integerrimi b. m. interitum, ab interitu vindicem. Benè vale, meq; ama, &c.

Albertus Menzelius, M. D. & Professor Ingolstadiensis.

S. Clarissime D. D. amice honorande.

R*Edditæ sunt mihi litteræ tuæ, quibus vt meam de Pilulis tuis Marocostinis sententiam per litteras tibi aperiam petis. Etsi autem tantum mihi non sumam, vt quæ à te profecta sunt, & accuratissimè elaborata,*

meæ censuræ subijciam, attamen vt voluntati tuæ obsequar, paucis scribam, idque candidè quid mihi videatur. Tuum erit pro amicitia nostra dextrè illa accipere & interpretari.

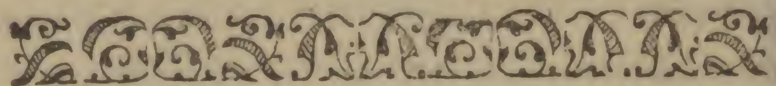
Legi itaque descriptionem tuam, quam non possum non maximè probare, Compositio enim illa elegans est & artificiosa, vsus verò multiplex, salutaris ac tutus, vt & Polychrestæ & Benedictæ Pilulæ optimo iure vocari mereantur. Nam non solũ ventriculi calorem languentẽ erigunt & excitant, concoctionẽ iuuãt, crudos, pituitosos, biliosos, nec non corruptos ac putrescentes humores in illo collectos, aut in primis vijs hærentes abstergunt & educũt: verùm etiam qui penitùs ipsam ventriculi substantiam peruaserunt, eiusque tunicis impacti sunt, sua tenuitate ac penetrandi vi qua pollent maximâ, potentèr eliciunt & euocant. Hinc consequentèr à varijs morbis qui à prædictis humoribus oriri possunt, homines præseruare & tueri valent. Adde quod obstructiones soluunt, vterum, pectus, & alia viscera mundant, vndè dubium non est

quin

quin diuturnos capitis dolores, vertigines & alios antiquos affectus præsertim qui per cōsensum à viscerum intemperie aut immunditie dependent, longo vsu tandē euincant & abigant. Dum autem ista corpori præstāt, nihil interim incōmodi afferunt, vt nil habeas quod metuas: non violentam operationem quia solutiua pharmaca hîc exulāt, ingredientia verò benigna & blanda sunt omnia: non caloris gradum quandoquidem is aceto, succo Limonum, Citri Cichorij &c in ipsa præparatione ad temperiē reductus est, neq; est quod Pharmaci tenuitatem (quæ ob terrestris substātiæ separationē extractis ferè inesse solet) quisquam nimium formidet: etsi enim in hac compositione Rhabarbarū, Agaricū, Marum &c vnà cū terrestreitate stipticā quoq; vim, per extractionē simul exuant, Aloë tamen quæ basis compositionis est, eam retinet, ut propterea hæ Pilulæ astrictionis alicuius etiā sint participes. Verùm quia Galē. lib. 13. Meth. med. cap. 16. diligētèr monet, vt ventriculi & reliquorū publicū nutritionis munus obeuntiū viscerū robur per astringētia seruare, & ne dissoluatur, custo-

dire studeamus, ideò fortè præter rationē n-
fuerit, vt in diuturno hirū Pilularū vsu ali-
quædam astringentia, ventriculo accom-
modata maioris roboris gratia simul adhi-
beantur. Hæc sunt Clarissime Vir, quæ ad t-
scribere volui saltem vt petioni tuæ moren-
geram: nam digna non iudico, quæ aliorum
doctorum & celebrium virorum censuri-
subiungantur. Tibi verò gratias ago, quo-
nostram Medicinam tam egregiâ composi-
tione locupletare voluisti, idq́ʒ vt deincep-
quoque pro industria tua facere pergas, rog-
& hortor. Vale.

Ioan. Georgius Brenggerus
M. D. in Kauffbeyrn.

S. P. &c.

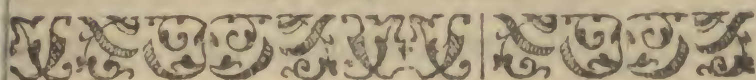
BOnâ fortunâ (quod aiūt) accidit, vt præ-
ter opinionem, non tantùm in Pilularū
tuarum Marocostinarum cognitionem ve-
nirem, sed quid de ijs sentirem, tu pro hu-
manitate tua à me peteres, cùm id genus of-
ficij ab alijs celebrioribus Medicis impetra-
tum haberes. Qua in re, etsi libentèr tibi
gra-

gratificari velim, vereor tamen, ne in eis extollendis vel plus dicam quàm par est; vel parciùs dicendo offensam promerear apud eos, quibus multiplici vsu sese commendarunt, præterquam quod de nouis medicamentis absque experientiâ iudicium difficile sit. Quando autem ita vis, & ne prorsùs ἀσύμβολος hinc abeam, de ijs saltem mussitando aliquid dicam. Igitur ad nomen ipsarum quod attinet, quas tu Marocostinas appellas, ab alijs, opinor [paulùm immutatâ compositione] Angelicæ sunt vocatæ, Aloë vbique loco basis prædominante, vt propterea Essentiæ Aloës nomen promeruerint: nobis fortaßis nō iniuriâ Domesticæ, vel si permittis, Catholicæ (ob clementem earum vsum) indigitari possent. Vtcunque sit, cùm nomina tantùm significent, non etiam curent, vt author est Galenus pluribus in locis, ea compositionis ratio, eaque medicamentorum natura esse videtur, vt blandè, sed parcè, & absque humorū turbatione suum in purgando officium exequātur, leuitèr educendo, quæ in ventriculo, & vijs primis, circaque viscera obhærent, obstru-

ctionum diuersæ materiæ, tum acres, tum adustæ & pituitosæ, fomites febrium aliquãdo futuræ, à quibus ægros, vt ab alijs omnibus humorum corruptelis præseruari posse, non ineptè opinor, credo; ut ob id sanitatis tuendæ certum præsidium & Antidotus haberi queant. Ob quem vsum etiã in præseruatione pestis valebunt, pestilẽtialibus multò efficaciores, non item in peste ipsa, quod febris prohibet, congruis præsertim additis aquis, loco earum, quas præsens compositio habet: vt de cætero cordis & cerebri vires roborent & confirment. Quibus omnibus attestatur virtus eorum, quæ in eas ingrediuntur, & præparandi artificiũ, quod in ijs longè est exquisitissimũ & quo officinæ nostræ in plerisq; destituuntur, licet de cætero medicamentorũ præstantiũ copia abundẽt, ut non immeritò hac in parte Chemiæ sobriæ de via cedere cogantur. Et hæc ad tuas rescribere volui, cùm vt voluntati tuæ satisfacerem, tum ut tibi ad ulteriorem amicitiam aditum præberem, enixè rogans, vt hæc æqui boniq; facere digneris, de quibus mox emunctiora à te videbo, de ijsq; scholæ Medi-

Medicæ pro auctario recenti gratulabor &c. Vale quàm fœlicißimè. Datæ Vlmæ, ex musæo meo, XVII.*Ianuarij, An.* M.DC.XVI.

Laurentius Gualtherus
Küechelius, M. D. ibid.

S. P.

ACcepi, Vir præclarißime & amice honorande, Pilularum tuarum Marocostinarũ descriptionẽ. Agnoui ex vngue leonem. Fuliginosi Hermeticarũ Musarũ mystæ sui lapidis philosophici mysteria, circa metallorum ἀλλοίωσιν, *ac hominum* παλιγγενεσίαν *ex orco tartareo vsque ad cœlum extollunt: & hæc esse sacra Græcorum* ἄβῤητα *& Eleusinia dictitant, à quibus procul procul quisque profanus teste Callimacho in hymnis. Sed quantopere chrysurgi hactenùs magnatibus imposuerint* λιθοσοφίᾳ, *sole meridiano clarius est. De vitæ prorogatione in longißimum tempus quid sentiendũ sit, docet Aurelius Philippus Theophrastus Paracelsus, ipsorum coriphæus, qui dira illa*

vulnera, lepram, podagram, hydropiſin, aliaq́ insanabilia corporis contagia arte ſuſtulit mirificâ, & annos (vah) natus 47. vitam cum morte commutauit. Ego herclè Paracelſiſtarũ nugis, & ſimilibus Panacæis longè præfero Pilulas tuas, tum ob inuentionis ſagacitatem, tum ob certam & ſecuram ἐπίκρασιν, tum ob ſpagiricæ præparationis dexteritatem. Sartam quippe tectam ſeruant vniuerſi corporis liturgiam à putredine & corruptione humorum, à qua omnes inualetudines ſcaturiunt: ſaburram ſuccorum exorbitantium blandè citra vehementem ταραχὴν, non vti cathartica ſcammoneata, Turpethum minerale, gemma Antimonij, & alia eius farinæ, educunt, vt ſimul vnà humores, qui non ad extremam de Venere peſtilitatem in priſtinum vindicant vigorem: omnibus partibus proſunt, obſunt nulli: ſunt vera margarita & alexiterium contra venena, peſtem, cerebri debilitatem, catarrhos, morbum Herculeum, Apoplexiam, hepatis, ventriculi ac pulmonum vitia, febres, calculum, aquam intercutem, colicam, lumbaginem, arthritidem, vlcera, ab-

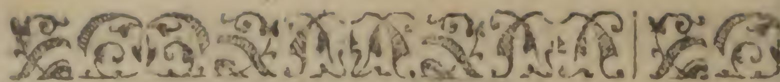
ſceſſus

ſceſſus, &c. An non hoc eſt vitam prorogare, & mortales è libitinariorum ſandapilis eripere, dum inſalubria auerruncantur ſalubria in ſtatu ſuo incolumia conſeruantur, ne morbi ſontici ſanitatis œconomiam demoliantur? Quin per hanc ἐπίκρασιν *haud ſpernendum corporis omnibus membris robur ſuppeditatur, vt probè ſuo munere fungi poßint. Perge ergò, Clariſsime Domine Doctor, hiſce & ſimilibus de Repub. Machaoniâ benè mereri. Nec te abſterreat balatronum maledicentia,*

Ride: nam cumulat veterator laudis acerbũ:
 Per nequam atq; bonos laus venit æqua bonis.

Quod ſi ne Iupiter quidem omnibus οὔθ' ὕων, οὔτ' ἀνέχων, *placere poteſt, ecquis à te, vt omnibus placeas, exiget? A bonis præmia reportabis ſoſtra, ſoteria, iatrea, didactra ac chariſteria. Vale, & hanc meæ obſeruantiæ arrham habe.*

Hieronymus Reuſnerus.
M.D. in Nördlingen.

S. P.

Nobilis & Clariſſime Vir,

Domine & amice honorande:

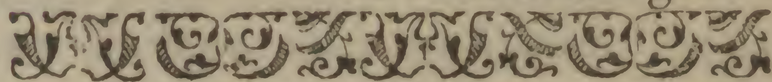
EXtracti tui Marocoſtini deſcriptionem accepi: de qua quid ſentiam, paucis habe. Præclara ſanè compoſitio eſt, & ingenioſum eius artificiũ ex quo acuta ſolertia, acre iudicium, cura & induſtria ſumma, adhæc multarum magnarumq; rerũ peritia pulchrè emicant, eius ſiue modus ſpectetur, ſiue ratio. Et quamuis mihi adhuc uſu compertum non ſit eximium hoc magiſterium, præſtantes tamen effectus ex eo ſpero, ob ingredientia illa præſertim, à quibus nomen accepit, quæ præclaris proprietatibus & virtutibus dotata atq; ditata eſſe, guſtus indicat, experiẽtia docet, Medici etiam grauiſſimi teſtãtur. Acris namq; & aromatica, quæ ipſis inſidet vis & qualitas, præter quod calori natiuo ſuſcitando & roborando efficax eſſe putatur, piperatâ etiam ſuâ mordacitate & acredine tartareis & glutinoſis humo-

humoribus dissecandis, soluendis & lique-
faciẽdis mirabiliter præstare creditur. Hinc
& reliquis etiam conspirantibus & auxili-
antibus, vt Myrrhâ, Ammoniaco thymia-
mate, Croco, generosum hoc medicamentũ
insignes vires habere credo, quas præcipuè
in roborandis & deoppilandis visceribus to-
toq́ue mesenterio plurimisq́ue profligandis affe-
ctibus, qui ex viscerum & mesaraicarũ ob-
structionibus à crassis, glutinosis, frigidis &
tartareis fæcibus oriri solent, quæ plurima-
rum ferè miseriarum causa sunt, in morbis
etiam pectoris frigidis & difficillimis non
potest non exerere. Et quamuis plerarũq́ue
ferè ingredientiũ vires partim acriores ni-
misq́ue pungentes, partim vehementiori ca-
lore prædita videri possent, eaq́ue propter na-
turis calidioribus parum cõmodæ: ita tamen
solerti & ingeniosâ correctione ac prepara-
tione, artificiosâ etiam, quæ per aquas destil-
latas fit, extractione, qui extractionis mo-
dus alijs etiam medicamentis adhibitus, in-
signiter mihi semper placuit, eas domitas &
attemperatas puto, vt securè satis exhibe-
ri queant. Sed quid iudico, iudicio non va-
lens?

lens? anſer inter olores. Clariſſimorum & grauiſſimorum virorum cenſuram & ſententiam, quæ condecorando & deprædicando generoſo hoc medicamine par eſſe poteſt, & ipſum etiam Aloëdarium tuum videre & admirari, nec non ipſarum Pilularum, quæ meritò in magno habentur pretio & æſtimatione, effectus experiri auidè deſidero. Transmiſi quoque Domino parenti meo, in arte Medicâ exercitatiſſimo, cuius ſententiam exſpecto & communico.

Scripſi hæc, Vir clariſſime, Domine amice honorande, vt petitioni tuæ ſatisfacerem: quæ ex tenui valdè ingenio profecta vt boni conſulas, Medicinam noſtram cohoneſtare, nobis Medicis & ægris operam tuam ſubindè commodare, meq́ꝫ, vt facis, amare pergas, perquàm vehementer oro. Vale.

Iacobus Eckholt. M.
D. in Meḿingen.

Clari Parentis ad filium eximiâ laude conſpicuum reſponſio.

SAlue in Chriſto fili chariſſime, tuas literas accepi, ſimulq́ꝫ deſcriptionẽ Extra-

cti

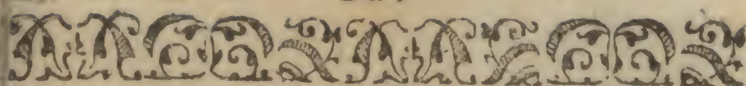
cti vel Pilularum Marocostinarum illis inclusam auidè arripui, propter authorẽ ipsarum, nempe Dominum Doctorem Minderum, *cuius doctrinam vt admiror, ita eiusdem labores & conatus in adornandâ Medicinâ synceriori plurimum laudo & celebro: optandum esset, vt Academicis laboribus & studÿs solùm vacare, & libris edendis adiuuando sic quàm plurimos inhærere posset, & non sic solis ægrotis curandis, vbi tamen etiam fælicißimus est, vacare & tempus insumere cogeretur. In ipsius Pharmacopœia, & tractatu contra pestem multa habentur ex ipsius inuentu vt rara, ita mihi approbata, vt ÿs in mea etiam praxi qualicunque vtilitèr & cum laude vtar, & in curandis ægris multũ proficiam, quapropter ipsum meritò amo & veneror. Tu quaq; occasione, vbi litteras ad ipsum dederis, ex me etiam plurimam salutẽ ei impreceris rogo. Harum Pilularum Marocostinarum descriptionem hactenùs nec vidi, nec de earum præparatione quicquam audiui, malim ergò ab alÿs de earum virtute & efficaciâ, qui aliquoties probarunt, erudiri,*

quàm

quàm meam ſententiam & iudicium, quod admodùm tenue eſt interponere: ingredientium virtus, & præparationis diligens modus admodùm excellit, & mihi probatur, ut minimè dubitem, quin ad earum vſum legitimum exoptatiſſimus ſubſequatur effectus præſertim in morbis chronicis, & cachecticis, ſolutuq; admodùm difficilibus. Cum deſiderio exſpectabo promulgationem ipſarum, quibus haud dubiè adiuncturus erit ipſarum virtutem & experientiam, in quibus potiſſimùm affectibus earum uſus ſecurus & utilis ſit futurus. DEVS *largiatur ipſi longæuam vitam, ubi haud dubiè profecturus indies, plurimis prodeſſe, & ſuas lucubrationes multis communicare, & ſic æternum nomen nanciſci poſſit.*

Petrus Echolt, M.D.
in Lindau.

Deſcri-

S. P.

Nobilis & Clarissime Vir:

DEscriptionem Eccriscos illius tuæ Marocostinæ à Domino VVolpharto Biberacensi Physico mihi communicatam perlegi, video compositionem esse valdè artificiosam, industrium ac diligentem Pharmacopæum requirentē: quamuis vulgari modo parata massa prout huius generis compositiones aliàs in quibusdam authoribus vulgari modo concinnatæ occurrunt; aut fortiori menstruo extracta non quidem præstantior, sed efficacior fortè videri posit, quàm chylus aquarum stillatitiarum leui actione ex mineris vegetabilium secretus: sed tu, prout Chymicis operationibus præstas, penitiùs omnia videre potuisti, nobisq́ massam omnibus superfluitatibus permundatam, actiuitateq́ formali refertam exhibere voluisti.

Basis porrò medicaminis feruens est & sicca gradu tertio, ideoq́ in morbis subiectisq́ Cholericis & in alijs quibus illæ duæ qualitates excedunt, tutò exhiberi non posse

palàm

palàm eſt, ne dicam ex frequenti uſu etiam febres accendere poſſe.

Ideoq́ utiliſsimas præſtantiſsimasq́, omniq́ exceptione maiores illas eſſe reor hominibus corpulentis, phlegmaticis, frigidis & humidis naturis; item ſenibus crudis deſtillationibus, ac Coryza perpetuò vexatis. Item obſtructionibus contumacioribus viſcerum, præſertim ſplenis laudabiles, in ſcyrrhis diſſoluendis nulli alij medicinæ poſtponendas eſſe ratio ſuadet. Ideoq́ artificioſum, laudabile, digniſsimumq́ quod in frequentem uſum veniat, Extractum hoc tuum Marocoſtinum eſſe, nemo doctus dubitabit. &c.

Philippus Ludouicus Ebend.
M. D. in Meñingen.

Flagi-

S. P.

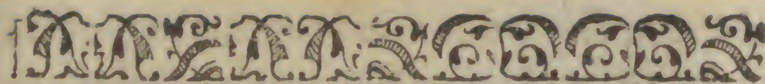
FLagitasti nuper, cum vnà essemus in aula, vt fœtus tui maturi propediè edendi censuram, quàm fieri potêsset, maturimè feram. Huic tuo in me studio & petitioni, vt, quantum possum, morem iam geram. Scias, licet tum temporis huius tuæ appositæ compositionis ideam seu σκιαγραφίαν, nunquam adhuc viderim: tamen effectuum, quos præstare iam conspexeram fœlicitatem, mirificum mihi amorem, opinionem singularem & desiderium flagrantissimum videndi excitasse. Nunc igitur, cum eius ipsius per te mihi facta sit inspiciendi explorandiq́ue copia, apta elegansq́ue membrorum omnium totum hunc fœtum constituẽtium conformatio & structura, amorem & opinionem de eo prius conceptam veritatis suffragio iam auxit comprobauitq́ue, vt iurè cum Poëta pronuntiare liceat: Gratiorem esse virtutem venientem è corpore pulchro. Quod ipsum re, & αὐτοψίᾳ verum esse didici. Cum enim Reuerendissimus &

Clementiſsimus Dominus Epiſcopus huius tui fœtus vnicam ſaltem pro vna vice delibaſſet pilulam, ita tutò & iucundè ſed paulò tardius (pro indole Aloës ſine nauſea, ſine moleſtia & inteſtinorum lancinatione ſexies vim ſuam admirabilem declarauit, multaq́ꝫ viſcida bilioſis mixta (uti obtutus docebat) excluſit, ut doſeos exilitas in ſtuporem me abduxerit: alijs poſtea vicibus, cum à tribus ad quinque uſque aſcendiſſet, eadem quantitate qualitate & modo officium conſuetum abſoluerunt. Vnde ab earum uſu Reuerendiſsimus Dominus Epiſcopus optimè hactenus habuit ſibiq́ꝫ commendatiſsimas, ad valetudinem conſeruandā, meritò in arce poſitas ſeruat. Vale quàm fælciſsimè, & me in tuorum cenſu habe. Datæ Laingæ Calend. Martij, Anno 1616.

Bartholomæus Merclinus.
M. D. ibidem.

Literas

S. P.

Literas tuas, Clarißime D. D. Amice honorande, nuper ad me datas, rectè accepi, quas ut & priores gratißimas fuisse scias, eò magis, cum descriptionem Pilularum tuarum Marocostinarũ inclusam haberent, quam elaboratiß. & multis nominibus perfectiß. video. Scis, quid Regius Medicus, Iosephus Quercetanus, Pilulis suis de Ammoniaco, in Pharmacop. Restit fol. 120. tribuat, quantũ sibi in earundẽ usu polliceatur, nec forsan absre, cùm à D. Reuierio Primario Regis Galliæ Medico, harum notitiã habuerit: tuas verò ad trutinam Medicã delatas, non minorẽ, sed potiorẽ hisce laudem demereri, certò certius mihi persuadeo: adeò ut nec harum excellentes vires atque virtutes pro merito satis prædicare queam; potißimùm in tartareis & fæculentis corporis nostri affectibus, à craßiore tenacioreq; pituita & Melancholia terrea causatis, Medicis vel prospectißimis mille labores creantibus. horum verum & firmum

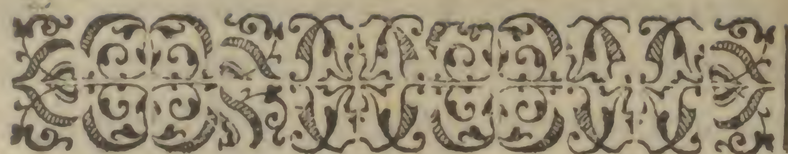
arietem Pilulas tuas Marocostinas habeo, & iudico; incîdendo simul abstergendo, educendo, modiceq́ confirmando, tutissimas benignissimasq́, adeò ut iure diuinam, tutam & familiarem medicinam, illas nominare liceat.

Sunt hocce nostro sæculo multæ morborum miscellaneæ, & mixturæ molestissimæ, ex mala victus ratione, helluonibus potissimùm & bibaculis familiares, vel ex inerti contractæ otio, vel intempestiuo lucubrationum causatæ vsu, quæ plerumque Medici manum quamuis indefessam adeò defatigare solent, vt tandem Natura miserè post infinitos exantlatos labores hisce succumbere cogatur. In quibus quid Pilulæ tuæ possint, Ingredientium censura facilè pronunciabit. Iusta quippe materia collecta & tuo moderamine disposita, eam nobis exhibebit formam qua tartaream, crassiorem, tenaciorem & impactiorem quamuis materiam eccoprotica manu abstergere, per epicrasin educere, hinc quibusuis corporis obstructionibus ansam amputare, cardiognos, cardialgias, stomachi ventositates, cachexias, hydropes,

dropes, febres, ſpurias & erroneas, Duplicatas & triplicatas, aliaq; infinita mala, & morbos Chronicos cunctos fermè, ex Nutritoriarum tenore refracto, & ſaburra hinc emergente quàm moleſtiſsima progignendos, infringere, & fælici manu auertere poterunt, adeò ut omnibus Antiquorum Hieris, omnibus Medicamentis ſtomachicis, ſine Cura, Benignis, Benedictis, & Familiaribus, optimo iure præferam.

Marcus VVolfthard.
Med. & Phyſ. Biberacenſis.

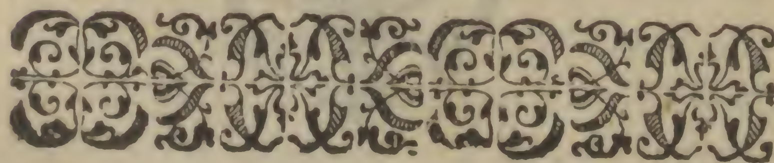
Anonymi & amici

Ad Aloedarij huius Authorem.

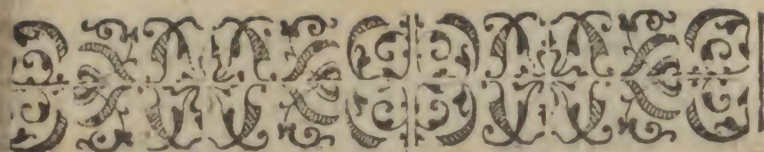
OMne tulit punctum qui miſcuit utile dulci,
Cœleſtis medicus quod facit, hocce facis.
Dum Marocoſtinis arces à corpore morbos,
Quis Raymunde *homini te neget eſſe* DEVM?

Ad Zoilum, eiusdem.

Cur Marocoſtinum tibi Zoile diſplicet iſtud?
Dicam. Plus ALOES *quàm tibi* MELLIS *ineſt.*

IN-

INDEX IN ALOEDARIVM MAROCOSTINVM.

Citria

Citria mala.

Crocus.

Costus.

D.

Fœniculum.

Liquor.

Marocostinæ Pilulæ.

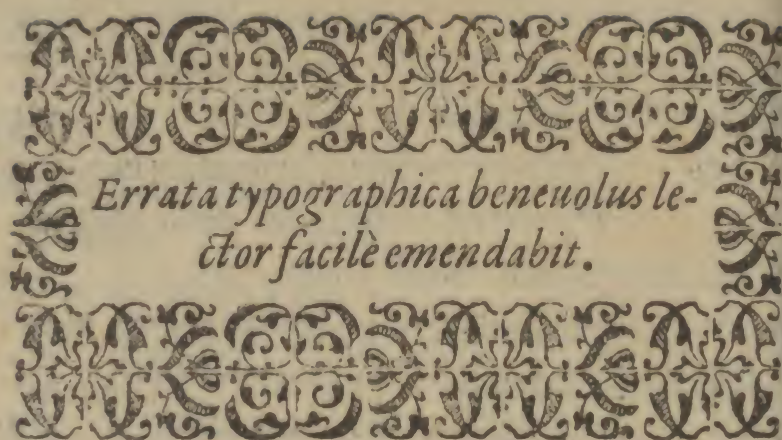
Medicamenta.

Mucharum Rosarum.

Myrrha.

Senum

FINIS.

Errata typographica beneuolus lector facilè emendabit.

Augustæ Vindelicorum,

Apud Christoph. Mangium,

ANNO M. DC. XVI.

